

Yesus hup de Ol Dawemna mensa Matius ale gulkuke

Yesus mo auyan-aza mo bosem-sena an zen:

¹ Kristus Yesus, Zen teipsin zini Daud Bak mo Auyan-tane.* Zëno auyan-aza mo ausuna, zen Abraham Bak onakon de aïtbinkim kon gwesibir hanankam:

² Abraham Isaksa wë taka.

Isak hwëna Yakobsa wë taka. Zen hwëna beyana dua-blas enkam wei-wik gulku.

Ahana bosena Yehuda,

³ zen hwëna Peres ne Zera neka wë soka-wenya bosena Tamar hon.

Hwëna Peres zep Hezronsa wë taka.

Zen hwëna Ramsa wë taka.

⁴ Ram hwëna Aminadabsa wë taka.

Zen hwëna Nahasonsa wë taka.

Zen hwëna Salmonsa wë taka.

⁵ Salmon hwëna Boassa wë taka- Rahab hon.

Boas hwëna Obedsa wë taka- Rut hon.

Zen hwëna Isaesa wë taka.

⁶ Isai hwëna teipsin zini Daud Baksa wë taka.

* **1:1 1:1** Matius kim ayatnak awe Yesussu “Daud Bak mo Auyan-tane”kam gubluka, zëno dam gulsunnu Yesus mo auyan-aza en hap denaka hom. Yesus de hatan srëmnak, tïngare Yahudi zini Israelsa de ngaya tabin hip de Zini insa “Daud mo Auyan-tane”kam nen gweblak. Sap Alap mo olsa de ayang gul gwen zini zen kirekam nonol nen guk gweblak, “Teipsin zini Daud Bak mo ausu nakon sa hatala- nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.”

Teipsin zini Daud Bak onakon händep in kim
 Israel mo auyan-azasa Babel san dep
 asaskam kap nulhak- zao de lowehe
 gwen hap, zëno mae mo bosem-sesa de
 aïtbinni an zen:

Daud Salomosa wë taka- Uria mo we nala
 Batsyeba hon.

⁷ Salomo hwëna Rehabeyamsa wë taka.

Zen hwëna Abiasa wë taka.

Abia hwëna Asa Baksa wë taka.

⁸ Zen hwëna Yosafatsa wë taka.

Hwëna Yosafat Yoramsa wë taka.

Zen hwëna Uzia Baksa wë taka.

⁹ Uzia hwëna Yotamsa wë taka.

Zen hwëna Ahas Baksa wë taka.

Ahas hwëna Hiskiasa wë taka.

¹⁰ Zen hwëna Manasyesa wë taka.

Manasye hwëna Amon Baksa wë taka.

Zen hwëna Yosia Baksa wë taka.

¹¹ Yosia hwëna nonol Yekonyasa wë taka. Zao
 zep hen etan oso wal zemka wei-wik
 gulku. Israelk de zini kim holokam Alapsa
 hli dak, dekam zep Babelk de jana nabare
 zini teipsin zini Yekonyasa zëre mae mo
 lang san dep nërhak, hen Israelk de zini
 beya tangankam asaskam zao kang nuk.

¹² Yekonya hwëna Babelk zep Sealtielsa wë taka.
 Zao kim 70 tahun enkam lowehék, ki zep
 etan tapbla nuk.

Sealtiel hwëna Zerubabelsa zep wë taka.

¹³ Zerubabel hwëna Abihudsu zep wë taka.

Zen hwëna Elyakimsi zep wë taka.

Elyakim hwëna Azor Baksa zep wë taka.

14 Zen hwëna Zadoksa zep wë taka.

Zadok hwëna Akimsi zep wë taka.

Zen hwëna Eliudsu zep wë taka.

15 Eliud hwëna Eleazarsa zep wë taka.

Zen hwëna Matansa zep wë taka.

Matan hwëna aha zini Yakobsa zep wë taka.

16 Yakob hwëna Maria mo zini Yusupsu zep wë taka. Maria zep Yesussu wë tak- Insa “Kristus”kum en gweblananke. †

17 Zep Abraham onakon de auyan-azasa äitbir hankam Daud osan dep beyana kitak empat-blas enkam. Hen Daud onakon de äitbir hankam Israelsa de asaskam Babelk kang gun sun dep, beyana hen empat-blas enkam. Hen dekon de etan lwan dahal zannak Kristus Yesussu de jaha gwen san dep äitbir hankam, beyana hen empat-blas enkam.

Yesussu kim Maria jaha gwekke:

18 Kristus Yesussu de jaha gwenna in, zen ausuna a kirekam mo lwakye: An zem in Maria, zen Yusup hup de golgu gweblanna. Hwëna nama de gon srëmnak zep u gwek. Hwëna Yusup hom anakan tame gu'unka, “Zen Alap mo Enho mo sasonkam u gwe'an.”

19 Yusup man tangan Musa mo titi tabin ola blikip gwesik gwibirki, zep Mariasa zë-en enlala

† **1:16 1:16** Kristus zen bosesa hom. Zen Yesus mo syal hap de bose- men ki Camat ahaksa Gubernur, zen hen ki kirekam syal hap de bosena. Bosena Kristus mo enlalana, “Alap mo Dam Tasinni, zisi de ngaya tabin hip Dena.” Zen Yunani olkam de bose, hen zëno enlalana apdenak- men kirekam hen Ibrani olkam “Mesias”kam nen gweblananye.

gwibi'inka, “Ëe molyë gok, sap zen malinkim u gwe'an.” Zen dekam zep enlala gwe'anka, “Damnak de kira gwenkam, ki Maria mo bosena sa karek gwer. Zep sowëkam asa gubir, ‘Ëe ama emsa baes gwibi'in.’ ”

²⁰ Zen kim dam gulsuku, “Asa ki Mariasa baes gwibir,” hwëna dekam zep ni tannak eisirkim Alap mo dam taha nakore zini gublu zaka, “Yusup, Daud Bak mo auyan-tane, bahem Mariasa de gon hap baes gwen. Sap Walasna insa u gwe'an, Zen Alap mo Enho mo sostonkam dena.

²¹ Zen zi walassa sa jaha gwer. Em Yesuskum bose ta, sap Zen in Zen sa zëre mo hli irin zini ngaya tabiri- zëno mae mo karek-kareksa de ngan gulsuzimdinkim.” ‡

²² An kitak Alap Zën ki syal gwibirki- zëre mo ol ayang gul gwen zini Yesaya mo alenak dikim zaun hup, mensa Zëna anakan gu-gublukake,

²³ “Zi niban de gaing ën srëm wenam seiwiri sa u gwer, hëndep zi walassa sa jaha gwer. Walasna in ‘Immanuel’kam sa bose dal.”*

Yesaya insa “Immanuel”kam gubluka, zen Ibrani olkam. Zëno enlalana, “Alap Zën nësa golëlowehe gwe'ara.”

²⁴⁻²⁵ Ni tan nakon kim luweka, hëndep in kirekam Alap mo dam taha nakore zini in tonblaka, desan zep ki hëndep ang gweka.

‡ **1:21 1:21** ‘Yesus’kum de bosena, zen hen Ibrani olkam enlala naban. Zëno enlalana “Bian (Alap) ngaya tabi'ira.” Zep bosena in man tangan dakast’i’in- men kirekam Alap mo dam taha nakore zini in hamal hap Yusup hup srip gulsublukaye. * **1:23 1:23**
Yes. 7:14

Hwëna Maria kim jaha gwe srëm gwe'ak, zen hom dekam nini apdekam la'ak. Walasna insa kim jaha gwek, Yusup dekam zep “Yesus”kum bose taka.

2

Yakla hata sezan nakon kim keis nikon de dam gulsuk gwen zini yaing gwe zakke:

¹ Yesussu kim Yerusalem mo langnak de ëna Betlehemk jaha gwek, dekam teipsinkim Herodes irik gïlki. Hwëna dekam zep keis nikon de dam gulsuk gwen zini Yerusalemk yaing gwezak. Zini in Israel kore naka hom. Zëno mae mo langna yakla hata sezan san dekam.

² Zen zao zep ëtakensizik, “Yahudisa de teipsinkim irik gin hip de walasna in, endawe nër hom jaha gwek? Èe keissië yakla hata sezan san hla la gwe'an- dekon de dam tasin hipye. Zen in zebë yaing gwezal- walasna insa de bokle kom tablan naban isrip-sri gweblan hap.”

³ Teipsin zini Herodes kim kirekam salka, ausa zep hloka. Hen tingare Yerusalemk de zini kim kirekam ësaladak ausa zep ëhlondak.

⁴ Herodes dekam zep Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenyä zëbon de tagal gwen hap gubiridaka. Zao zep takensibiridaka, “Alap mo hamal hap de ola kon, nësa de ngaya tabin hip de Teipsin Zini, Zen endawe sa an zem jaha gwer?”

⁵ Ki zep ding nulblik, “Sap diki Yerusalem mo langna Betlehemk de jaha gwen hap, sap Alap mo ol ayang gul gwen zi mo alenak man lwak,

6 ‘Yehuda mo auyan-aza mo ëna in, Betlehem,
zen ëna sap betekna- tingare Yehuda mo
langnak de ë-ë nakonye.
Hwëna lamkam zëno bosena sa tangan yawal
gwera,
sap ano hlil irin wenya Israelsa de zaho ta
gwibin hip de Zini,
Zen zëwe sa zëre mae mo ngirîn klesnak jaha
gwer.’ ”*

7 Herodes kim kirekam zëbon mae salka,
dekam zep yakla hata sezan nakore keis nikon
de dam gulsuk gwen zini insa sowëkam gu
sonebiridaka- zëbon de yaïng gwezan hap. Zao
zep takensibiridaka, “Keisni in bawalkame
nonol hla lak?”

8 Kim takensibiridasikï, ki zep gubiridaka,
“Emki Betlehem san sek gwen. Zao walas tola
insa dawem enkam lëblak. Zao de hla tankam,
asa etan en gublu kinzik- ëe akakim hen song
gwek, bokle kom soblan naban de hen isrip-sri
gweblan hap.”

9-10 Ki zep hëndep sek gwek, ki zep hen keisni
mensa yakla hata sezan san nonol hla dak, etan
hla dak. Dekam tangan zep ëisrip-sri gwe'ak,
sap keisni in man ngeirbirida'anka. Hëndep
walas tola in zao gola ta'anka, zao en zep keisni
in mo ngatanna zilsï'inka.

11 Gola iwe kim bitï gwek, zao zep walas tola
insa an zem Maria han nake'ak. Zao zep
hëndep ëtuk gwe hezan naban boklena kom
dablazak. Dekam zep zëre mae mo honnak de
kire-kire bitï tahal zanna zëbe hap deisweblak,

* 2:6 2:6 Mik. 5:2; 2Sam. 5:2

hëndep dekam zep zëbe hap kap dablak-emasna, ir ase dawem nabare te kili, hen ahana obat hap de te kil dawemsa.

¹² Hwëna hla tan srëmnak Alap mes eisirkim anakan enlala sobiridaka, “Herodes osan bahem etan lwan dahan.” Zep hëndep aha ora san zëre mae mo lang san dep lwan dahak.

Yusup ne Maria ne kim Yesus hun Mesir sin dep ërheya gwekke:

¹³ Keis nikon de dam gulsuk gwen wenya in kim lwan dahak, Alap mo dam taha nakore zini ki zep eisirkim Yusup hon hata zaka. Zao zep gubluka, “Em luwen. Herodes man angkam eno nik mo walasna ansa tan hap de tëblan hap kalang gwe'ara. Walas tola insa em Mesir sin dep ërheya gwen. Zao holokam ërgwë. Etan aen asa ebon hatazal- dekam de emsa anakan guzimdin hip, ‘Angkam sap esa etan ërlwa hala.’ ”

¹⁴ Yusup kim luwe zaka, dekam zep hëndep kam ërheya gwek.

¹⁵ Zao zep ërgwë gwek, hëndep Herodes tilki. Zen kitak Alap mo dwam gwibin sin ki lwak- Alap mo ol ayang gul gwen zini men kirekam Yesus hup dena hamal hap anakan ayang gulkuke,

“Ëe asa etan ëre mo Walasna Mesir kon kwang ta halzal.”*

Herodes kim Betlehemk de zi walassa de tameran hap gubiridakake:

* 2:15 2:15 Hos. 11:1

¹⁶ Herodes kim sap keis nikon de dam gulsuk gwen wenya insa kara gwibiridaka, hen anakan kim tame gulku, “Zen hom asa nen gublu künzi'an. Man asa ahap da guk künzik.” Dekam tangan zep jal gweka. Dekam zep zère mo jana nabare zisi gubiridaka- Betlehemk hen zëno golek denak de ë-ë san de zi walassa tamerandan hap, dare tahun nakon olk san dep. Sap in kirekam keis nikon de dam gulsuk gwen zini in benna hen tahunna anakan nen gublu künzikke, “Nonol tanganna dekam hata seka.”

¹⁷ Zen dekam zep zauk- Alap mo ol ayang gul gwen zini Yermia Bak men desa ola anakan ayang gulkuye,

¹⁸ “Langna Rama kon gona sa wet so gwer, hen kamana sa nawa gwibir. Ëe ama eisirkim Rahel Swesa hlauk. Ngein sin zen sa auyan-tane wal zemka hala-hla gwibiridal. Zen molya sëwehek, sap auyan-tane wal zemka kitak tangan sa damerasil.”*

Yusup ne Maria ne kim Yesus hun Mesir kon etan ërlwahal zakke:

¹⁹ Herodes kim tilki, Yusup ne dekam nama Mesirk ërgwë'ak. Dekam zep etan Alap mo dam taha nakore zini zëbon eisirkim hata zaka.

²⁰ Zao zep gubluka, “Em luwen. Angkam sap esa walas om in han etan Israel san dep ërlwa hala. Sap teipsin zini men zen eno nik mo walasna insa de tan hap golëalp gwe'anaka, zen mes angkam tilki.”

* **2:18 2:18** Yer. 31:15

²¹ Ki zep hëndep luweka, dekam zep hëndep etan Israel san dep ërlwahak.

²² Hwëna kim etan salka, “Angkam Yerusalem mo langnak Herodes mo tanena Arkelaus Bak bi zik mo weinak teipsinkim irik gi'ira,” dekam zep hwëna desan de etan ërsong gwen hap airi'anka. Hwëna Bian zep etan eisirkim gubluka, “Galilea san ërsong gwe.” Dekam zep desan ërsong gwëk.

²³ Zao zep ë bosena Nazaret ërgwë gwëk. Zen kitak Alap mo dwam gwibin sin ki lwak- men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini orep zëbe hap dena ayang nul gwëkke,

“Zen Nazaret walkam sa nen gwëblal.”

3

Yohanis kim Yesus hup Israelsa hamal gulblukake:

(Mrk. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Yoh. 1:19-28)

¹ Zao kim lwa se'ak, dekam zep baptis ta gwibin zini Yohanis Alap mo olsa de ayang gul gwenkam kon gwesik hana'anka. Zen zi srëm nakon syal gwe'anka- Yerusalem mo aha ënak de eik nikon. Sane tan hap kim zë zini yaing gwe-gwëk, dekam zep ola ayang gul gwizimki,

² “Ere mae mo karek-karek nakon em ëhalen. Sap angkam Alap Zëna man kon gwesik hana'ara- teipsinkim de nësa irik ginkimye.”

³ Yohanis zen orasa de sal tablan hap de zini men zëbe hap Yesaya Bak Alap mo olak hamal hap anakan ale gulblukake,

“Zini sa zi srëm lang nakon taken gwera,

'Haen, nère mae mo Teipsin Zi hip nen orasa
hamal ta gublun!

Hen nen dam-dam ta gublun!' ”*

⁴ Yohanis in Alap mo ol ayang gul gwen zini
Elia Bak mo kim hen gwë gweka, zep unta ala
nakore bajuna zëno kim hen ala so gweka.
Takna hen Elia mo kim tweran sokkam denaka
daul gweka. Tembanena hen zëno kim tembane
gwe-gweka, zep ëkasna twenblanda gweka, hen
sobwal hona otde gweka.*

⁵⁻⁶ Dekam zini zëbon dep beya tangan nik
weyana Yordan san dep sek gwe-gwek- tïngare
Yerusalem mo lang nakon, hen weyana Yordan
mo alp san de ë-ë nakonye. Zëwe zen nonol
zëre mae mo kirekam karek-kareksa damnak
ëkira-kla gwe-gwek. Ki zep hwëna Yohanis
baptis ta gwibirki.

⁷ Farisikam de gubirida gwen wenya hen
Sadukikam de wenya* zen hen zëwe beyakam
sane tan hap yaïng gwe-gwek. Hwëna Yohanis
kim desa hlauluda guku, dekam zep
gu-gubiridaka, “Em an gwe makare enlalana!
Em ema ëenlala gwe'an, ‘Asa de baptis

* **3:3 3:3** Yes. 40:3 * **3:4 3:4** 2Raj. 1:8; Mal. 4:5 * **3:7 3:7**
Farisikam de gubirida gwen zini, zen Yahudi zi mo aha hlikna,
hen zen Yahudi mo auyan-aza mo jalse gwen olsa anakan tatete
nul gwek, “Bahem gulumurun.” Zen hen man anakan ëbolamda
gwe-gwek, “Ëe en ama dawemkam Alap hon ëtal gwesi'in.”
Zep zen hen man Yesussu baes nëblak- kim anakan hla dak,
“Desa beyakam ang nëbla'an.” Sap Yesus Zen Farisi walsya hom.
Sadukikam de gubiridan wenya, zen hen Yahudi mo aha hlikna.
Hwëna zëno mae mo tawa tabinkim, “Zini bëjen ün nikon etan
ngaya gwen.” (Kis 23:6-8)

tabinkim Alap molya asa karek tabirki.' Hwëna em home ëhale'an. Alap mo jala kon molye ëheya-hya gwek.

⁸ Zen in zep, em de Alap mo jala insa goitowen srëm hap, em ere mae mo lowehen karekna insa wet gulsun- dekam de emsa anakan tame tabin hipye, 'Zen eiwa mes ëhaler.'

⁹ Em bahem anakan ëkil gïl gwen, 'Ëe an Abraham mo auyan-aza nakore nakake, zep asa molya Alap karek tabirki.' Sap Alap maka eno mae mo weinak dep kaso-kasona ansa Abraham mo auyan-aza hap yang tabi'ira.

¹⁰ Sap Alap mo zer sonen Zini in Zen ano lure nakon hata'an zala, Zen mes hlala hohle gulu-dekam de tesya lu ta gwen hapye. Tenya men zen de eini ëtë srëm gwe'ak, desa sa ausu ennak lu tala, hëndep ki sa tïnsik gwen srëm syauk hï-hitïnnik yal ta sera.

¹¹ Ëe weyakamë emsa baptis ta gwibi'in-dekam de em enaka anakan golëtrë gwen hap, 'Ëe mesë ëre mae mo karek-karek nakon ëhaler.' Hwëna ano lun kon Zen hata'an zaka, Zen Alap mo Enhokam sa emsa baptis ta gwibiri, hen syaukkum. Zen abon onakon teipsin tanganna, zep zëno sepatu maesa de einblihan mae hap, ëe hen toton bëjënë.

¹² Zen joksa zirensi'ira- dekam de lënsa lën hap. Dangnak dena, desa yunak sa bitï tala. Hwëna syaena men zen dang alp san alti'ik, desa tïnsin srëm syauk bla san dep sa yal ta

sera.” †

*Yohanis kim Yesussu baptis takake:
(Mrk. 1:9-11; Luk. 3:21-22)*

¹³ Dekam zep hen Yesus Galilea kon weyana Yordan san dep song gwe zaka, zao zep Yohanissi abe ta zaka, “Asa hen emki baptis tan.”

¹⁴ Hwëna Yohanis man baes gwe'anka-Yesussu de baptis tan hap. Man zë gulbluka, “Bian, diki dawemna Em de asa baptis tankam bap. Hwëna Em ba habe abon hatanan zala?-ëe de Emsa baptis tan hapye!”

¹⁵ Yesus ki zep hwëna ding gulbluka, “Em sap esa angkam Asa baptis tala. Sap zen dekam esa Alap mo dwam gwibinni kitak su kul sonera.” Ki zep hëndep baptis taka.

¹⁶ Yesus kim dekon zïl he'an zaka, mumuk ennak zep nglina hlang në hanak. Yesus ki zep Alap mo Enhona hlaul guku- kim mawana ohola mo kim Zëbon dep ati gwe ine'an zaka.

¹⁷ Dekam zep hen Alap mo ola ësalsek, “An ëre mo Tane- ëre mo dang tininak de tanganna. Ëe ama tangan sam gwesik gweblanan.”

4

*Dowal mo kigina kim Yesussu akasiblikake:
(Mrk. 1:12-13; Luk. 4:1-13)*

† **3:12 3:12** Yohanis gandum nuban nyiru naban gulk sun de ol blaonzimdinkim gubiridaka. Zëno enlalana apdenak- lënsa de jokkam lën naye. Gandum sopna, zen san de syaena kiye.

¹ Alap mo Enhona ki zep Yesussu zi srëm lang san dep zersong gweka- zëwe dikim dowal mo kigî akasiblin hap.

² Yaklana empat-pulu enkam Yesus tembane gwen srëmkam zëwe gwë gweka. Dekam usakna mes tangan sabak gweka.

³ Hwëna dowal mo kigîna dekam zep zë gublu zaka, “Em san Alap mo Tanesa hom?- zebe usak naban gwë'araye. Kasona ansa emki gublundan- roti hap de ëjowen hap.”

⁴ Yesus ki zep hwëna ding gulbluka, “Alap mo olak man lwak,

‘Zini tembane en nakon hom lowehe gwenan. Hwëna tîngare Alap mo ola mensa ësane gwe-gwenan, zen dekon hen ki lowehe gwenan.’ ”*

⁵ Dekam zep hwëna dowal mo kigîna in Yesussu owaskam Yerusalem san dep zersong gweka- ëna mensa Alap orep Israelk de zi hip dam tasizimki, zëre hap de gol yawalsa de zë taun hup. Zao zep dowal mo kigîna in Alap mo gol bolak drëne seka.

⁶ Dekon zep etan gulbluka, “Em san Alap mo Tanesa hom?- ki emki heyä gwe inen. Sap Alap mo olak ebe hap dena anakan lwak, ‘Alap zëre mo dam taha nakore zisi sa emsa de dawem enkam kara ta gwen hap gubiridala.

Zëno mae mo taha tere san esa tëndä gwera, zep em molye ba karek maena goltoweka.’”*

* 4:4 4:4 Ul. 8:3 * 4:6 4:6 Mzm. 91:11-12

Zep em san ema Alap mo ola insa taïbli'ira?
Ki emki heya gwe inen.”

⁷ Yesus ki zep hwëna ding gulbluka, “Alap mo
olak man hen lwak,

‘Bian Alapsa totoresä bahem anakare hap
akasiblin, “Wëhë asa mas gwebla'anka?” ’ ”*

⁸ Hwëna etan dekon ki zep Yesussu owaskam
kwatap yawal san dep zersong gwëka. Dekon
zep tingare auhu-kamanak de irik ginnï ansa
goltrëblaka- hëndep zëwe de kire-kire dawem
naban.

⁹ Zao zep etan gubluka, “Insa ki hlauluda, ëe
asa ebe hap kitak tapbla gulblul- em de hwëna
bi gwibin hip. Hwëna nonol bokle kom soblan
naban em asa boltere tan.”

¹⁰ Yesus ki zep jala ban ding gulbluka, “Zi
Golliwe Bak, em song gwen! Sap Alap mo olak
man lwak,

‘Bian Alap ensa em boklena kom so gweblan,
hen Desa en em blikip gwesik gweblan.’ ”*

¹¹ Hëndep ki zep dowal mo kigina in Yesussu
hli ta guk halka. Hwëna Alap mo dam taha
nakore zini dekam zep tembanekam mas
nëblazak.

*Yesus kim Galileak syala kon gwesibir hanakake:
(Mrk. 1:14-15; Luk. 4:14-15)*

¹² Yesus kim salka, “Yohanissi mes bwinak se
dyaink,” dekam zep Galilea san ahulsuk halka.

¹³ Dekam Zen hom zëre mo ëna Nazaret
gwëka. Zen hwëna Kapernaumk gwë gwëka-

* **4:7 4:7** Ul. 6:16 * **4:10 4:10** Ul. 6:13

Ho Gutuna Galilea mo alpna, Zebulon ne Naftali nik mo zi ausu mo langnak.

14 Yesus insa zao gwëka, zen Alap mo dwam gwibin sin ki lwak- dekam de Yesaya Bak mo hamal hap de ol ayang gunnuk zaun hup, mensa anakan ayang gulkuke,

15 “Em in zene Zebulon ne Naftali nik mo ausu nakore zini lowe he'an,

hen Ho Gutuna Galilea mo ora alp san de wanya,

sap weyana Yordan mo men eihsanak de wanya,

hëndep Yahudi srëm zi ausu nakore zini men zen langna Galileak hen lowehe gwenan:

16 Em in zene angkam kawesinnik lowehe gwe'an,

hwëna em esa sërkam de ngatan yawalsa hla kul.

Em in zene juwen zi mo lang kawesinnik lowehe gwenan,

hwëna ebon mae onak sa ngatanna yakla nwe de hata sezan makan emsa zilsibirida zala.”*

17 Zep Yesus in kim Kapernaumk gwë gweka, dekam zep zë hëndep tawa tabinkim kon gwesibir hana'anka. Man zë gubirida gweka, “Ere mae mo karek-karek nakon em ëhalen, sap Alap Zëna angkam man kon gwesik hana'ara- teipsinkim de nësa irik ginkimye.”

* **4:16 4:16** Yes. 9:1,2

Yesus kim hogwe tahyo gwen zini empat enkam zère hon de ang ta gwen hap kwang guluda kinikake:

(Mrk. 1:16-20; Luk. 5:1-11)

¹⁸ Yesus kim Ho Gutuna Galilea mo alp san gwë ha'anka, dekam zep zë hogwe tahyo gwen zi darena ake'anka. Ahana Simon- men desa hen "Petrus" kum nen gweblanan, oso zem Andreas han. Ho gutunak iwe hogwesa jalakam zertahyo'anka.

¹⁹ Yesus ki zep zë guzim zika, "Asa em ang ëblan. Ëe asa emsa zisi de hwëna lahyo gwen hap tawa sol."

²⁰ Dekam zep hëndep jalana insa hli koso guk halka- Yesussu dikim hwëna ang ëblan hap.

²¹ Dekon kim depan zisong gweka, dekam zep etan aha zi darena ake'anka. Zen hen oso zeban zergwë'anka. Zen Yakobus ne Yohanis ne- Zebedeus Bak mo walas dare. Zen bi zik zère mo bul tahannak zinikin'inka, jalasa zë zioto tasibi'inka. Zao zep hen desa kirekam guzim zika.

²² Zen hen zao zep hëndep bulu insa hli kulki, hen bi zemka zëwe hli laka. Zëna dekam zep hen Yesussu ang ëblaka.

Yesus kim tawa tabir song gwekake hen zi sang-sangna kim dawem tabir song gwekake:
(Luk. 6:17-19)

²³ Yesus dekam zep tingare Galilea mo langnak de ë-ëna zère hon de ang ta gwen wanya in han ziamjanbir song gweka, hen zëwe Yahudi mo but srëm gol-gol san tawa tabir song gweka. Zen Alap Zën de irik gin hip de ol

dawemkam tawa tabir song gweka, hen kirekam-kirekam zi sang-sangsa dawem tabir song gweka.

²⁴ Galilea kon kim Yesus hup de ola insa tïngare Siria mo lang san nol haladak, * dekam zep zi beyam-byana kirekam-kirekam sang-sang karek nabare wenya nolëyaïng gwe-gwezak. Sap dowal mo tilbiridanna, hen ëtïlsïn-tïlsïn wenya, hen taha-tana teisya inen srëm wenya, desa kitak nolëyaïng gwe-gwezak. Hen Yesus dekam zep kitak dawem ta gwibirki.

²⁵ Dekam zini beya tangan nik zep Yesussu ang në gweblak. Ahakon Galilea korena, ahakon lang bosena Ëna Dare Taha-tap korena, hen ahakon tïngare Yerusalem mo lang nakorena, hëndep ahakon weyana Yordan mo men eiha nakorena.

5

*Yesus kim kwatapnak tawa tabirkike:
(Luk. 6:20-23)*

¹ Yesus kim zi beyam-byana insa hlauludaka, dekam zep kwatap tek san hata seka. Zao zep zëre hon de ang ta gwen wenya ban zi trana insa zigoletëinikinki,

² zao zep tawa tabi'inka,

³ “Men zen zëre mae mo tahalhana Alap en hon ëblol gwe-gwenan, zen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an,

* **4:24 4:24** Siria mo langna in, zen langna Galilea kon utara san dep. Zen dekam Roma mo aha ïrik gïn lang, hen Yahudi srëm zi ausuna zao hen lowehe gwek.

sap zen zen Alap mo irik ginni bi neibi'in.

⁴ Hen men zen angkam enlalana edowe hana
gwe'an,

zen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an,
sap Alap sa zeno mae mo enlala dowe hananna
insa isrip-sri hap li ta sonezimdi.

⁵ Enlala sae-sae wenya,
zen hen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an,
sap Alap sa gubiridala- zen de hen okamana
ansa bi gwibin hipye.

⁶ Men zen tingare zi dikim enlala dam-dam
enkam lowehe gwen hap edwam gwe
tine gwenan,
zen hen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an,
sap lamkam men zewe enlala dam-dam wenya
lowehe gwe'ak, desa hen sa Alap
gubiridala- zewe de hen biti gwen hapye.

⁷ Hen men zen wal bose wal zemka kwasang
neibirida gwenan,
zen hen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an,
sap kire zi hip Alap kwasang-kwasang zemka sa
gol gwizimdi.*

⁸ Enho lalak wenya,
zen hen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an,
sap zen zen sa Alapsa nertower.

⁹ Hen zini men zen umlae enlalana nol halada
gwenan,
zen hen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an.
Kire zini Alap sa gubiridala, 'An ere mo walas
tanganna zen.'

* 5:7 5:7 Mat. 18:31-35

10 Dawemsa de syal gwibinnik men desa karek da gwibirin, zen hen isrip-sri gwibinnik lowehe gwe'an, sap zen zen Alap mo irik ginni bi nebi'in.

11 Hen emsa kim abe hap de jal hap lamang da gwibi'ik, hen karek da gwibi'ik, hen boton olkam blo-blo da gwibi'ik, em hen dekam isrip-sri gwibinnik esa lowehe gwer.

12 Orep men zen Alap mo ola abare srëmnak ayang nul gwëk, desa hen kirekam karek da gwibik. Zep em de hen kire kareksa goltowe gwenkam, em dawemkam ëisrip-sri gwe-gwen, sap ngein sin dawemna Alap mam tangan naka ebe mae hap ngatan zi mo langnak hamal gulzim'ira."

Yesus hon de ang ta gwen wenya zen diki okamanak hi makan zen ëdërek gwen, hen pelita makan zen ëngatan gwen.

13 "Em an zene Abon ang ta gwe'an, em okamanak san de hina kiye. Hwëna hina blëble gwenkam, dekam tembanesa dikim dërek gun hup dena man hom gwe-gwenan. Dërekna in de hom gwenkam, dekam zini bëjen ba mae hap dwam gwibin. Zen dekam zalta dep de hiri gun en hap dena.

14 Hen em an okamanak san de tïngare zi hip de ngatanna kiye. Em hen dekam san de kwatap bolak de ëna kiye. Ëna in kore kam de

ngatanna okama kawesinnik awe man zil ine gwenan.

¹⁵ Zen zep ere mae mo ngatanna bahem aning gul gwen. Sap zini bëjen pelita ngatannak yuna utuk gul sonen. Zen diki mejanak de lonenkam-dekam de golak de lowehen wenya in ngatannak lowehen hap.

¹⁶ Zen in zep, eno mae mo lowe henna diki tïngare zi mo nwenak kirekam zen ngatan gwe-gwen-dekam deka eno mae mo lowehen dawemna insa hla nul gwek. Ki zen hen dekam sa ngatan zi mo langnak de Bian mo bosena teip nulsuk gweblal.”

Yesus kim Musa mo titi tabin ol hap dena tawa tabirkike:

¹⁷ “Asa bahem anakan kil tin, ‘Zen an Musa mo titi tabin olsa de wet gulsublun hap hata zaka,’ ahaksa, ‘Alap mo ol ayang gul gwen zi mo olsa de wet gulsun hup.’ Ee wet gulsun hup homë hatazak. Ee hwëna dawemkam de zëno ei nika ebe mae hap sul sonezimdin hibë hatazak.

¹⁸ Zen in zebë eiwa denaka emsa gubirida'an: Nglï naban kama naban de aumwa hap de yaklanak jek-jak nën srëmnak, dekam tïngare hamal hap de Alap mo ola sul sonen tangan nik sa lwal. Aha-ere ol-gun betek maena molya mae lwa kinik.

¹⁹ Zen in zep, men nara titi tabin ola insa aha-ere ol-gun maesa ngip gunnu, hen men zen de anakan titi da gwibi'ik, ‘Ansa sap esa ngip ul gwer,’ zen Alap mo irik gïnnik otdë tangannak sa teinikin. Hwëna men zen de titi tabin ola in san ang ta gwe'ak, hen aha zisi desan de ang

tan hap titi da gwibi'ik, zen Alap mo irik ginnik teipsin-teipsinkim sa lowehe gwer.

²⁰ Zini sap man Farisikam de gubirida gwen zisi hen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin zisi anakan kil di gwibirin, 'Zen dawemkam Musa mo titi tabin ol san ang ta gwenan.' Hwena zena desan zi mo nwe ennak ang ta gwenan. In zebë emsa gubirida'an: Em de zëno mae mo kim ëk enkam Alap mo dwam gwibin sin ang ta gwenkam, ki em molye Alap mo irik ginnik bitï gwëk."

Wal bosyansa de jal gwibirida gwen srëm hap de ol:

²¹ "Ena dwan mes-eme ëtawa gwëk: Musa Bak dwan mes-am anakare ol jalse gwenna nëno mae mo auyan-aza hap ayang gulzimki, 'Zisi bahem tan. Nara zisi tanna, desa hwëna em tok hap karek tan.'*

²² Hwëna angkam Eë ama emsa gubirida'an: Men nara wal bose zemka jal gweblanna, kire zini Alap sa lamkam karek tala. Hen men nara aha zisi wawkak tanna, kire zini hen karek tan hap dena. Hen men nara wal bose zemka gublunna, 'Em in enlala joblo-topna,' kire zini zen tinsin srëm syauk bla san dep dena.

²³ "Zen in zep, em de Alap hap kire-kiresa de golblan hap enlala gwenna, hëndep em de Alap mo golak golhatankam, hwëna dekone etan enlala gwe'anam, 'O hare ano wal bosyanna man-am ëre mo karek nakon asa gïl-gïl gwebla'ara,'

* **5:21 5:21** Kel. 20:13; Ul. 5:17

²⁴ ki kire-kirena insa emki Alap hap de golblan srëmnak teksonnak iwe hli yun. Nonol emki wal bose om in han eno karekna insa tap ulsun. Tap ulsunnuk, dekam etan lwa halza-dekam de kire-kirena insa enlala dawem naban Alap hap golblan hapye.

²⁵ Zen in zep, ere mo karek nakon de wal bose uk emsa gïl-gïl gweblanna, emki nabakam tap un. Tap un srëmkam, ki eno wal bosyanna in maka emsa teipsin zinik klak ta'ara. Teipsin zini in hwëna dekam maka zëre mo dam taha nakore jana zisi gubirida'ara- emsa de bwinak se tya irin hip.

²⁶ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em bëjen em dekon wet son- te-alana men ki en teipsin zini in emsa gubluka, kire enkam de golblan srëmkamye.”

Ëkahalo gwe-gwen srëm hap de ol:

²⁷ “Em dwan mes-eme Musa mo ol jalse gwenna ansa ësane gwe-gwek,

‘Bahem ëkahalo gwen.’*

²⁸ Hwëna angkam Ëe ama emsa gubirida'an: Men nara wesya swi enlala naban ërtabinni, ki zen mes enlala nakon kahalo gwibirida.

²⁹ Emsa de ere mo aha nwe titi da gwe'anam, ‘Haen, nen karekna wakinsa karatda un,’ ki em nwenä insa alsin nika hiri son. Sap eme dare nwe naban zigwë'anika, ki esa hëndep Asa hli tala. Ki hwëna tinsin srëm syauknuk dep sa emsa hiri daser.

* 5:27 5:27 Kel. 20:14; Ul. 5:18

30 Hen kirekam, emsa de ere mo dam taha kareksa dikim gon hap titi da gwe'anam, diki dawemna em blansin. Sap eme dare taha naban zigwe'anaka, ki esa Asa hli tala. Ki hwena tinsin srēm syauknuk esa hēndep denaban gwē gwera.”

Wesya de baes gwibin srēm hap de ol:

31 Yesus ki zep etan gubiridaka,
“Em dwan mes-eme Musa mo ol jalse gwenna ansa esane gwe-gwek,

‘Zini we zemka sap de baes gwibinkim, hwēna nonol baes gwibin hip de suratsa de anakan ale gunkum, “Ee mesē kire hap baes gwibik.” ’*

32 Hwēna angkam Ee ama emsa gubirida'an: Men nara we zemka baes gwibinni, wenyā in de kahalo gwen srēmna, ki hwēna dekam zen mes aha zi de kahalo gun hup golgunda. Hen we baes gwibinni insa de ahanik gonkam, zen hen Alap mo nwenak kahalonak gwē gwe'ara.”

Anakare hap de ol: Bahem anakan ēgu gwen, “Alap, mese ki asa hla tanda.”

33 “Em dwan tawa nakake, orep Musa Bak nēno mae mo auyan-azasa ki hen anakan jalse gwibirida gweka,

‘Bahem boton hap anakan ēgu gwen, “Alap, mese ki asa hla tanda.” ’

Hen zen man titi ta gwibirki,

‘Em de banakare mae hap Bian mo bōse gubin niban gu-gunnu, hēndep kire enkam

* 5:31 5:31 Ul. 24:1

emki syal gwe-gwibin. Kirekam de syal gwibin srëmkam, ki Alap mo nwenak mese karek gwerä.*

³⁴ Hwëna angkam Ëe ama emsa gubirida'an: Bahem tangan Alap mo bose gubin niban ere mae mo ola sosen gul gwen. Hen Alap zëre mo bosesa de gollëwen hap bahem hen anakan ëgu gwen, 'Nglï, mese ki asa salblanda.' Sap nglïna zen Alap zëre mo nikin gwenna zen- men dekon nësa tïngan irik gi'iraye.

³⁵ Anakan hen bahem Bian mo bosesa de gollëwen hap ëgu gwen, 'Kama, mese ki asa salblanda.' Sap zen apdenak- anakan de gun nubanye, 'Alap, mese ki asa salblanda.' Sap okamana an, zen Alap zëre mo tana ik so sone gwenna zen. Anakan hen bahem ëgu gwen, 'Ëna Yerusalem, mese ki asa hla tanda.' Sap Yerusalem, zen Teipsin Zini Alap zëre mo ë yawala zen.

³⁶ Hen Alap zëre mo bosesa de gollëwen hap bahem hen anakan mae ëgu gwen, 'Ëre mo nol ala, mese ki asa hla tanda.' Sap eno sosonna hom- dekam de ere mo nol alana insa aha-ere sihi mae naka anakan wet gulsun hupye, 'Ano nol alana an zen ngap-ngap gwen,' ahaksa, 'Zen kakak gwen.'

³⁷ Diki Alap mo bosesa de gubin srëmkam em ëgu gwen, 'Ëe eiwa denakaë ton'an.' Sap em de anakan ere mo olsa sosen gul gwenkam, 'Zen ki asa salblanda,' dekam hwëna em dowal mo kigi mo dwam gwibin sine ang gwe'ara."

* 5:33 5:33 Im. 19:12; Bil. 30:2; Ul. 23:21-23

*Hwë-hwëkam de nënaka karek ta gwibin srëm
hap de ol:
(Luk. 6:29-30)*

³⁸ “Em dwan mes-eme Musa mo ol jalse
gwenna ansa ësane gwe-gwek,

‘Zi de wal bose zik mo nwesa tobe ënkam hai
soblankam, ki zini in mo nwena emki hen hai
soblan. Ahaksa ëk naka de tobe ënkam kam
tablankam, ki hwëna zini in mo ëk naka emki
hen kam tablan.’*

³⁹ Hwëna angkam Ëe ama emsa gubirida'an: Zi
jal-jal de emsa karek tanna, bahem ere mo timsi
goljalse gweblan. Emki hwëna sosok gulblun.
Emsa de zi i tranak lek tyankam, em etan eihya
i trasa zitrëblan- zëwe deka hen emsa lek
tyaka.

⁴⁰ Emsa de ahanik teipsin zinik botonkam
anakare ola ban klak tanna, ‘Zen mes ano
kire-kirena totoresa kap taka,’ zen men desa em
de hwëna kap tablan hap dwam gwe'ara, emki
hëndep kap tablan, hen dekon em etan
mas-mas tablan.

⁴¹ Emsa de jana zi zëno nihin dohon-honsa de
aha-ere kilometer enkam wë tablan hap tik-tik
tanna, em hwëna dare kilometerkam em wë
tabla song gwen.

⁴² Zi de emsa banakare mae hap abe tanna, em
hëndep golblan. Hen zi de emsa ba maesa de
bohë gulblun hap abe tanna, emki hëndep bohë
gulblun. Bahem salsiblin.”

Ere mo jal zisi de kwasang gwibirida gwen hap

* 5:38 5:38 Kel. 21:24; Im. 24:20; Ul. 19:21

de ol:
(Luk. 6:27-28,32-36)

⁴³ “Musa mes dwan-am nësa anakan titi ta gwibiriki,

‘Wal bose wal en omka em kwasang gwibirida gwen.’*

Hwëna zëno olsa de tawa ta gwibin wenya zen anakan mas nul gwenan, ‘Nëre mae hap de jal zisi sap esa husus eibirida gwer.’

⁴⁴ Hwëna angkam Ëe ama emsa gubirida'an: Ere mae hap de jal zini em kwasang gwibirida gwen. Hen men zen emsa karek da gwibirin, zëbe mae hap Alapsa em abe ta gwen– Zen dikim dawemsa zëbe mae hap gol gwizimdin hipye.

⁴⁵ Sap tingare zisi de kwasang gwibirida gwenkam, zen dekam esa ngatan zi mo langnak de Bian zëre mo bi gwibiridan walaskam loweher. Sap Alap insa yaklana yang tasiki, zen zi dawem-dawem ensa hom zilbirida ine gwenda. Zen hwëna karek-karek gol gwen wenyaka hen zilbirida ine gwenda. Hen ona insa il ti gwenda, zen dawemsa de syal gwe-gwibin wenya kip, hen kareksa de syal gwe-gwibin wenya kip.

⁴⁶ Zep em de enaka de kwasang gwe-gweblan zi ensa etan kwasang gwibirida gwenkam, ki hwëna anakan bahem ëkil gil gwen, ‘Alap sa kire hap asa sam gwesibiridala.’ Roma mo irik ginnik dep de te-ala alal ta gwen zini sap ki kire enkam ëgwë gwenan. Zen hen karek gol gwen

* 5:43 5:43 Im. 19:18

bose zemka hwë-hwëkam zënaka kwasang neibirida gwenan.

⁴⁷ Hen em de zisi golëtowenkam, em de ere mo wal bose wal ensa dawem ta guk gwibinkim, hwëna aha zisi hom, dekam bahem anakan ëkil gïl gwen, ‘Ano bosena dekam sa Alap mo nwenak dawem gwer.’ Alapsa de tame tan srëm zini hen ki kire enkam hwë-hwëkam wal bose wal en zemka dawem da guk gwibirin.

⁴⁸ Sap nëno mae mo ngatan zi mo langnak de Bianna, zen sowehen tangankam kitak de zisi kwasang gwibirida gwenda- sap hen karek gol gwen zi. Zep em hen kirekam em nëre mae mo Bian mo kim ëgwë gwen.”

6

Mae hap de ol: Alap hap de syala, zi dikim emsa boltere tan hap bahem gol gwen.

¹ Yesus dekam zep etan tawa tabinni ayang gulzimki, “Em de Alap mo bose hap tahalha zisi mas gwibirida gwenkam, ahaksa Alap hap de aha syal maekam, zi mo nwenak bahem golada gwen- dekam de emsa gublun hap, ‘Zen dawemna.’ Kirekam de syal gwenkam, ki hwëna ngatan zi mo langnak de Bian molya syala in hap de dawemna ebe hap golblaka.

² Zep em de tahalha zisi Bian mo bose hap mas gwibiridankam, bahem aha zisi hamal hap gu-gubiridan- tagal gwennak de emsa hla tan hap. Bahem but srëm golak ahaksa ëtagal gwen maenak anakan gubiridan, ‘Ëe kimë mas gwibiridan hap hata'ak, em dekam terya ban

asa hut lu ane guk- dekakim zi beya asa hla dak, "Zen man angkam mas gwibiridan hap hata'ara." ' Men zen ëk enkam Alap mo nwenak dikim ësam gwesin hip de syala nol gwenan, zen kirekam ëgwë gwenan. Hwëna eiwa denakaë emsa gubirida'an: Sap desa mes zëre mae mo tahalha zisi de mas gwibirida gwen nakon boltere da gwibik, zep zëbe mae hap Bian Alap molya lamkam zëre mae mo syala in hap de dawemna golzimki.

³ Hwëna em de tahalha zisi mas gwibirida gwenkam, sowëkam emki mas gwibiridan- aha zi de emsa tawa gweblan srëmkam.

⁴ Aningkim em aha zi hip dawemna gol gwizimdin. Sap nëno mae mo ngatan zi mo langnak de Bianna, Zen zi mo aning gun syala man hlaul gwizimnira, hen Zen sa hwëna ebe mae hap dawemna gol gwizimdi."

⁵ "Em de Alapsa gu sone gweblankam, zi mo nwenak bahem- zi de emsa hla tan hapye. Men zen kire enlala naban nen sone gweblanan, zen zi beya mo ngirin nikon nen sone gweblanan- sap but srëm golak, hen sap ëtagal gwen maenak. Men zen ëk enkam Alap mo nwenak dikim ësam gwesin hip de syala nol gwenan, zen kirekam ësam gwesik gwenan. Hwëna eiwa denakaë emsa gubirida'an: Sap desa mes zëre mae mo Biansa de gu sone gweblan nakon boltere da gwibik, zep Bian Alap molya lamkam kire syal hap de dawemna golzimki.

⁶ Hwëna em de Alapsa gu soneblankam, gol mwanak em tin, hen lilikinni em solhlasin. Dekon em aningkim gu soneblan. Sap nëno

mae mo Bian, hla ta gwen srëm Zini Alap, Zen zi mo aning gun syala man hlaul gwizimnira, hen Zen dekam sa hwëna ebe mae hap dawemna gol gwizimdi.”

*Yesus kim kirekam de Biansa gu sone gweblan hap tawa tabirkike:
(Luk. 11:2-4)*

⁷ “Em de Alapsa gu soneblankam, bahem aha-ere abena etan gollwa halasen gwen- men kirekam Alapsa de tame tan srëm wenya ëgwë gwenanye. Sap zen man ëkil gil gwenan, ‘Abesa de mam blalkam gollwa hala serankam, ki sa ano abena dokwak gulu.’

⁸ Hwëna kirekam waba hap. Zep em zëno mae mo kim bahem. Sap Bian Zen mes eno dwam gwibinni tame gulku- em de nama abe tan srëmnak.

⁹ “Zep em a kirekam em gu sone gweblan: Bian, ngatan zi mo langnak de Zini, dikire eno bosena teip nulsuk gwëk.

¹⁰ Diki okamanak awe Em hen irik gin- in kirekam hen ngatan zi mo langnak irik gi'irake.

¹¹ Namen dep de tembanena ap golzim.

¹² Ano mae mo karek-karekna ap tap gulsuk gwizim-

ëe men kirekamë hen aha zi mo karekna eititi ei gwibirin, men desa ap nol gwizimninke.

¹³ Asa de akasibirida gwennak bahem nwe enkam asa kara ta gwibin.

Hwëna dowal mo kigi mo taha nakon asa alal gul gwe.” *

14 Etan ki zep gubiridaka, “Men nara wal bose zik mo zëbe hap de karek golblansa eititi gwibir-blinkam, ki ngatan zi mo langnak de Bian sa hen zëno karekna eititi gwibir-blira.

15 Hwëna em de wal bose uk mo ebe hap de karek golblansa eititi gwibin srëmkam, ki Bian hen molya eno karek-karekna ep tap gulsubluka.”

Bian hap de tembanesa ëlwa gwen hap de ol:

16 “Em de Biansa dikim enlala zon tasiblin naban abe ta gwen hap tembanesa ëlwa gwenkam, nwe-masena bahem ëdowe hana gwen. Sap men zen ëk enkam Alap mo nwenak dikim ësam gwesin hip de syala nol gwenan, zen kirekam ëgwë gwenan. Zen son maesa nawa gwibirin- dekam de zi anakan tawa gwibiridan hap, ‘Zen an Alap hap tembanesa ëlwa'an.’ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Sap desa mes zëre mae mo tembane lwan nakon boltere da gwibik, zep Bian Alap molya lamkam kire syal hap de dawemna golzimki.

17 Hwëna em de Biansa dikim abe tan hap tembanesa lwankam, nwe-masena em ngan tasik gwibin hen nol alana em sisir ta gwibin.

18 Bap zen aha zi emsa anakan tame tabin, ‘Zen Biansa dikim dawemkam abe tan hap

* **6:13 6:13** Dekon aha zi man lun mas gulku- men kirekam gerejanak aumwa topnak ëgu sone gwenanye. Zen a kirekam mo: “Sap Em en sosonna hen teipsinni. Zep dikire eno bosena hëndep denaban teip nulsuk gweblak. Amin.”

tembanesa ëlwa'an.' Sap nëno mae mo Bian, hla ta gwen srëm Zini Alap, Zen zi mo aning gun syala man hlaul gwizimnira, hen Zen dekam sa hwëna ebe mae hap dawemna gol gwizimdi.”

Ngatan zi mo langnak de kire-kiresa lam gun hup de ol:

(Luk. 12:33-34)

¹⁹ “Auhu-kama ennak awe bahem kire-kirena ëbeya gwen. Awe hwëna sa ëkalse gwer hen winim sa blom da gwibir, hen sowë zi sa dekam de kap tan hap eno gola insa dre dal.

²⁰ Diki dawem tanganna ngatan zi mo langnak em kang ta gwen. Zëwe molya ëkalse gwëk, hen winimni molya zë blom dabik, hen sowë zini banakan molya kap dak.

²¹ Sap men zëwe eno kire-kirena ërlwa gwenna, eno enlalana hen zëwe sa lwa gwera.”

Enho nakon de ngatan gwen hap de ol:

(Luk. 11:34-36)

²² “Nwena zen tim hip de liliğin- enho dikim ngatan gwen hap. Nwe nik de lalak nënna, dekam enhona hen ngatanna. Eno gwë hanna dekam, san de ngatan san de song gwenna.

²³ Hwëna em de nwekam men-san an-sankam hir-hir gwe naserankam, dekam bute hala seran makan esa gwë gwera. Hen eno nwe nik de haï nënkam, dekam kawesin tangannak esa gwë gwera.”*

Enlala beya gwen srëmkam de lowehe gwen hap de ol:

(Luk. 16:13; 12:22-31)

* 6:23 6:23 Tit. 1:15

24 “Zini bëjen dare teipsin zisi dawemkam babu gwizimdin. Zen hwëna aha-en naka sa dawemkam kwasang gwe-gweblala hen blikip gwesik gweblala. Aha zini insa molya. Zep em hen kirekam: Em bëjen em syala dan son- Alap mo syala ban, te-ala beya gwen hap de syala banye.

25 “Zen in zep, em bahem anakan ëngalap gwe-gwen, ‘Ëe banakan asa gwër? Ëe basa asa twin gwibir hen otde gwibir? Hen ëe basa asa ala so gwer?’ Emki ëenlala gwen: Eno gwëna zen tembane en nakon hom lwa gwenan, hen timni ala so gwen hap de en nakon hom lwa gwenan.

26 Em ba hap de kirekam ëngalap gwe-gwen hap? Emki mawasa enlala gwibiridan. Zen hom ba maena eiyas nil gwenan, hen hom dan gwenan, hen zëno mae mo gudangna hom-zëwe de tarankam ba maesa kang ta gwen hapye. Hwëna zen mes ki tame nuk, ‘Ngatan zi mo langnak de Bianna ki tembanena ap gol gwizimnira.’ Zep emki hen dam gulsuk gwen, ‘Ëe Bian mo nwenak mawa betek mo kim hom.’

27 Em de ere mo gwën hap ngalap gwenkam, san ha em emaka ere mo gwëna insa engka en mae langa gulsu'ura? Bëjen.

28 “Zep em ba hap de anakare hap enlalana ëbeyam-bya gwen hap, ‘Ëe basa asa ala so gwer?’ Emki sap sona ok ei'i enlala gwibiridan. Zen hom syal ta gwenan, hen pakeanna hom dayal gwibirin.

29 Hwëna Ëe ama emsa gubirida'an: Sap

teipsin zini Salomo Bak, zen hwëna hom ok eis nwe-awes makare pakeanna akeka- desa de zëre mo te-ala beyakam teisyan hapye.

³⁰ Em in Biansa de taïbliblanna tawa naka hom! Ok eis mo ehultunnu tihis tanganna, sap zen namen de ënwe-awes gwenkam, hwëna ka'an de ëjek-jak gwen. Zen sap eiwa kirekam, hwëna Alap ki desa kara ta gwibirida. Zep emki Biansa anakan taïbli gweblan, 'Zen molya asa ala so gwen hap denakim da tasiki.'

³¹ "Zep em bahem anakare hap ëngalap gwe-gwen, 'Ëe basa asa twin gwibir hen otde gwibir? Hen ëe basa asa ala so gwer?'

³² Sap Alapsa de tame tan srëm zini zen kirekam ëngalap gwe-gwenan. Hwëna nëno mae mo ngatan zi mo langnak de Bianna, Zen anakan tawana, 'Ano walasna an kiresa tahalha gwibi'ira.'

³³ Hwëna kitak ere mo tahalha gwibinni insa esa hla kul gwer- anakare enlala de eno mae mo enhonak bol-zaun gwenkamye, 'Diki Bian Zen nabakam nësa irik gilzin, hen ëe anik zëno dwam gwibin en san ang tak.'

³⁴ Bahem ka'an dep dena kip anakan ëngalap gwe-gwen, 'Ëe ka'an basa asa jogwaher gul?' Sap namen de tahalha hap dena, zen srën. Ka'an de tahalha hap dena, zen hen srën. Bahem ka'an de tahalha hap dena namen enlala gwibin. Dikire eno enlalana namen en dep dena kip lwak. Ngein sin dep de tahalha hap bahem ëngalap gwe-gwen."

7

*Wal bose wal uk mo kareksa de hlaul gwizimdin srëm hap de ol:
(Luk. 6:37-38,41-42)*

¹ Yesus dekam zep etan tawa tabinni ayang gulzimki, “Wal bose wal omka bahem gubirida gwen, ‘Zen karek tan hap man dakasti’ira.’ Ki hwëna Alap sa hen emsa gublula, ‘Zëna hen karek tan hap man dakasti’ira.’

² Sap em men kire enkame wal bose omka karek tan hap gublu'anka, ki hwëna Alap hen kire enkam de emsa karek tan hap maka gublu'ara. Sap eme aha zisi gublu'anam, ‘Zen kirekam ngip gulku,’ Alap dekam sa hen emsa karatda tala- eno gwënsa de anakan hlaulblun hap, ‘San ha zëna hen kirekam ngip gul gwenda?’

³ Hen em ba habe wal bose uk mo ngip gun betek tolsa hla kul gwizimnin? Hwëna ere mo ngip gun yawala em desa de oto gulsun hup ema baes ta gwenan.

⁴ Kirekam insa ëgwë gwenan, zen men kiye: Zi de wal bose zemka gublunna, ‘Anik eno nwenak de te klana insa gulsuk,’ hwëna zëre mo nwenak hen balok tek yawala ki lwa'an. Desa maka nonol gulsu'ura- dekam de dawemkam wal bose zik moka hlaun hupye.

⁵ Em in Alapsa ëk enkame ang ë gweblanan. Diki nonol enaka emaka oto lasik gwibi'in. Ki esa dawemkam kara gwera- dekam de wal bose omka halen ora san zerwet son hupye.”

Dawem enkam de Alap mo irik gin hip denaka tawa ta gwibin hip de ol:

⁶ “Alap onakore ol dawemna bahem lwa makare enlala zi hip waba hap tonbirida gwen. Zen sa hwëna jala ban ja-ja nul gwer hen emsa sa naptabirida gwer. Hen Alap onakore ol dawemna bahem gwe makare enlala zi hip gol gwizimdin. Ki hwëna zen sa zalta dep tanakam nyaubir.”

*Kirekam de Alapsa abe ta gwen hap de ol:
(Luk. 11:9-13)*

⁷ “Men kiresa ena dwam gwibinni, Alapsa em abe ta tine gwen. Ki Zen sa hëndep kiresa ep gol gwizimdi. Em teibir tine gwen, dekam esa hëndep Zëbon onakon hla kul gwer. Hen orasa em tëbla tine gwen. Zen dekam sa ep zertrëblankam.

⁸ Sap zini men zen abe ta gwenna, zen gul irinkim. Men zen tei gwibinni, zen hlaunkum. Hen men zen orana tē gweblanna, zëbe hap zertrëblankam.

⁹ Ebon mae onakon san ha ki bi zem walas zikhip kasona golblaka?– zen de roti hap abe tankamye.

¹⁰ Ahaksa wanyana san ha ki golblaka?– zen de hogwe hap abe tankamye.

¹¹ Em sap jal-jala, hwëna eno anakare kwasang enlalana hen ki, ‘Èe anik dawem naka ère mo walas hap golblak.’ Nëno mae mo Bian, ngatan zi mo langnak de Zini, Zen hwëna dawem tangankam nësa kwasang gwibirida gwenda. Zep Zen hen Desa de abe ta gwenkam dawem kire-kiresa nöp gol gwizimnira.”

Tingare Alap mo titi tabin ola kon, bol-zaun weny a an zen tangan:

¹² “Men kirekam ena dwam gwe'ara, zi de kirekam emsa gwë gweblan hap, em hen ahasa kirekam em gweibirida gwen. Sap kirekam de enaka golëlowehe gwen hap dena, zen zen ausuna- Musa mo titi tabin olak hen Alap mo olayang gul gwen zi mo olakye.”

Mae hap de ol: Ngatan zi mo lang san dep de orana eiwa klakatna.
(Luk. 13:24)

¹³ “Hëndep de ëngaya gwen hap de ëdwam gwenna, lilikin klakat san em bitin gwen. Sap lilikin yakna hen ora dak-dakna, zen syauk bla san dep dena. Zen in zep zini desan beyakam ëgwahal gwenan.

¹⁴ Hwëna eiwa klakat tanganna- hëndep de ëngaya gwen hap de lilikinni hen oranaye. Zep zini beyakam hom orana insa dam dasik gwenan.”

Nësa de yasik tabin hip de zisi de kire nakon dam tasibin hip de ol:
(Mat. 12:33-35; Luk. 6:43-44)

¹⁵ “Bira! Botonkam de tawa ta gwibin zini sa ebon mae yaing gwe-gwezal. Ol toran nakon esa kil li gwibir, ‘An hen nëban mae apdenak- Alap mo hanan tabin walas.’ Hwëna zen in gwe tih jal-jal makarena. Zen sa emsa hit di gwibir.

¹⁶ Em zëre mae mo lowehen nakon hen syala kon esa ki dam lasik gwibir. Kwiwe dansa bëjen lemo timnik taran. Hen dokot të ngi-ngina bëjen rambutan dankam tën.

17-18 Men kiye hen tenya: Zen zère mo dan enkam ètè gwenan. Tenya men zen twin gwibin srëm tetan dankam ètè gwenan, zen bëjen twin gwibin tetan dankam tèn. Hen tenya men zen twin gwibin tetan dankam ètè gwenan, zen bëjen twinbin srëm tetan dankam tèn.

19 Tingare tenya men zen twinbin tetan dankam ètè srëm gwe-gwenan, zen lu tan en hap dena- desa de syauk blanak tru tasen hap.

20 Zen kirekam hen- botonkam de tawa ta gwibin zini inye. Em zère mae mo syala kon hen lowehen nakon esa ki tame la gwibir.”

*Mae hap de ol: Zini men zen botonkam ègu gwenan, “Èe an Yesussu de ang gweblan zi,” hwëna Alap sa desa karek tabiri.
(Luk. 6:46; 13:25-27)*

21 “Tingan men zen Asa anakan daken gweblanan, ‘Bian, Bian,’ hwëna zen molya kitak Alap mo irik ginnik bitì gwek. Diki men zen zère mo dwam gwibin sin syal ta gwenan, zen zen en sa zère mo irik ginnik bitì gwer.

22 Aumwa hap de zisi klis gunnuk, zini beya tangan nik sa Asa daken gweblal, ‘Bian, Bian, èe ere mo bosekamè hamal hap de ola ayang ul gwizimk. Hen èe eno bosekamè dowal-dowala olèalsa sone gwibik. Hen owas-owasna eno bosekamè syal ei gwibik.’

23 Hwëna Èe asa ding gulzim, ‘Em Abon dep denaka hom. An kon em hëndep sek gwen, sap em an zene karekna ol gwek.’ ”

*Enlala blala ban de lowehe gwen hap de ol:
(Luk. 6:47-49)*

24 “Zen in zep, zini men zen ano ola ësane gwe-gwenan hen desan ang ta gwenan, zen men kiye- enlala blala bare zini men zen gola moko dawem naban taukuke.

25 Kim o dil gwek, ho namwa yawala dekam zep sap desan tilzik, hen asese yala dekam zep sap akabla zaka, sap zëno mokona olk san de hul-hul tanna.

26 Hwëna zini men zen ano ola sap ësane gwe-gwenan hwëna desan de ang tan srëmkam, zen men kiye- enlala joblo-top zini men zen moko srëmkam gola taukuke.

27 Hwëna kim o dil gwek, hen ho namwa yala kim desan tilzik, hen asese yala kim taïlki, dekam zep hëndep gola in mal heka, hëndep karek tangankam dreweka.”

28 Yesus kim kirekam tawa tasibirki, zi beyam-byana in zen zë sane da'ak man tangan dengwanblak.

29 Sap zëno tawa tabinni sosen tanganna- san de teipsin zi mo tawa tabinni kiye. Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zi mo tawa tabin niban apdenak hom.

8

Yesus kim sop sang-sang karek nabare zini dawem takake:
(Mrk. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

1 Yesus kim kwatap tek nakon ati gwe zaka, zini beya tangan nik zep ang nëblazak.

2 Zao zep hen sop sang-sang karek nabare zini Yesus onak dep hata zaka, boklesa zep Yesus mo nwenak kom so zaka. Dekon zep abe ta seka,

“Bian, Eme dwam gwe'anam, Em emaka asa dawem ta'ara.”

³ Yesus ki zep towanblan naban ding gulbluka, * “Ëe ama dwam gwe'an. Em dawem gwen.” Dekam zep hëndep sop sang-sangna in kon dawem gweka.

⁴ Zao zep etan gulbluka, “Insa emsa dawem tanan, bahem mae ahasa tonbiridan. Diki nonol Alap mo golak de syal tan zi hip ahana kip enaka zertrëbla. Zao gublu, ‘Emki asa hla tan. Ëe san ha mesë dawem gwer?’ Musa Bak mo titi tabin olak men kirekam sop sang-sang karek zi de dawem gwennak dep dena lwakke, zen kirekam em syal gwibin.* Zen dekam sa tingan emsa anakan tame dal, ‘Zen eiwa mes tangan dawem gweka.’ ”

*Yesus kim Kapernaumk jana nabare zi hon de babu gwen zini dawem takake:
(Luk. 7:1-10; Yoh. 4:43-54)*

⁵ Yesus kim Kapernaumk hata onka, ki zep zë Roma mo jana zi mo mamna Zëbon onak dep hata zaka, zao zep Yesussu mas gweblan hap abe ta gwe'anaka.

⁶ Man zë gulbluka, “Bian, abon de babu gwe-gwen zini golak sang-sang sabak nik gwë'ara. Zen ni ensa ta gwe'ara. Luwen maena banakan dep.”

* **8:3 8:3** Musa mo titi tabin olak, sop sang-sang karek zini bëjen ënak gwën, hen but srëm golak bëjen tïn, hen aha zi bëjen desa golek de tan, ahaksa towanblan. Hwëna ayatnak awe Yesus man towanblaka. * **8:4 8:4** Im. 14:1-32

⁷ Yesus ki zep ding gulbluka, “Ëe asa desan dawem tan hap song gwer.”

⁸ Hwëna jana zi mo mamna in ki zep ding gulbluka, “Bahem, Bian. Ëe dawem naka hom, zep ëe ama saher gwe'an- em de ano golak hatan hapye. Hwëna anakan-en Em gun, ‘Zi sang-sangna in zen dawem gwen,’ dekam sa dawem gwerä.

⁹ Sap ëe mesë Emsa taïblihlak, ‘Eno ol-gunnu bëjen kirekam lwa srëm gwen.’ Sap abon onakon de teipsin zini ki. Ano otdenak dena hen ki. Ëyë ëre mo otdenak denaka gublu'anam, ‘Em song gwen,’ zen dekam maka song gwe'ara. Hen ahanakaë gublu'anam, ‘Haen,’ zen hen dekam maka song gwe'an zala. Ëyë ëre hon de babu gwen zisi gublu'anam, ‘A desa syal gwibir,’ zen dekam maka hëndep syal gwibi'ira. Ëe sap teipsin tola, zep ano ol san kirekam ang ta gwenan. Hwëna Em in teipsin tanganna, zep eno ol san sa ki kirekam lwal.”

¹⁰ Yesus man tangan tenggwanblaka- zëbon onakore olsa de kirekam sane gwenkam. Dekam zep zi trana in zen ang nëblan da'ak desa lero gwibiridaka hen gubiridaka, “Eiwa, zini in man Asa taïblihla'ara. Ëe homë mae Israelk kirekam de sërkam Asa taïblihlan zini zertowek.

¹¹ In zebë emsa gubirida'an: Yakla hata sezan nakon hen nikin anen nakon, Yahudi srëm zini beya tangan nik sa tagal gwer- Alap mo irik gin kon gwisibir hanan tembane yawalak de apdekam ëisrip-sri gwen hapye, Abraham, Isak, hen Yakob mae han.

¹² Hwëna Yahudi zini, zen diki zen tangan-
Alap mo irik ginnik de sap bitï gwen hap de
wenyaye. Desa hwëna beyakam sa kawesin sin
dep yal nulin- men dekon zi mo angna
yusyustin niban gona ta gwenanke, hen
sang-sang hap ëkna ngalk-ngalk da gwibirinke.”

¹³ Hwëna Yesus ki zep etan jana zi mo
mamna insa gubluka, “Angkam sap esa song
gwera. In kirekam ena Asa taïblïblala, in zep sa
ki kirekam lwal.” Zëre hon de babu gwe-gwen
zini in hëndep dekam zep ki dawem gweka.

*Yesus kim zi beyam-byana dawem tabirkike:
(Mrk. 1:29-34; Luk. 4:38-41)*

¹⁴ Yesus ki zep Petrus mo gol san song gweka.
Zëwe zep Petrus mo we marena hlau'un zaka.
Ewen naban nisi ta'ak.

¹⁵ Zao zep wenya insa tahanak towanbir
ineka. Ewenna in kon dekam zep hëndep sër
gwek. Dekam zep hëndep luwek, hen dekam
zep tembanekam mas gweblak.

¹⁶ Yaklana kim dum gwe heka, dekam zep zini
dowal de tilbiritan zi sang-sang beyam-bya
naban Yesus onak dep nolëyaing gwezak. Yesus
ol-gun enkam zep dowal-dowala insa golëalsa
sone gwe'anka, hen tingare zi sang-sang
beyana insa dawem ta gwibi'inka.

¹⁷ In kim kirekam syal gwibirki, dekam zep
zauk- zëre hap dena mensa Alap mo ol ayang
gul gwen zini Yesaya Bak orep ayang
gulzimkiye,

“Zen sa nëno mae mo karek-karekna hen sang-sangna mensa nihin makan wei kulsuk gwenan tonzim iri.”*

*Mae hap de ol: Yesussu de ang gwe-gweblanna, zen dam-dam naka hom.
(Luk. 9:57-62)*

¹⁸ Yesus kim zi beyam-byana insa anakan hlauludaka, “Zen mes Asa dot dasinän,” dekam zep zère hon de ang ta gwen wenyaka gubiridaka, “Nen ho gutuna an mo men eiha san tablan gwe kinän.”

¹⁹ Hwëna ki zep zë Musa mo olsa de tawa ta gwibin zini Yesus hon dep hata zaka. Zao zep gublu zaka, “Bian Guru, men desane ki të gwe'anka, ëe asa Emsa ang gweblanda gwer.”

²⁰ Ki zep hwëna ding gulbluka, “Gwenya witr zem ki. Hen mawana zol zem ki. Hwëna ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna ano ni ta gwen gola hom.” †

²¹ Zi beyana in zen dekam ang nëblanda gwe'ak, etan ahanik zep hwëna gubluka, “Bian, ëe asa lamkam Emsa ang gweblanda gwer, hwëna nonol ë san anik lwahak. Ère mo bian de tïn hyanak asa Ebon dep hatazal.”

* **8:17 8:17** Yes. 53:4 † **8:20 8:20** Yesus kim okamanak gwë gwëka, Zen man Zënaka “Anak Manusia” kam gu gweblaka. Hwëna walaskam de enlalana zëwe hom. Ibrani olkam zëno enlalana “zi tangan.” Yesus mae hap kirekam Zënaka bose taka: Sap Zen man enlala gwëka- mensa Daniel Bak zëbe hap dena hamal hap Dan. 7:13-14nak ale gulkuke. Sap Daniel man nwe nik de lirisin nëblankam “zi tangan” makan Yesussu ngatan zi mo langnak hla ta seka- Alap kim Desa Zen de kïtak teipsibiridan hap gublukake.

²² Hwëna Yesus ki zep ding gulbluka, “Em angkam emki hëndep Asa ang gweblan. Eno bian de tinkim, dikire tok bose zik lo dasik.”

Yesus kim ho ngëp naban asese naban jalse gwizimkike:

(Mrk. 4:35-41; Luk. 8:22-25)

²³ Dekam zep hëndep Yesus zëre hon de ang ta gwen wenya ban bulkum men eiha san dep golësek gweka.

²⁴ Mumuk ennak zep hwëna ho gutuna in mam enkam ngëp-ngep gweka, hëndep bulu in dekam sek gwe'ak sop gun hup zep alp gwesi'ik. Hwëna Yesus Zëna dekam nama nisi mumukkum ta'anka.

²⁵ Hwëna dekam zep anakare ola ban li dak, “Bian, nënaka Em ngaya tabin! Nen an em-am angkam juwe'an!”

²⁶ Ki zep ding gulzimki, “Em ba habe ääiri'an? Em an eiwa home Asa laiblibla'an.” Ki zep hëndep luweka, dekam zep asese naban ho ngëp naban jalse gwizimki. Dekam zep tangan hëndep së nëhek.

²⁷ Zëre hon de ang ta gwen wenya in dekam zep tenggwaran naban ëguk, “Eiwa, zini an wehasa hom! Ba hap tangan asese naban ho ngëp naban betek nëblanan!”

Yesus kim dowa-dowa mo bi gwizimdin zi darena dawem sokake:

(Mrk. 5:1-20; Luk. 8:26-39)

²⁸ Ho gutu men eihyanak kim golëyaëng gwe naka, Gadara mo langnak, zao zep dowa beyam-bya mo bi gwizimdin zi darena Yesus

onak dep apta zaka. Zi darena in zi tok lo tasik gwibin kaso-hul kaso-hulak enda gweka. Zen serkam de jal-jal darena, zep zini desan egwahal srēm gwe-gwek.

²⁹ Zen dowal beyam-byana in mo herhen ola ban wet oso zaka, “Alap mo Tane, Em aban mae toton banakan de syal tan hap? Em san ere mo yakla yawalak de zaun srēmna de asa karek tabin hibe hata'ara?”

³⁰ Zeno mae mo nwe kara gwen san zaho beyam-byana tembane hap kwatap tini san ehaka'ak.

³¹ Dowal-dowala in ki zep Yesussu aberbe da gwe'ak, “Em de zi darena an kon wet so gwen hap asa gubiridankam, Em wehe asa zaho trana wakuwe de biti gwen hap gubirida'anka?”

³² Yesus ki zep gubiridaka, “Em sek gwen.” Dowal-dowala in dekam zep hendep zi darena in kon wet so gwek, dekam zep hwena zaho trana iwe biti gwek. Zahona in dekam zep hendep heya-hya gwenkam li san syalk ta tinek, hendep ho gutunak zep ekei-king gwek.

³³ Zahona in zen kara da gwibik, dekam zep e san dep heya-hya gwek, hen eaisil gwenak-tingan in zen ki ze owasna lwakke, zahanak hen dowal mo tilzimdin zi darenak.

³⁴ Dekam zep ena iwe de zini kitak sek gwek-Yesussu de zertowen hap. Kim ze hla dak, zao zep blikip gwesiblin naban abe dak- Zen de nabakam zeno mae mo langna in kon song gwen hap.

Yesus kim taha-tana teisyä inen srëm zi sang-sangna dawem takake:
(Mrk. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

¹ Ki zep Yesus bulkum lwahal zaka- zëre mo gwë gwen ëna Kapernaum sun dep. Zao zep etan zi beyam-byana tagam nëblazak.

² Dekam zep hen zi sang-sangna taha-tana teisyä ine gwen srëm naka beryak de ziredan naka nërhatzak. Yesus kim anakan tame tabirki, "Eiwa, zen man tangan Asa daïbli'la'an," dekam zep zi sang-sangna insa gubluka, "Tane tol, bahem ngalap gwen. Eno karek-karekna mesë ep tap gulsublunan."

³ Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin zini kim zë Yesusu kirekam sane da'ak, dekam zep enlala ennak donsublu'ak, "Zi bose zik mo karekna insa tap gulsublun hap gunda, zen man kil gi'ira, 'Eë an Alap han apdenak.' Kirekam insa gunda, zen Alapsa lamang tanda."

⁴ Yesus hwëna mes zëno mae mo enlalana tame tazimki, ki zep gubiridaka, "Em in kirekame enlala ennak Asa lonsublu'an, zen ere mae mo enhosae kim karek la'an!"

⁵ Em ema ano ola husus eibir- anakan insa gublulye, 'Eno karek-karekna mesë ep tap gulsublunan.' Hwëna anakan de gublunkam, 'Em luwen, hëndep song gwe,' san esa hen etan husus eibir? Sap ol-gun darena in apdenak- Alap mo ssonkam de gublun ol.

⁶ Hwëna angkam Eë ama ebe mae hap goltreizim'in- em dikim Asa anakan tame tan hap, 'Alap mes ki ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna abe hap sosonna golblaka-

okamanak awe dikim zi mo karek-kareksa tap gulsuk gwizimdin hip denaye.' "

Ki zep hwëna etan zi sang-sangna insa gubluka, "Em luwen. Ere mo berya insa teisya, ki gol san song gwe."

⁷ Zi lekna in dekam zep hëndep luweka, ki zep hëndep zëre mo gol san dep song gweka.

⁸ Zi beyam-byana in kim owasna insa hla nuk, dekam zep aïrïn nïban Alap mo bosena teip nulsuk gwebla'ak, sap Zen dekam zëre mo sosen yawalsa Yesus osan okamanak de zi hip golzim'inka.

Yesus kim Matiu'u kwang ta kïnikake:

⁹ Yesus kim dekon song gwe'anika, dekam zep Roma mo ïrïk gïnnïk dep de pajak te-ala alal ta gwizimdin zini asa hla ta'anika. Ano bosena Matius. Ëe ëre mo syal gwe-gwen teksonnakë nikin'ik. Zao zep asa gublu zaka, "Haen. Asa em ang gweblan." Ëe ki zebë luwek, ki zebë hëndep ang gweblak. *

¹⁰ Yesus kim ano golak golëtembane ta'anika, dekam zep hen ahakore pajak te-ala alal tanda gwen wenya beya enkam yaïng gwezak. Hen ahakore karek-karek gulin halasen gwen wenya

* **9:9 9:9** Matius Yunani olkam hom anakan ale gulku, "Ano bosena Matius." Zen hwëna anakan ale gulku, "Zëno bosena Matius." Zen man zëre mo bosena bukunak awe golzabe gweka-san de aha zi hip de ale gulblunna kiye, men kirekam hen Yohanis zëre mo Ol Dawem ale gunnuk zëre mo bosena ale gul srëm gwe-gwekake. Hwëna Orya ol zi de anakan tame gun hup, "Men zen ale gulku, zen hen zëwe ang gwe-gweka," zep damkam zënaka de kira tan makan awe li nul sonok.

man zë hen beyakam yaïng gwezak. Ki zep hëndep apdekam Yesus mae han tembane ta'ak- hen zëre hon de ang ta gwen wenyä ban.

¹¹ Farisikam de gubirida gwen zini kim zë hla nulidazak, dekam zep Yesus hon de ang ta gwen wenyä insa nenbiridazak, “Eno mae mo guruna in ba hap tangan pajak te-ala alal tanda gwen zi niban apdekam golëtembane ta'ara?- hen ahakore karek-kareksa de gulin halasen gwen wenyä banye! Zen in kwae nabanke!”

¹² Yesus kim kirekam salbiridaka, ki zep ding gulzimki, “Zini, sang-sang srëm wenyä, zen hom doktersa dwam në gweblanan. Zen diki zi sang-sang en dwam në gweblanan.

¹³ Ano syalsa de dam gulsun hup, diki dawemna Alap mo ola ansa emaka klis u'in, Zen kim anakan Israelsa gubiridakake,

‘Ëe a kirekam de lowehe gwen habë mo emsa dwam gwibirida'anye: Bol-zaun tanganna, aha zi mo karek-kareksa kwasang naban em eititi gwe-gwibin. Ere mae mo karek-karek hap de kire-kiresa abe hap tru tasik gweblansa, zen abe hap bol-zaun tangan naka hom.’*

Zep Ëe ansa okamanak hatazak, Ëe karek-karek gulin halasen gwen wenyäka de kwang guludan habë hatazak. Men zen zënaka tim di gwibirin, ‘Ëe an dawem-dawemna,’ Ëe desa de kwang guludan hap homë hatazak.”

*Mae hap de ol: Yesus hon de ang ta gwen wenyä kire hap tembanena ëlwa srëm gwe-gwek.
(Mrk. 2:18-22; Luk. 5:33-39)*

* **9:13 9:13** Hos. 6:6

14 Zao kim lwa se'ak, ki zep baptis ta gwibin zini Yohanis hon de ang ta gwen wenya Yesus hon yaing gwezak, ki zep zë dakensiblik, “Èe ama Alapsa dikim enlala zon tasiblin naban abe ta gwen hap etan-etankam tembanena ëlwa gwenan. Farisikam de zini hen kirekam ëgwë gwenan. Hwëna ebon de ang ta gwen wenya ba hap kirekam syal neibir srëm gwe-gwenan?”

15 Yesus ki zep ding gulzimki, “Abon de ang ta gwen wenya kip man dakastilzim'in- an kirekam tembanesa de ëlwan srëmkam lowehe gwe'anye. Sap zen angkam teipsin zisi de zergwën makan Asa nërgwë gwe'an. Hwëna jal zini kim de Asa jek-jak da'ak, Abon de ang ta gwen wenya dekam molya tembane tak. Embwan hap sa baes tal.” †

16 Etan ki zep kire hap gulk sun de ol blaonzimdinni dan mas sozimki, “Zi mo baju kwang de hul nënkam, zen bëjen deyol sop ësekam makan tazimdin. Kirekam bëjen dakastin. Sap ngan sosunkum deyol ësena in de yok gwe'ak, dekam sa baju ëpba hula in mam enkam etan kalk nër.

17 Hen kirekam, anggur ho ësesa bëjen kambing sopkam de botol ëpbanak yuren. Kirekam hom dakasti'in. Sap anggur ho ësesa de kambing sop botol ëpbanak yurenkam, anggur hona in kim de nopna tail gi'ik, kambing sopkam de botola in dekam sa kalk

† 9:15 9:15 Mensa “teipsin zisi de zergwën”kam awe li nul sonek, Yesus gulk sun de ol blaorankam “we ëse gon zisi de iye zik zergwën”kam aïsil gwibiridaka. Dam gulsunnu apdenak: Zen dekam bëjen tembane srëmkam lowehen.

nër, hen anggur hona in dekam sa zalta dep hlëweher. Anggur ho ësenak zen diki kambing sop botol ësenak de yurenkam dakasti'in- apdenak dikim dawemkam nolan hapye. Zep hen kirekam, Abon de ang ta gwen wenyik de etan ëpba lowehen san abarenak ang tan hap hom dakasti'in."

*Yesus kim but srëm golak de mam zi mo wenam tol tokna ngaya gulkuke, hen aura gwe-gwen weny kim dawem gulkuke:
(Mrk. 5:21-43; Luk. 8:40-56)*

¹⁸ Yesus kim nama baptis ta gwibin zini Yohanis hon de ang ta gwen weny ban ola golëton'anka, ki zep zë Yahudi mo but srëm golak de aha mamna hata zaka. Zao zep Yesus mo nwenak boklena kom so zaka, dekon zep gu seblaka, "Ano wenam tola nër hom tangan tilin. Hwëna nen ki song ën. Em de tahasa tehabir anenkam, zen sa etan ngaya gwer."

¹⁹ Yesus ki zep hëndep luweka, dekam zep zëre hon de ang ta gwen weny aban mae zini insa ziang gweblaka.

²⁰⁻²¹ In kimë sek gwe'ak, weny ki zep Yesussu tahan nakon golek de tazak. Weny in man aura gwe-gwek. Tahunna mes dua-blas enkam altisibik- sang-sangna in han de gollwa gwennakye. Zen man enlala gwe'ak, "Baju mae ennakë towanbla'ak, ëe dekam asa dawem gwer." Ki zep hëndep baju sîhî top nakon olk ta sonek. ‡

‡ **9:20-21 9:20-21** Yahudi zini zen kitak bajuna sîhilhî naka alala da gwek. Emki hlaun pasal 23 mo ayat 5 mo olk kore alenak.

²² Yesus ki zep hëndep tahan san lero gweka, dekam zep wenya insa hlauku, zao zep gubirki, “Anyan, bahem ngalap gwen. Em ema Asa taiblilala, zebe dawem gwenda.” Wenya in hëndep dekam zep ki aurana in tewesibik.

²³ But srëm golak de mam zini in mo golak kim asa golëyaing gwe'anka, anakan zebë hla kulida'ak, “Zini beya nik ol mamkam gosa dabi'in, hen ahakon sulingkim sei go tërya da'an.”

²⁴ Yesus ki zep zë gubirida kinzika, “Em kitak wet so gwen. Wenam tola an hom til. Zen nisi am ta'an.” Zen hwëna man swrë da gwe'ak.

²⁵ Èe kimë kitak olëalsa sonek, Zen ki zep hwëna teksonna in zao wenam tol tokna lwa'ak desan dep tilki. Taha nakon kim gul ineka, dekam zep hëndep wenam tol tokna in etan ngaya gwek, hëndep zauk.

²⁶ In desa zë owasna kirekam syal gwibirki, dekam zep ki hëndep tingare langna iwe de ë-ë san nol haladak.

Yesus kim zi nwe dïmïn darena dawem sokake:

²⁷ Yesus kim dekon etan asa golësek gweka, ora nakon zep zi nwe dïmïn darena ërtro kinzika. Ki zep kon laken soneblaka, “Daud Bak

mo Auyan-tane, § asa Em kwasang gwizimdin.”

²⁸ Ëna iwe de golak kim asa golëbītī gwe zaka, zi nwe dīmīn darena in ki zep zë hen līl zīka. Yesus ki zep zë takensizimki, “Em san ema Asa anakan laīblībla'ara?– ‘Zëbon sosonna ki- asa dikim dawem son hap denaye.’ ”

Ki zep ding ulblika, “In kirekam, Bian.”

²⁹ Ki zep nwenak anakare ola ban towanzimki, “In kirekam ena Asa laīblīblala, in zep sa kirekam ebe nikip lwazim.”

³⁰ Dekam zep ki hēndep nwenā kara ēka. Zao zep guzimki, “Owasna an zen ki ebon nebon lwanan, bahem aha maesa lonbiridan.”

³¹ Hwēna zen kim kon song ēka, dekam zep ki hēndep tīngare langna in san ol haladaka– Yesus insa owasna kirekam syal gwibir-zimkiye.

Yesus kim zi ol srēmna dawem takake:

³² Yesus kim asa etan dekon golësek gweka, dekam zep hen dowal mo bi gweblan zi ol srēmna Yesus onak dep nērhatzak.

³³ Yesus kim dowala insa zëbon onakon zersala soneka, dekam zep hēndep ola tonka. Zi

§ 9:27 9:27 Zi nwe dīmīn darena in kim Yesussu “Daud mo Auyan-tane”kam enblaka, zëno dam gulsunnu Yesus mo auyan-aza en hap denaka hom. Sap zëno hatan srēmna, tīngare Yahudi zini “Daud mo Auyan-tane”kam Israelsa de ngaya tabin hip de Zini insa nen gweblak. Sap Alap mo olsa de ayang gul gwen zini zen kirekam nonol nen guk gweblak, “Teipsin zini Daud Bak mo ausu nakon sa hatala- nēsa de ngaya tabin hip de Zi niye.” Zen hen man Desa enlala nē gweblak, “Zi sang-sang karekna sa hen dawem ta gwibiri, hen karekkam de lowehen nakon sa hīl tī sone gwibiri.” Zep zi nwe dīmīnī in kirekam hen mes Yesussu dam lasikī.

beyam-byana in man tangan dengguanblak, hen man ëgu gwe'ak, "Nen homë mae Israelk awe kirekam de owasna aha-en mae hla kuk."

³⁴ Hwëna Farisikam de gubirida gwen wenya man ëguk, "Zen dowal mo kigï sosonna golblaka- dekam de aha dowal-dowalsa golëalsa sone gwen hap denaye."

Yesus kim zi beyam-byana hlauludankam kwasang gwibiridakake:

³⁵ Yesus ki zep langna iwe de tïngare ë-ë san zëre hon de ang ta gwen wenya aban mae ziamjanbir song gweka, hen desan de but srëm gol-gol san tawa tabir song gweka. Zen Alap Zën de irik gïn hip de ol dawemkam tawa tabir song gweka, hen men zen kirekam-kirekam sang-sang karek naban nollwa gwek, desa man kitak dawem tabir song gweka.

³⁶ Yesus kim zi trana insa hlauluda song gweka, Zen man tangan kwasang gwibirida gweka. Sap zen hom eiwa de orana tame da'ak, hen mes tangan ësin-sin gwek- men kiye, bi srëm zahona.

³⁷ Dekam zep abe mae en hap ola gulk sun blaonzimki, "Nga yala awe de obwagana mes mamkam bil gwera, hwëna men zen de taran hap dena dan en tangan.

³⁸ Zen in zep Nga Bi naka em abe ta gwen- Zen deka zisi nga yala awe de syal ta gwen hap lup gul sone gweka."

10

Yesus hon de ang ta gwen wenyik mo bosem-sena an zen:

(Mrk. 3:13-19; Luk. 6:12-16)

¹ Zao kim lwa se'ak, Yesus dekam zep dua-blaskam de zëre hon ang ta gwen wenya asa tagal gulsuku, zao zep sosonna abe mae hap golzimki- ëe dikim dowal-dowalsa golëalsa sone gwen hap, hen kirekam-kirekam sang-sang karek gollwa gwen zisi dikim dawem ta gwibin hip.

² Dua-blaskam de dam tasibin zini, ano mae mo bosem-sena, nonol Simon- mensa hen "Petrus" kum nen gweblanan, oso zem Andreas han. Hen Zebedeus mo walas darena, Yakobus oso zem Yohanis hin.

³ Hen Pilipus ne Bartolomeus ne, Tomas, hen aena, Matius. Ëe menkam Roma mo irik ginnik debë pajak te-alasa alal ta gwek. Hen ahana Alpeus Bak mo tanena Yakobus, hen ahana Tadeus.

⁴ Hen ahana Simon- in zen nonol Israel dikim Roma mo irik gin nikon ezë-en gwen hap de easas gwennak ang gwekake. Hen ahana Kariot walya Yudas. In zen sa Yesussu zergulu.

Yesus kim zëre hon de ang ta gwen wenya lup gul sonekake:

(Mrk. 6:7-13; Luk. 9:1-6)

⁵ Dua-blaskam de wenya asa dekam zep anakare ol zim-zim nïban lup gul soneka, “Yahudi srëm zi mo ë-ë san bahem sek gwen. Samaria mo ë-ë san hen bahem.

⁶ Diki Israelk de zi ensa em amjanbin- sap zen san de bi srëm zahona kiye.

⁷ A kirekam lonbirida song gwek: ‘Alap man angkam Zën de nësa teipsinkim irik gïnkim kon gwesibir hana'ara.’

⁸ Zi sang-sangna dawem la gwibik. Hen tinnï ngaya la gwibik. Hen sop sang-sang karek nabare zini dawem la gwibik. Hen dowal-dowala olëalsa sone gwek. Ëe asa kire hap de sosonsa ebe mae hap totoresa golzim, zep em hen kirekam totoresa mas eibirida gwek.

⁹ Te-alana bahem mae lop tan- sap yawala, sap hen betek maena.

¹⁰ Ora san dep de tembane taïblin honna bahem hen wëwek tan, hen pakeanna timnik de enna kim sek gwek. Hen sepatuna ala son enna kim emki sek gwen. Dutena hen bahem mae kap tan. Em in Alap mo syalsae o'an, zep em men desae tawa la gwibi'ik, zen zen sa ebe mae hap tembane maena nol gwizim- zao dikim lowehen hap denaye.

¹¹ “Em de ënak yaïng gwe-gwennak, nonol mae hap em ëhakalsik gwen, ‘Nara zi wëhë asa ëna an kon zer in'inka?’ Men zen emsa zer irinni, zëbon en emki gwën, hëndep dekon en emki etan song gwen.

¹² Golak de tin nïkon, nonol anakan em ëgu kinï gwen, ‘Dawem. Em Alap mo taha terenake

lowe he'an.'

¹³ Zao de Alap osan dep de hohle gwen nik gwë'anika, ki eiwa zao esa Alap mo taha terenak dawemkam lowehe gwer. Kire nik de gwë srëm gwe'anika, ki emki enbirida gukhan, 'Ëe mensa nonol emsa enbiridal, Alap mo taha terenak de sap lowehen hap dena, awe molya ki lwak.'

¹⁴ Hwëna men dekore ë nakon emsa anakare ola ban zer irin srëmna, 'Em ba habe awe hata'an zala? Ëe ama emsa de salblanna baes ta'an,' dekam em kon song gwen. Hen ere mo tana sonsa em zë taik-tik so gukhan- zen dekakim anakan tame nuk, 'Zen sap Alap onakore ol dawem naban nëbe mae hap golhatazim zira, hwëna nen insa ër-in srëm gwenan nëre mae hap de kareksae kim mam ulin.'

¹⁵ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Aumwa hap de zisi klis gunnuk, Alap ëna insa anakan sa enlala gweblala, 'Zen orep de ëna Sodomk de zisi ëkarek gwenkam man kwei-kwik nuk.' Zep men kirekam Alap orep Sodomk de zisi zëre mae mo karek-karek hap heip gulku, hwëna ano lup gul sonen zini emsa de lup gul irin srëm zini, desa aumwa hap de klis gunnuk sërkam tangan sa karek tabiri."

*Yesus hon de ang ta gwen wenyik de terya-tyakam lowehe gwen hap de ol:
(Mrk. 13:9-13; Luk. 21:12-17)*

¹⁶ "Emki ëenlala gwen: Ëe domba makare sosen srëm nakaë emsa lup gul sone'an- gwe tihï jal-jal ngirïn sïn dep. Zen in zep terya-tyakam sek gwëk- men kiye, wanya de

song gwenna. Hwëna sae-sae enlalakam em sek gwen- men kiye, mawana ohola mo enlalana.

¹⁷ Zep terya-tyakam lowehe gwek, sap emsa sa Yahudi mo but srëm gol-gol san dep dahyohal gwer. Hen zëwe de teipsin-teipsinni sa emsa de tangole gwibin hip nenbirida gwer.

¹⁸ Em an Asa de ang gwe-gweblanna, zep emsa sa pemerinta mo teipsin-teipsin zi sin dep kap nulhal gwer. Zen kirekam Alap mo dwam gwibin sin sa ki ebe mae hap lwa gwizim- em dikim zë Yahudi mo teipsin-teipsin nika hen Yahudi srëm zi mo teipsin-teipsin nika abe hap denaka tonbirida gwen hap.

¹⁹ Zep emsa de kap gulhal gwennak, em bahem anakare hap enlalana ëbeya gwe-gwen, 'Ëe banakarekam asa zë ding ul gwizim?' Sap men kirekam de ding gul gwizimdin hip dena, zen emsa de taken-taken gweblan ennak sa ki Alap ebe mae hap gol gwizimdi.

²⁰ Sap dekam em en molye ola lon gwibik. Hwëna ngatan zi mo langnak de Bian mo Enho sa eno mae mo ëk tihï san ding gul gwizimdi.

²¹⁻²² "Emsa sa tïngare zini husus neibirida gwer, sap em an Asa de ang gwe-gweblan wenyä. Zep a kirekam sa ebe mae hap lwa gwizim: Emsa ere mae mo aya-wal oso-wal tanganna sa tameran hap nolëgu gwer. Hen emsa ere mae mo bi walya sa tameran hap nolëgu gwer. Hen ere mae mo walasna sa emsa abe hap de jal hap nolëtobe gwe-gwer, hëndep tameran hap sa hen emsa nolëgu gwer. Hwëna em in zene Asa de taïbliblannak tatem ëzauk

gwe'ak, hëndep aumwa hap denak de hata'ak, em esa ëngaya gwer.

²³ Zep emsa de aha ë maenak karek tabinkim, dekon aha ë san em heya-hya gwen. Sap eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em de tïngare Israel mo ë-ësa amjanbiridankam sul sonen srëmnak, ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëe dekam asa lwa halzal.

²⁴⁻²⁵ “Zep gulk sun de ol blaoranna ansa emki enlala gwe-gwibin: Sekola walasna, zen mam naka hom- guru zem onakonye. Zep guru zemka de aha zi lamang ta gwenkam, sekola walas zem insa hen sa kirekam lamang da gwibir. Sekola walasna in sa sam gwesili- zen de guru zemka tana wei san zertronkamye. Hen kirekam, zi mo tana iltikinnik de babu gwe-gwen zini, zen hen mam naka hom- zëre mo zi bina in onakonye. Ëe an sap gol bi nikë awe gwë'an, hwëna Asa man lamang da gwenan, ‘In dowal mo kigï mo sostonkam syal gwe-gwe'ara.’ Zep em Abon de ang ta gwen wenyä, Asa de tana wei san zertronkam, emsa hen kirekam sa lamang da gwibir.”

*Alap emsa de airi gweblan hap de ol:
(Luk. 12:2-7)*

²⁶ “Zen in zep, zi bose omka bahem airibirida gwen. Sap karekna mensa aningkim ebe mae hap nol gwizimnin, desa sa Alap lamkam golwet sola. Hen kalangna mensa Alap aning gul gweka, desa sa hëndep tïngare zini hla nul.

²⁷ Ëe mensa kam golak emsa tonbirida gwe'an, em hwëna desa yaklam neik tagal

gwennak lonbirida gwek. Men desaë nē-erenak emsa tonbirida gwe'an, em hwëna desa ol mam-mamkam neik tagal gwennak lonbirida gwek.

²⁸ Zi bose omka bahem aïrïbirida gwen, sap zen auhu-kama tim en naka damera gwenan. Hwëna zëno mae mo sosonna hom tangan- ang naka de karek tan hap denaye. Diki Alap ensa em aïrï gweblan, sap Zen Zëbon en sosonna- tim niban ang naban de syauk blanak karek son hap denaye.

²⁹ “Emki mawana tainim bes-be'a enlala gwibiridan. Desa zini hom te-alakam de kap gun hup dwam neibirida gwenan. Sap eiwa kirekam, hwëna zen hen aha-en mae molya kama san zanka- nëno mae mo Bian de kirekam dwam gweblan srëmkamye.

³⁰ Hen kirekam, eno mae mo nol alana, Bian mes desa anakan tawa gwibirki, ‘Beyana ki en.’

³¹ In zep ere mae mo tim hip dena bahem ëngalap gwe-gwen, sap em Alap mo nwenak mawana tainim bes-bes naban apdenak hom.”

Zi beyanak de Yesus hup denaka golluwe gwen hap de ol:

(Luk. 12:8-9; 12:51-53; 14:26-27; Mrk. 9:41)

³² “Zen in zep, zini men zen aha zi hon zënaka anakan kira ta gwenna, ‘Ëe an Yesussu de ang gwe-gweblanna,’ kire zini Ëe asa hen ngatan zi mo langnak de ëre mo Bian hon anakan kira tal, ‘Zen an hen eiwa Asa de ang gwe-gweblanna.’

³³ Hwëna men zen de Asa aha zi hon anakan nazabeb'ak, 'Ëe Yesussu de ang gwe-gweblan zisi hom,' ki Ëe hen anakan asa desa kira tal, 'Zini an Asa de ang gwe-gweblan naka hom.'

³⁴ "Bahem anakan Asa kil ti gwen, 'Zen an umlaesa de okamanak awe golhatazan hap hata zaka.' Ëe kire hap homë. Hwëna abe hap de jal hap Asa de tame tan srëm wenya sa emsa tameran hap g'il-g'il neibirida gwer.

³⁵ Ëe ansa hatazak, zen dekam sa ebon mae onak anakarekam lwa gwer:

'Zi walasna zen bi wal zeban sa zënaka g'il-g'il neibirida gwer.

Wenam tol-tolkam dena, zen an wal zeban sa zënaka g'il-g'il neibirida gwer.

Hen we walya, zen aebo wal zeban sa zënaka g'il-g'il neibirida gwer.

³⁶ Dekam ere mae mo iyena, zen zen sa ebe mae hap de jal zi hip ëjower.'*

³⁷ "Men zen bi zemka dawemkam enna nolabirida gwenan, hwëna zëno mae mo Asa de en lwablanna man lwala he'an, kirekam de zini zen hom ësam gwes'i'in- Abon de ang ta gwen hapye. Hen kirekam, men zen an zemka, ahaksa walas zemka dawemkam enna nolabirida gwenan, hwëna zëno mae mo Asa de en lwablanna man lwala he'an, zen hen hom ëdakasti'in- Abon de ang ta gwen hapye.

³⁸ Hen zi de zënaka anakan sosok tan srëmna, 'Asa sap sa Yesus mo kim te-lidak sonnakk makan dain,' zen hen hom Abon de ang ta gwen hap ësam gwes'i'in.

* **10:36 10:36** Mik. 7:6

³⁹ Sap men zen zëre mo auhu-kamanak de gwënsa anakan golairi'anka, 'Ëe babë Yesussu de ang gwe-gweblannak karekna goltowe gwen,' ki zëno gwënsa in sa jek-jak gweblal. Diki men zen Asa de ang gwe-gweblan hap zëre mo gwënsa sosok gu'unka, hëndep zao mae de tin hip, zen zen sa hëndep denaban गया gwera.

⁴⁰ "Men nara anō zer sonen zini emsa zer irinni, zen ki hen Ënaka zer in'ira. Hen men zen Ënaka zer irinni, zen hen Bian, men Zen Asa zer sone zaka, Desa hen zer in'ira.

⁴¹ Men nara Alap mo ol ayang gul gwen zisi zer irinni, anakare hap, 'Zen an Alap mo olsa ayang gul gwe'ara,' ki Alap sa hen enlala gweblala, 'Zen hen syal bōse zem.' Zep Alap mo olsa de ayang gul gwen hap de dawemna, desa sa hen Alap zëbe hap lamkam golblala, sap zen kire zisi mas gweblaka. Hen kirekam, men zen enlala dam-dam enkam de gwë gwen zisi zer irinni, anakare hap, 'Zen Alapsa betek gwe-gweblanda,' ki Alap sa hen zëbe hap dam-damkam de gwë gwen zi hip de dawemna golblala.

⁴² Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Men nara aha-ere ho mok mae tolsa bōse srēm zi hip golblanna, anakare enlala naban, 'Zini an hen Yesussu ang gwe-gweblanda,' ki Alap sa zëbe hap hen dawemna lamkam golblala. Zen molya gulin srēm gweka."

11

Baptis ta gwibin zini Yohanis kim zëre hon de

ang ta gwen zini Yesussu de takensiblin hap lup gul sonekake:
(Luk. 7:18-35)

¹ Yesus kim dua-blaskam de ang ta gwen wenya asa en tawa tasibirki, ki zep asa lup gul soneka- Zënaka de ngeirbli song gwen hap. Zëna lun zep asa golëtro song gweka, hen ol dawemkam ë-ë san tawa tabir song gweka.

² Baptis ta gwibin zini Yohanis kim bwi nakon anakan salka, “Nësa de ngaya tabin hip de Zini men, Zen angkam man ë-ë san tawa tabirida gwe'ara,” dekam zep zëre hon de ang ta gwen zini lup gul soneka- Yesussu de anakan takensiblin hap,

³ “Bian, Em an san ha Zen tangan?- men Desa anakan nen guk gweblakye, ‘Israelsa de oto gulsun hup de Zini sa hata zala.’ San ha ëe asa etan ahanaka kara ëblal?”

⁴ Yesus ki zep ding gulzimki, “Sap esa etan Yohanis osan dep lwan dahal. Mensa ki ena hla kul hen ësane gwer, desa anakan lonblak,

⁵ ‘Zi nwe dïminni man ëkara gwe-gwe'ak. Lek-lek wenya hen man sek gwe-gwe'ak.

Sop sang-sang karek nabare wenya man hen ëdawem gwe-gwe'ak.

I mat wenya hen man ësane gwe-gwe'ak.

Tok-tokna hen man ëngaya gwe-gwe'ak.

Hen Alap onakore ol dawemkam man tahalha wenyaka tawa ta gwibi'ira.’*

* **11:5 11:5** Yes. 35:5-6; 29:18-19; 61:1

⁶ Hen anakan enblak, 'Abon onakon men zen ësyalhe srëm gwe-gwe'an, hë'ho gwibinni zen zëbon mae lwa'an.' "

⁷ Baptis ta gwibin zini Yohanis mo zi lup gul sonenna in kim nama ëgwa ha'ak, Yesus dekam zep hwëna Yohanis hip dena zi beyam-byana in hap srip gulsuzim'inka. Man zë gubiridaka, "Yohanis kim zi ol srëm langnak tawa ta gwibirki, em ba habe desan sek gwe-gwek? Basa de zë hlaun hup? San ha ema ëtim gul gwek?- 'Ëe desan asyas habë sek gwe'an.'

⁸ Em ba habe desan sek gwe-gwek? San ha ema ëtim gul gwek?- 'Ëe pakean dawem ala son nabare zisi de zë hla tan habë sek gwe'an.' Kire hap desan bëjen. Sap kirekam de zini, zen diki teipsin zi mo ë yawalak lowehe gwenan. Zi srëm langnak bëjen.

⁹ Zep em ba habe zi srëm lang san dep sek gwe-gwek? Em sap diki Alap mo olsa de ayang gul gwizimdin hip de zisi de zë sane tan habe sek gwe-gwek. Hwëna baptis ta gwibin zini Yohanis Bak, zen Alap mo olsa de ayang gul gwen zi nikon man tangan taman kinika.

¹⁰ Sap Yohanis in zen- mensa Alap mo olak hamal hap nen guk gweblakye, Alap kim Tane zemka hamal hap anakan gu-gublukaye, 'Ëe asa Emsa de ngeir gublun hap zisi zer soner- zen de nonol ëre mo olsa ayang gul gwizimdin hip, ebe hap dikim orasa sal ta gublun hap.'*

* **11:10 11:10** Mal. 3:1

11 Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Okamanak de zini, sap nonol lonesen nakon hëndep angkam em an zene lowe he'an, Alap mo nwenak de ëdakastinnï, hom tangan ahana-Yohanissi de kwë ta sone kinin naye. Hwëna sap kirekam, men zen angkam Alap mo irik ginnik Asa de taibliblan nakon bitï gwe-gwe'an, sap bose srëm wenya, zen diki zen-Yohanissi de kwë ta sone kinin wenyaye.

12 "In kim Yohanis syala kon gwesibir hanaka hëndep angkam, Alap zëre mo irik gin hip de sosonna mamkam Abon onakon goltrei gwizim'ira. Hwëna nol drak-drak wenya zen man Alap mo irik ginnï insa baes nei gwibi'in, zep hom gun hup ëasas gwe-gwe'an.

13 Sap Yohanis de hatan srëmnak, tingare Alap mo ëpba ola mensa zini ano syal hap dena ayang nulzimmira gwek hen ale nul gwek, zen an dekam sa zëwe zaul.

14 Men kirekam Alap mo olak lwak,
'Elia Bak sa Israelsa de ngaya tabin hip de Zini insa ngeirbli zala,'
hwëna baptis ta gwibin zini Yohanis, in zen-Elia mo weinak dep de zi niye. Hwëna zini hom kirekam dam dasik.

15 Em dwan i nibanke. Em ësal gwen!

16 "Zep angkam de zini, em in men kiye-walasnä. Walas tane-ne de pasarak teinikirinni, dekon de asyas bose zemka gubiridanna,

17 'Nen isrip-sri hap de terya ban asyas tan.'
Hwëna zen maka ding nulzim'in, 'Ëe ama baes ta'an.' Dekam de sap etan gubiridanna, 'Ki zi toksa de gwëblan makan nen asyas tan.'

Hwëna dekam hen maka ding nulzim'in, 'Ëe ama kirekam hen baes ta'an.' Angkam de zini em hen kirekam. Em ema kitak Alap mo syala baes ei gwibirin.

¹⁸ Sap Alap kim baptis ta gwibin zini Yohanissi ebe mae hap zer sonezimki, zen Alap dikim sosonsa golblan hap man tembanena lwa gweka, hen angguru hom otde gweka. Hwëna em ema baes ë gweblak, hen anakane lonsuk gweblak, 'Zen dowal bi gweblaka.'

¹⁹ Ki zep hen ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa zer sone zaka. Ëe hwëna homë tembane naban angguru ban lwa gwenan. Hwëna Asa hen ema baes ë gwebla'an, hen anakane Asa lonsuk gweblanan, 'Zini insa emki hla tan! Tembane ngalap-ngalapna, hen anggur otden sosonna. Zëno wal bose walya Roma mo irik ginnik dep te-alasa alal danda gwenan, hen ahakon enlala kwae naban!' Hwëna Alap kirekam zëre mo enlala blalkam srën-srënkam de syal ta gwen hap lup gul sone gwenda. Zep men zen de Alap mo enlala blal san kirekam ang ta'ak, zen zen sa eiwa de ora san ewet so kini gwer."

Mae hap de ol: Ë-ëna men zen Yesussu daiblibla srëm gwe'ak, zëbon mae a kirekam sa lwal. (Luk. 10:13-15)

²⁰ Yesus ki zep jala ban tonbiridaka- ë-ëna men zao sap Zëna owas-owasna beyakam syal gwe-gwibir-zimki. Sap zëwe de zini zëre mae mo karek-karek nakon de ëhalen hap man baes ta gwëk. Zen in zep gubiridaka,

21 “Ëna Korazim hen Betsaidak de zi, em ëngalap gwen, sap Alap sa emsa sërkam karek tabiri. Ë darena Tirus hen Sidonk de zini insa Bian orep heip gulku, zen maka ëhalek-owas-owassa de hlaul gwenkamye, an kire owassaë eno mae mo ngirënnik syal gwe-gwibi'inye. Tirus hen Sidonk de zini maka bunsu de awabin niban kaen karonsa darak dak- dekam de zënaka anakan golëtrën hap, 'Ëe ama ëhale'an.'

22 Hwëna angkam de ë darena, Korazim hen Betsaidak de zini, em an bëjen em ëhalen! Zen in zep, Alap de aumwa hap zisi klis gunkum, eno mae mo angna sa tangan sërkam karek tabiri. Hwëna ëna Sidon hen Tirusk de zi mo angna, desa de etan karek tabin hip dena sa jahalha gwer, sap zëbe mae hap hom Alap golzimki- dekam de ano owas-owas syal gwibinsi hlaul gwen hap denaye.

23 Kapernaumk de zini, em hen kirekam. Em ema ëkil gi'in, 'Yesus owas-owasna beyakam nëno mae mo ënak syal gwe-gwibirida, zep nësa sa Alap ngatan zi mo lang san dep dawemkam kang gul sera.' Bëjen. Emsa hen syauk blanak sa yal gul sera. Ëna Sodomk de zini insa Alap orep timbwas tabirki, zen maka ëhalek hen zëno mae mo auyan-tane walya nama maka zë lowe he'an- zen de dekam owas-owassa hla nulinamye, men kirekamë Kapernaumk eno mae mo ngirënnik syal gwe-gwibi'inye. Hwëna em home mae halen hap ëdwam gwe-gwe'an.

24 Zep aumwa hap de zisi klis gunnuk,

Kapernaumk de zini, eno mae mo angna Alap sa sêrkam karek tabiri. Sap Alap hom ëna Sodomk de zi hip ano owas-owassa de hlaul gwen hap dena golzimki. Zep desa de etan karek tabin hip dena sa ebon mae onakon lwalaher. Emsa sêrkam tangan sa karek tabiri.”

Mae hap de ol: Yesus Zen Zen nëno mae mo nihinni hli tasik gwizimnira.

(Luk. 10:21-22)

²⁵ Yesus dekam zep Alap osan dep ola gu soneka, “Bian, Em in Zen ngli naban okama naban irik so'arake. Ëe ama ep dawemsa golbla'an, sap Em ema ere mo irik ginsi de tame gun hup dena enlala blal wenyha kip hen sekola sul sonen wenyha kip aning gul gwizim'ira. Hwëna sekola srëm wenyha kip hen enlala betek wenyha kip ema goltrei gwizim'ira.

²⁶ In eiwa, Bian, zen kire tangankam ere mo dwam gwibin sin ki lwa'an.”

²⁷ Ki zep hwëna in zenë zë lowe he'ak asa gubiridaka, “Tingare okamasa de bi gwibin hip de sosonna mes kitak Bian abe hap golblaka. Zini toton bëjen Tane zem Asa tame tan. Zen diki ëre mo Bian en Asa tame ta gwe'ara. Hen ano Biansa nara dep?- tame tan naye. Zen diki A-enë tame ta gwe'an. Hen zini men zëbe mae habë dekam de ano Biansa tame tan hap dena gol gwizim'in, zen zen en angkam tame da gwe'an.”

²⁸ Ki zep etan asa gubiridaka, “Men nara sang-sangsa ahaksa tahalhasa nihin dohon-hon yawal makan eisbinni, emki Abon onak

golhatazan. Aban esa nihinni insa eirera. Em dekam esa jahalhana eisbiri. *

²⁹ Abon onak ang gwe-gwe- ekakim ano gwënsa tame gul. Sap Ëe an sae-saena hen kwasang-kwasangna, hen Ëe molyë nihin dohon-honnak emsa kara tak. Aban de ënkam, zen dekam esa nihin jahalhakam gwë gwera.

³⁰ Sap aban de ënkam, Ëe asa nihin dohon-honnak emsa mas gwe-gweblal. Hëndep em molye tangan sabak gwe-gweka, hwëna em dekam esa jahalhana eisbiri.”

12

Yesus kim Hari Sabat hap dena anakan gubiridakake, “Diki Ëe an Zen tangan- Hari Sabat mo Nolaye.”

(Mrk. 2:23-28; Luk. 6:1-5)

¹ Hom holo gwe'ak aha Hari Sabatkam Yesus dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenya aban mae gamdum tra san golëtaman gwe'anka. Ëe hwëna ama usak hap gandum danna insa kilk li-in kinï gwe'ak- desa de twenblandan hap.

² Hwëna Farisikam de gubirida gwen wenya kim asa hla nulidak, dekam zep Yesussu nenblak, “Em san home ere hon de ang ta gwen

* **11:28 11:28** Ayatna 28 hëndep 30nak ansa Yesus “nihin”kim enlala gweblaka, zen zi mo kareksa hom enlala gwibirki. Kirekam maka nihinsi de wë tankam li nul sonek. Hwëna Yesus mensa nihinkim enlala gweblaka, tahalha, sang-sang, ahaksa hen Farisi zi mo tawa tabin donhon-honsa ki kirekam enlala gwibirki.

wenya insa hlauluda'ara? Zen in nère mae mo titi tabin olsa ngip nu'in- kirekam de Hari Sabatnak syal gwibinkimye.” *

³ Yesus ki zep hwëna ding gulzimki, “Em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam ulsul?- men kim Daud Bak zère hon de ang ta gwen wenya ban golëusak gwe'ankaye.

⁴ Zen kim Alap mo golak til zika, zen dekam Alap hap de roti loneblansa gol kinika. Desa zep zère hon de ang ta gwen wenya ban zitwinbir song gweka. Hwëna sap nëno mae mo titi tabin olak man lwak: Sap Daud zëna hen zëbon de ang ta gwen wenya, zen bëjen Alap hap de rotina insa twinbin. Zen diki Alap mo golak de syal ta gwen zi en dwın gwibirin. Sap eiwa kirekam, hwëna Daud hom Alap mo nwenak karek gweka- zen kim usak hap zitwinbirkiye. Zep hen kirekam, Abon de ang ta gwen wenya an kim usak hap kilk di-in kınzil, zen hom ëkarek gwer.

⁵ Hen em bawalkam esa Musa mo titi tabin ola an mo eini dam ulsul? Tingare Hari Sabat jamkam Alap mo golak de syal tan zini Bian mo golak sap de syal ta gwen. Zen dekam man Hari Sabat hap de ol jalse gwenna insa syal gwenkam nulmun gwenan, hwëna dekam Alap bëjen desa husus gwibiridan, sap zen dekam zère mo golak de syalsa kim su nul sone gwenan.

⁶ Zen in zebë emsa gubirida'an: Sap sa Abon

* **12:2 12:2** Hwëna Musa sap hom jalse gwibiridaka- gandum dansa de kilk ti-in kinin hapye. Zen diki anakare enkam jalse gwibiridaka, “Ere mo gandum tranak bahem Hari Sabatkam syal ta gwen.” (Ul. 23:25)

de ang ta gwen wenya an hen kirekam Hari Sabat hap dena nulmun gwer, sap Ëe an Zen, bol zaun tangan Zini. Sap Alap mo gola in Abon onakon man lwala he'an.

⁷ Sap Alap mo olak man lwak,

'Ëe a kirekam de lowehe gwen habë mo emsa dwam gwibirida'anye: Bol-zaun tanganna, aha zi mo karek-kareksa em kwasang tola ban eititi gwe-gwibin. Ere mae mo karek-karek hap de otweransa abe hap tru tasik gweblanna, zen bol-zaun tangan naka hom.'*

Eme kirekam de Alap mo ola insa dawemkam lik ei gwibi'inam, ki molye Abon de ang ta gwen wenya ansa karek gon srëmnak jal eibiridananam.

⁸ Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna, Ëe an Zen tangan- Hari Sabat mo Nolaye. Zep anakarekam de klis gul gwizimdin hip dena, 'Desa sap esa Hari Sabatnak syal eibir,' ahaksa, 'Kirekam bahem,' zen ano dena."

Yesus kim zi taha sakna Hari Sabatkam dawem takake:

(Mrk. 3:1-6; Luk. 6:6-11)

⁹ Yesus kim dekon song gweka, dekam zep hwëna Yahudi mo aha but srëm golak tilki.

¹⁰ Hwëna zini zao gwe'anaka, eiha tahana mes sak gweblaka. Farisikam de zini men zen Yesus mo kareksa de hlaulblun hap ëalp gwe'ak, ki zep nenblak, "Em banakane Musa mo titi tabin ola dam gulsu'ura? Hari Sabatkam

* **12:7 12:7** Hos. 6:6

san ha zi sang-sangsa sap de dawem tabinkim?
San ha bëjen?”

¹¹ Yesus ki zep ding gulzimki, “Eno mae mo domba zaho de ahanik Hari Sabatkam kama dwraknak dum gwe he'anam, san ha em molye dekam ër ane'anam?”

¹² Hwëna zini nen Alap mo nwenak domba naban apdenak hom. Zep nen sap esa zi sang-sangna Hari Sabatkam dawem la gwibir.”

¹³ Ki zep hwëna Yesus zi taha sakna insa gulbuka, “Tahana insa emki inin gilsin.” Ki zep hëndep inin gilsiki, dekam zep hëndep dawem gweblak- men kiye, eihya tahana.

¹⁴ Farisikam de zini in dekam zep but srëm gola in kon wet so gwek, hwëna dekam zep Yesussu de tan hap ola aha-en nu'ik.

Mae hap de ol: Yesus Zen Alap zëre mo Dam Tasinni- men kirekam Yesaya Bak hamal hap ale gulblukake.

¹⁵ Yesus kim Farisikam de zini insa anakan tame tabirki, “Zen Asa de tan hap olsa aha-en nu'in,” dekam zep kon song gweka. Hwëna zini beya tangan nik ang nëblak. Zi sang-sangna hen man ang nëblak, dekam zep zë kitak dawem tabirki.

¹⁶ Hwëna man zë jalse gwibiridaka, “Bahem aha maesa anakan gubiridan, ‘Asa Yesus dawem taka.’ ”

¹⁷ Zen dekam zep zauk- Alap mo ola mensa Yesaya Bak orep Yesus hup dena anakan ayang gulkuye,

¹⁸ “An Zen tangan- ëre mo dam tasin Zini hen zer sonen Zi niye,

ëre mo dang tîninak de tanganna.

Ëe ama tangan sam gwesik gweblanan.

Ëre mo Enhona zëbe hap asa kitak hlë ta
soneblal.

Zen Zen sa tîngare zi ausu hap anakan ayang
gul gwizimdi,

‘Alap dam-dam enkam sa tîngan klis gulu.’

¹⁹ Zen molya darak ola gu gweka,
hen ol al hap ola molya zëno ëk tîhî nakon te so
gwek.

Hen ora bol san molya ol mam-mamkam ton
nasen gweka.

²⁰ Zen enlala sae-sae enna,
zep Zen molya aptyo sin-sin makare wenya
zalta dep gweibirida kînikâ.

Hen men zëno mae mo sosonna tap gwen hap
golek de gwe'an, desa molya da tasik
gwibiriki.

Zen kirekam sa kara ta gwibiri,
hëndep Zen sa ano îrik gînnî okamanak
golhatala.

²¹ Tîngare îrik gîn langnak de zi ausuna
ëngaya gwen hap dena Zëbon en onak sa ëblol
gwe-gwer.”*

*Farisikam de gubirida gwen zini kim Yesussu
nenblakke, “Zen dowal mo kîgî mo sosonkam
syal gwe-gwe'ara.”*

(Mrk. 3:20-30; Luk. 11:14-23; 12:10; Luk. 6:43-45)

²² Zao kim lwa se'ak, ki zep zini Yesus onak
dep dowal mo bi gweblan zi ol srëmna
nërhatatak. Nwena hen man dîmîn nëblak.

* **12:21 12:21** Yes. 42:1-4

Yesus kim dawem taka, dekam zep ola tonka hen nwenä kara gweka.

²³ Tĩngare zini man tangan dengguanblak. Zep ěgu gwe'ak, "An san ha Zen?- Daud Bak mo Auyan-tane naye, mensa anakan nen guk gweblakye, 'Sa hatala.' "

²⁴ Hwěna Farisikam de zini kim kirekam nasalbiridak, ki zep ding nulzimk, "Kirekam hom. Zěbe hap mes dowal mo kĩgĩ sosonna golblaka- dekam de aha dowal-dowalsa golěalsa sone gwen hap denaye."

²⁵ Hwěna Yesus man zěno mae mo enlalana insa tame tazimki, zep gubiridaka, "Aha-ere ĩrik gĩn nik de hlik-hlik gwe'anam, zěn de ěěija'anam, zen molya ětatete gwe'anam. Nabakam maka zěnaka timbwas nu'in. Hen zěnaka de gil-gil gwibiridan nakon de aha-ere golak dinik hliwe'anam, zen maka hěndep sekwak gwe'an.

²⁶ Zep hen kirekam- dowal mo kĩgĩ mo ĩrik gĩn niye: Aha hlikna bějen aha hlik naka golěalsa sonen. Zep man dam gwesĩnin: Dowal mo kĩgĩ bějen abe hap sosonna golblan- dekam de zěre mo ĩrik gĩnnik de wenyaka karek tabin hipye. Ki hwěna zěno ĩrik gĩnni in de hlik-hlik gwenkam, bějen tatete gwen, hwěna nabakam sa timbwas gwer.

²⁷ Zep em insa Asa anakan enblal, 'Zen dowal mo kĩgĩ sosonna golblaka, dekam zep dowal-dowala golěalsa sone gwe'ara,' ki hwěna em ema dekam ere mae mo aha hlikna enbirida'an, 'Zen hen dowal mo sosonkam syal ta'an.' Sap zen hen man nakasik gwibirin-

dekam de dowal-dowalsa golëalsa sone gwibin hipye. Zep ere mae mo ahakorena in maka emsa anakan nenbirida'an, 'Em ema ëkarek gwer- kirekam de Yesussu tonblankamye.'

²⁸ Hwëna Ëe Alap mo Enho mo sostonkamë dowal-dowala golëalsa sone gwenan. Zen dekon zep anakan dam gwesi'in, 'Alap Zën de irik gïlzïn hap angkam man sap kon gwisibir hana'ara, hwëna em ema desan de ang tan hap baes ta'an!'

²⁹ Sap Ëe dowal mo kïgï mo bi gwibin kire-kire dawemsaë jal zi mo kim alal ta gwebla'an. Zi jal-jal de zëre mo golsa kara ta'anam, zëbe hap de jal zini na-en molya ti'in zanam. Diki zini insa de nonol balk tankam hen tahalenkam, dekam zëno kire-kirena maka alal tabla'ara.

³⁰ "Zini men zen Abon onakon srën gwë hanna, zen ki Asa husus gwebla'ara. Hen zini men zen Asa mas gweblan srëmna, zen ki ano syalsa dri yu'ura.

³¹ Zen in zebë emsa gubirida'an: Tïngare nwe-masekam de karek-karekna mensa zini em ulin halasen gwenan- hen sap Alapsa de lamang tanna, desa maka Zëna tap gulsuk gwizim'ira. Hwëna zëre mo Enhosa de lamang tankam, desa molya tangan tap gulsuzimki.

³² Hen ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa de ol lamangkam gublunkam, desa maka Alap tap gulsuk gwizim'ira. Hwëna Alap mo Enhosa de lamang tankam, desa Alap molya tangan tap gulsuzimki- sap angkam de okamanak awe, hen sap lamkam de okama

ësenak.

³³ “Nen tenya tën nakone tame ul gwenan. Tenya men zëno dan naka zini dwinbir srëm gwe-gwenan, zen bëjen twin gwibin tetan dankam tën. Tenya zen zëre mo dan enkam ëtë gwenan.

³⁴ Zep Farisikam de zini, em hen kirekam. Em in jal-jal tanganna- wanyana kiye! Zep eno mae mo ol toranna banakan dep?- dawem gwen naye. Men zen eno mae mo ëk tihï nakon wet so gwenan, zen zen eno mae mo enhonak suwek.

³⁵ Enho dawem-dawem wenya, zëno mae mo ëk tihï nakon dawem en nik wet so gwizimnin, sap zëno mae mo enhona mes dawem enlala enkam suweka. Hwëna enlala jal-jal wenya, zëno mae mo ëk tihï nakon karek en nik zep wet so gwizimnin, sap zëno mae mo enhona mes jal-jal enlala enkam suweka.

³⁶ Zep emki ëenlala gwen: Aumwa hap de yakla yawalak de Alap zisi klis gunnuk, tïngare zini zen zëre mae mo ol toran nakon sa Alap klis gulu- sap zëno mae mo aha zisi de tonsubirida gwen ol maena hëndep kitak.

³⁷ Sap dekam ere mae mo ol toran nakon sa Alap anakan klis gul gwera, ‘Zini an karekna,’ ahaksa, ‘An airis.’ ”

*Yesusu kim owassa de syal gwibir-zimdin hip
abe dakke:*

(Mrk. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

³⁸ Zao kim lwa se'ak, dekam zep Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zi niban Farisikam de zi niban Yesusu abe dak, “Bian guru, emki abe mae hap owassa syal

gwibir-zimdin- Ëe akakim emsa anakan dam lasik, 'An eiwa Alap zer soneka.' "

³⁹ Hwëna Yesus ki zep ding gulzimki, "Em angkam de zini eiwa jal-jal tanganna, hen Alapsa mese hli lak, hwëna Asae aberbe la gwe'an- owassa de ebe mae hap syal gwibir-zimdin hipye! Ëe angkam aha-en mae molyë owasna ep syal gwibir-zimk. Hwëna ngein sin de yaklanak Ëe asa owasna aha-en tangan ep syal gwibir-zim- men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini Yunus Bak hon lwakke.

⁴⁰ Men kirekam Yunus Bak hogwe yawal ungala mwanak yaklana dan-ahan gwëka, zen kirekam sa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Abon lwal. Ëe hwëna kama mwanak asa yaklana dan-ahan gwëon.

⁴¹ Alap de angkam de zini emsa klis gunnuk, dekam Niniwek de zi mo angna sa olsa de mas gun hup ëzaul. Zen dekam sa emsa anakan swrë dabor, 'Yunus Bak kim ëhalen hap de ola ban golhata zaka, ëe dekam ama ëhalek. Hwëna ebon mae onak kim ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna ëhalen hap de ola ban golhata zaka, em hwëna ema ëhalen hap baes ta gwëk.'

⁴² Hen kirekam, Alap de emsa klis gunnuk, selatan kore teipsinkim de wenya in, zen sa hen olsa de mas gun hup zaul- men zen orep teipsin zini Salomo Baksa duwebla zakke. Zen dekam sa anakan emsa swrë tabir, 'Ëe ama langa en nakon Salomo mo enlala blala kore olsa de sane gwen hap hatak. Hwëna ebon mae onak kim

ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna hataka, em hwëna ema asalsik gweblak.' ”

*Mae hap de ol: Bera! Aha-ere dowal de totoresa wet sonkam, zen hwëna beyakam etan bitï gwe-gwenanzal.
(Luk. 11:24-26)*

⁴³ “Dowal de totoresa zi nikon wet sonna, dekam gwana-gwana san sa hakalada gwera-zao de aha zi maenak tïn hip. Hwëna aha maenak de tïn srëmkam,

⁴⁴ dekam sa dowala in enlala gwera, ‘Ëe asa etan ëre mo gol hli tan san dep lwahal.’ Kim de lwa ha'an zaka, gola insa anakan sa hla ta zala, ‘Dan en tangan nik zau'ura. Gol bina in mes tangan oto tasiki hen ngan tasiki.’

⁴⁵ Dekam sa dowala in song gwera- aha dowalsa de zëre onakon de jal-jal taman kinin tangan naka tuju enkam kwang guluda halzan hap. Deban kim de zini iwe golëbiti gwe'an zaka, zini in mo gwëna dekam sa tangan karek gweblal- nonol gwën nakonye. Zen hen kirekam zep angkam de zini eno mae mo jal-jala lwa gwe'an!”

*Yesussu kim an zem oso wal zeban zitëblakke:
(Mrk. 3:31-35; Luk. 8:19-21)*

⁴⁶ Yesus kim nama zi trana in han golëton'anka, an zem dekam zep oso wal zeban golëyaing gwezak. Zen ë nakon ëzau'uk. Man kon olsa de zertoran hap nësbla'ak.

⁴⁷ In deban mae golëton'anka ahanik zep gubluka, “Bian, emsa man eno anena oso wal

oban ë nakon ziësbla'anon- olsa de emsa zertoran hap."

⁴⁸ Yesus ki zep ding gulbluka, "Hwëna nonol Ëe anik emsa gubiridak- ano anena hen oso-walya, zen diki a kirekam de zisi moye:"

⁴⁹ Hwëna ki zep tahakam zëre hon de ang ta gwen wanya asa zi beyana in han golëtrëka, deban guku, "Diki an zen lowe he'an, zen zen-ano anena hen oso walyaye!

⁵⁰ Sap tingan men zen ano ngatan zi mo langnak de Bian mo dwam gwibin sin ang ta gwenan, zen diki zen tangan- ano anena, oso walya hen somol walyaye."

13

Yesus kim gandum dan hling gilsinkim ola gulk sun blaonzimkike:

(Mrk. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

¹ Yaklana inkam Yesus ki zep gola kon asa golëwet so gweka, ho gutu alpnak zep nikin aneka.

² Zao zep hwëna zi beyam-byana tagal nëblazak, hëndep man zë dot dasizik. Dekam zep buluk sewe seka- dekon de nikirinkim tawa tabin hip. Zi trana in hwëna ho alp san ki ëzaundak.

³ Zao zep Yesus gulk sun de ol blaon gwizimdinkim tawa ta gwibi'inka. Nonol man zë gubiridaka, "Zini man orep gandum dansa de hling gilsin hip song gweka.

⁴ Kim hling gilsiki, hwëna ahakon oranak altink. Mawana ki zep zë yaing gwezak, zen zep hwëna gandum danna insa dwensiblindak.

⁵ Ahakon kaso-kasonak altïnk- kama bëbëknak. Gandum danna in nabakam zep sap ësïp gwëk, sap kamana in bëbëk tanganna.

⁶ Hwëna yaklana kim sal-sal gwëka, sipnï in dekam zep ëboneng gwëk, hëndep ësasan gwëk, ki zep tol hëndep juwëk. Sap sana ba san dep?- olk san de ëhas gwesïn nïye.

⁷ Hen ahakon dokot të ngï-ngï ausunak altïnk. Kim sap tol ësaltik, hwëna dokot të ngï-ngïna in zep nabakam ëblal-blal gwëk. Zen zep dahalebik, hëndep eini hom tëka.

⁸ Hwëna ahakon kama dawemnak altïnk. Zen en dawemkam zep ësïp gwëk, hëndep dawemkam zep hataka, hëndep dawemkam tëka. Aha-ere timni zëno dan beyana ahakon 30 enkam, 60 enkam, hen ahakon 100 enkam.”

⁹ Ola insa kim tonsuku, ki zep gubiridaka, “Em dwan i nibanke. Em ësäl gwen!”

*Yesussu kim anakan dakensïblikke, “Em ba habe ola gulk sun blaon gwizimnira?”
(Mrk. 4:10-12; Luk. 8:9-10)*

¹⁰ Ëe zëre hon de ang ta gwen wënya ki zëbë ë-erenak lakensïblik, “Bian, em ba habe kirekam zi beya hap gulk sun ola blaon gwizimnira?”

¹¹ Ki zep ap ding gulzimki, “Abon de ang ta gwen wënya ebe mae hap Alap mes golzimki- em dikim zëre mo ïrik gin hip denaka tame gul gwen hap denaye. Hwëna aha zi hip hom kirekam golzim'ira.

¹² Sap men zen Alap mo ïrik gin nïka de tame gun hup ëhohle gwe'an, zëbe mae en hap sa etan Alap dekam de tame gun hup de enlala

blala sowe henkam ing ta sone gwizimdi.
 Hwëna men zen ëhohle gwe srëm gwe'an,
 zëbon mae men zen sap tame gun hup de
 enlalana betek enkam lwazim'ira, desa sa
 hwëna Alap al tazimdi.

¹³ Zen in zebë zi beyam-bya naban de
 golëtorankam ola gulk sun blaon gwizimnin,
 sap

'zen nwekam ki sap hla nul gwenan,
 hwëna man ëgwë gwenan- san de hlaun
 srëmna.

Hen zen sap man ësane gwe-gwenan,
 hwëna san de ësane gwen srëmna hen tame
 gun srëmna.*

¹⁴ Zen in zep Alap mo olsa de ayang gul gwen
 zini Yesaya Bak orep ola anakan ayang
 gulzimki,

'Alap man guku, "Zen sap sa ësane gwe tine
 gwer,

hwëna molya tame nul gwek.

Hen sap sa karatda nul tine gwer,

hwëna anakan molya dam nulsuk gwek,

'Kirekam sa lwal.'

¹⁵ Sap zëno mae mo enlalana mes tangan
 joblo-top gweka.

Zëre mae mo ini mes tangan mat dasibik.

Nwena hen mes dimin dabik.

Zen mae hap ki ëgwëk:

Dekam de nwekam hlaul gwen srëm hap,

ikim de ësal gwen srëm hap,

hen enlalakam de tame gul gwen srëm hap,

Abon osan dikim etan lwanda halzan srëm hap.

* **13:13 13:13** Yes. 6:9

Diki zen de etan Abon osan dep lwanda ha'an zanam, ki Ëe amaka ngaya tabi'in." ' '*

¹⁶ Yesus ki zep etan abe mae en hap ayang gulzimki, "Em an isrip-sri gwibinnike lowe he'an. Sap emsa ama golëtë gwenan, zebe nwekam dawemkam hla kul gwenan hen ikim ësane gwe-gwenan.

¹⁷ Emki sap ëenlala gwen: Abare srëmnak Alap mo olsa de ayang gul gwizimdin hip de zini hen Alapsa de betek gwe-gweblan zini beya nik sap hlaun hup sërkam ëdwam gwe-gwek- ano owas syal gwe-gwibinni ansa em angkam hlakul gwe'anye. Hwëna orep de zi dawem-dawemna in zen hom tangan hla nuk. Ësane gwen hap hen sërkam sap ëdwam gwe-gwek- em ansa angkam ësane gwe-gwe'anye. Hwëna zen hom mae ësane gwek."

Yesus kim gandum dan hling gilsin hip de ola insa srip gulsuzimkike:
(Mrk. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

¹⁸ Yesus ki zep etan asa gubiridaka, "Emki ësane gwen: Angkam ama ebe mae hap gandum dan hling gilsinkim de ol blaonzimdinni insa srip gulsuzim'in.

¹⁹ Oranak de gandum dan altirinni, zen zini men zen sap Alap Zën de irik gin hip de ola ësane gwe-gwenan, hwëna ola in mo eini hom tame nul gwenan. Dowal mo kigina dekam zep hata gwenan zala, insa ësane gwenna, desa de zëno mae mo enhonak al gul gwizimdin hip.

* **13:15 13:15** Yes. 6:9-10

20 Men zen kaso-kasonak altirinnï, zen ahakon men zen Alap mo ola insa ësane gwe-gwenan. Zen nabakam zep sap enlala isrip-sri naban nulin gwenan.

21 Hwëna ola in bëjen zëno mae mo enhonak sa gwen, zep bëjen zë holokam lwan. Zen kim de karek maena hla nu'ik, ahaksa ol dawemna in hap de jal hap karek dabi'ik, zen hëndep dekam sa Alapsa hli dal.

22 Men zen dokot të ngi-ngi ausunak altirinnï, zen zini men zen sap Alap mo ola insa ësane gwe-gwenan, hwëna angkam de okamanak awe de anakare enlala naban siri nul gwenan, 'Ëe babë tahalhakam gwë gwen,' hen anakan de hole-hle gwe-gwen naban, 'Diki te-ala beya naban amaka gwë gwe'an.' Kirekam de enlalana in zep Alap onakare ol dawemna insa zëno mae mo enhonak hule gwenan. Zep hëndep dawemkam eini ëtë srëm gwe-gwenan.

23 Hen men zen kama dawemnak altirinnï, zen zini men zen Alap mo ola insa ësane gwe-gwenkam dawemkam lik nei gwibirin. Zen zen zep eini dawemkam ëtë gwenan. Zëno ei beyana, ahakon 30 enkam, 60 enkam, hen ahakon 100 enkam." *

* **13:23 13:23** Yesus kim dansa de tën hap dena ol aïsilik awe gubiridaka, zen ei gwen, ahaksa Alapsa de taibliblan en hap hom enlala gwibirki. Dansa de tën mo dam gulsunnu, zen hen Alap mo ol san de dam-dam enkam lowehe gwen hap. (Mat. 5-7) Ahaksa nëno mae mo ol toran de Alap mo nwenak sam gwesik gwen hap. (Mat. 12:31-37) Ahana hen, zisi de halen ta gwibin hip. (Yoh. 15:16) Kirekam de lowe henna, zen zen Alap mo nwenak nwe-mase gwe-gwenan- san de dansa de tënna kiye.

Yesus kim ola gulk sun blaonzimkike- gandum nuban de endang naban aha-erenak nasaltin hip dena.

²⁴ Yesus in kim nama bulu kon tawa tabi'inka, zao zep etan zi beyam-byana in hap ola gulk sun blaonzimki, "Alap mo irik gin hip dena, zen san de zi de nganak gandum dan dawem-dawemsa hling gilsinni kiye.

²⁵ Hwena zeno kam, tingare zi mo truwe gulk hannak, dekam zep hwena nganak iwe jal zi sowekam endang dansa etan hling nilsik.

²⁶ Gandum danna in kim esip gwe'ak, hendep eis gwe'ak, endang sipni in dekam zep hen eblal-blal gweka.

²⁷ Zao zep hwena nga bina in hon de syal ta gwen zini dakensiblizak, 'Bian, em dwan gandum dan dawem-dawem ensa em-am ap kap tazimki- nganak iwe de hling gilsin hipye. An hwena ba hap ze endangna hataka?'

²⁸ "Nga bina in ki zep ding gulzimki, 'In jal zi ze sowekam hling gilsik gik halka.'

"Hwena ki zep etan dakensiblik, 'Bian, ee wehe endangna insa lamalsi'ik?'

²⁹ "Hwena man ding gulzimki, 'Bejen em tamalsin, ki hwena gandumnu in han esa apdenak lamalsil.

³⁰ Sap sa endangna in han apdenak esaltil-hendep gandumnu insa de taran hap denak de zau'uk. Ee asa taran hap de zini insa gubiridal, "Nonol endangna insa blom lasik, desa tagal tan naka tatak-tatak labik, desa de syauknuk tru tasin hip. Ki hwena gandum danna insa

gamdum dan kang ta gwen golak tagal lasibik.” ’ ’ ”

Gulk sun de ol blaonzimdinni an mae hap: Alap mo irik ginni, zen rica dan makan, hen ragi makan:

(Mrk. 4:30-32; Luk. 13:18-21)

³¹ Yesus ki zep etan zi beyam-byana in hap ola gulk sun blaonzimki, “Alap mo irik ginni an kirekamë ola ebe mae hap blaonzim'in: Zini man rica dansa nganak eiyas taka.

³² Rica danna in tingare tetan dan nakon, zen zen- betek tangan wenyaye. Hwëna kim ësaltil gwenan, dekam zep tingare obwaga nakon ëblal-blal gwe-gwenan, hëndep te makan ëmam-mam gwe-gwenan. Mawana zao zep yaing gwe-gwenanzal- zëno hli-hlinak de golsa tauk gweblan hapye.”

³³ Ki zep hen etan ahana mas gulzimki, “Alap mo irik ginni, zen a kirekam moye: Zen ragi makan. Wenya man tepungna aha-ere sak naka mang-mang guk. Zao zep ragisa betekkam mas guk. Ragina in sap betek tanganna, hwëna dekam zep rutina in dawemkam hop gwëk.”

Yesus mae hap gulk sun de ol blaonzimdinkim tawa ta gwibirki:

(Mrk. 4:33-34)

³⁴ Yesus kirekam-kirekam gulk sun de ol blaonzimdinkim tawa tabirida gwëka. Zëno tawa tabinni hom- gulk sun de blaon gwizimdin srëmkamye.

³⁵ Kirekam kim tawa ta gwibirki, zen dekam zep zauk- men kirekam Alap mo ol ayang gul

gwen zini Yesus hup de ola hamal hap anakan
 ale gulkuye,
 “Èe gulk sun de ol blaon gwizimdinkim asa aïsìl
 gwibirida gwer.
 Hen mensa auhu-kamana ansa de yang gulsun
 nukon tawa neibir srēm gwek,
 zen dekam asa tawa ta gwibir.”*

*Yesus kim gandum nuban endang naban de
 aha-erenak nasaltin hìp dena insa srip
 gulsuzimkike:*

³⁶ Yesus kim zi beyam-byana insa hli
 yuludaka, ki zep gol san song gweka. Hwëna èe
 zère hon de ang ta gwen wenya ki zebè zè du
 këblazak, zao zebè lakensìblizak, “Bian, abe
 mae hap emki srip gulsuzimdin- insa gandum
 nuban de endang naban aha-erenak nasaltin
 hìp dena ap gulk sun blaonzimdike.”

³⁷ Yesus ki zep ding gulzimki, “Gandum dan
 dawemna men Zen hling gilsikì, Zen Èe an
 Zen- ngatan zi mo lang nakore Zi Tangan naye.

³⁸ Hwëna ngana, zen auhu-kama yawala an
 zenke. Gandum dan dawem-dawemna, zen zini
 men zen Alap mo irik ginnik bitì gwe'anke.
 Hwëna endangna, zen zini men zen dowal mo
 kigì hon bitì gwe'anke.

³⁹ Jal zini men zen endangna insa sowëkam
 eiyas ta gwenda, zen dowal mo kigì. Taran hap
 de zaunnu, zen Bian mo klis gun hup de
 yaklanak de zaun hup dena. Taran hap de zini,
 zen Alap mo dam taha nakore zi.

* 13:35 13:35 Mzm. 78:2

⁴⁰ “Zep in kirekam endangsa de tagal tan naka syauknuk tru ta senkam lwak, zen kirekam sa hen lwal- Bian mo klis gun hup de yaklanak de zaunkumye.

⁴¹ Dekam ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Èe asa ère mo dam taha nakore zisi desa de tingan tagal gulsun hup gubiridal- men zen aha zisi karek san dep titi da gwibirin, hen men zen karekna syal nei gwibirinke.

⁴² Desa sa syauk bla hi-hitinnik yal nulser- men dekon zi mo angna yusyustin niban gona ta gwenanke, hen sang-sang hap èkna ngalk-ngalk da gwibirinke.

⁴³ Hwëna zini men zen enlala dam-dam enkam lowehe gwenan, zen Alap mo irik gin kama èsenak sa zère mae mo Bian hon lowehe gwer, hen zen zao sa yakla mo kim èzil ane gwer. Em dwan i nibanke. Em èsal gwen!”

Dawem yawalsa de goltowen hap kim ola gulk sun blaonzimkike:

⁴⁴ “Alap mo irik ginnik de tin hip dena, zen a kirekam moye: Zini man song gweka, zao zep aha zi mo kamanak emas yawalsa hlaulku. Kama hulak lwa'ak, hen yawal tanganna. Zen zep hwëna kama hula insa ber-ber gulku. Zëna dekam zep isrip-sri naban zère mo golak de kire-kirena kitak tangan te-ala hap lirak tabirki. Te-alana dekam zep kamana insa golka- hëndep emas aning gunnu in han.

⁴⁵ “Alap mo irik ginnik de tin hip dena, zen hen a kirekam moye: Kire-kire beya zini man gwë gweka. Zen te-alakam kire-kirena lirak ta

gwibirki. Hwëna mensa tangan dwam-dwam gwe-gwibirki, zen kaso lilingtïn yawalsa.†

⁴⁶ Zen kim sërkam de dawem tangan wenyaka hlaulku, zen dekam zep zère mo golak de bi gwibin kire-kirena kitak te-ala hap lirak tabirki, dekam zep hwëna kaso lilingtïn yala insa golka.”

Hogwesa de klis gun hup kim ola gulk sun blaonzimkike:

⁴⁷ “Alap Zën de irik gin hip dena, zen hen a kirekam moye: Zini man hinak jaringkim kirekam-kirekam nwe-mase hogwesa dahyok.

⁴⁸ Hëndep kim jaringni in suwek, dekam zep zini in ho alp san dep il nilhak. Zao zep hwëna teinikirinkim hogwena insa hlï nik- dan nabare hogwena srën, ei hogwena srën.

Dawem-dawemna, zen honnak bitï dak. Karek-karekna, desa man yal dak.

⁴⁹ Zen kirekam sa hen lwal- Alap mo yakla yawalak de zaunkumye. Zère mo dam taha nakore zini dekam sa hen yaing gwezal- dekam de dawem gol gwen zi nikon karek-karek gol gwen zisi hlil irin hipye.

⁵⁰ Zen dekam sa karek-karek gol gwen weny insa kals yalak de syauk blanak yal nulser- men dekon zi mo angna yusyustïn niban gona ta gwenanke, hen sang-sang hap ëkna ngalk-ngalk da gwibirinke.”

† 13:45 13:45 Kaso lilingtinni, desa “mutiara”kam Amber olkam li nul sone gwenan.

⁵¹ Ki zep hwëna asa takensibiridaka, “Em san mese kitak dam ulsul?- ola insa gulk sun blaon gwizim sinye.”

Ëe dekam zebë ding ulblik, “Ëe mesë, Bian.”

⁵² Ki zep hwëna etan asa gubiridaka, “Zep Alap mo olsa de tawa tabin hip de zi dawemna, zen diki zen Alap mo irik gin hip de ëpba ola ban hen ano ol ësena an han tame son. Zëno tawa tabinni dekam sa lwa gwer- san de gol bi nik de gola kon zëre mo kire-kiresa aha zi hip golëtrei gwizimdinni kiye, ëpba ërlwa gwen wenyä ban, ëse kap tan wenyä ban.”

*Yesussu kim Nazaret kon baes nëblakke:
(Mrk. 6:1-6; Luk. 4:16-30)*

⁵³ Yesus kim kirekam de gulk sun ol blaon gwizimdinkim hya gwesibiridaka, dekam zep kon dua-blaskam de zini asa en golëlwanda halka-

⁵⁴ zëre mo ëna Nazaret san dep. Zëwe but srëm golak zep tawa tabi'inka. Zini men zen zë sane da'ak, man tangan denggwanbla'ak. Zep zë hwëna donsublu'ak, “Zini an endawe sekola gweka?- zep kil gi'ira, ‘Ëe asa tawa tabir.’ Hen owas-owassa de syal gwe-gwibin hip de sosonna endawe sa gul iri?”

⁵⁵ Zen dwan gol syal gwe-gweblan zini Yusup Swe mo tane sake! An zem Maria. Oso wal zem, zen Yakobus, Yusup, Simon, hen Yudas. Zen kitak awe de zi sike!

⁵⁶ Somol wal zem awe am hen tingan lowehe gwe'an. Zep zini an ba hap kil gi'ira?- ‘Ëe asa Nazaretsa tawa ta gwibir.’”

⁵⁷ Sap zen mes kirekam tame dak, zep baes nēblak.

Ki zep hwēna gubiridaka, “Zini kirekam ēgwē gwenan: Men-kore men-kore ē nakon, Alap mo ol ayang gul gwen hap de zini man blikip neisibirida gwenan. Hwēna zēre mo iye, ahaksa zēre mo ē nakore nik de kirekam ayang gul gwizimdinkim, desa hom tangan blikip neisibirida gwenan.”

⁵⁸ Zen in zep Yesus zēwe owas-owasna beyakam syal gwibir-zim srēm gweka, sap zen hom daibliblak.

14

Baptis ta gwibin zini Yohanis kim dakke:

(Mrk. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

(Ayat 1-12)

¹ Dekam Galilea mo langnak Herodes Bak teipsīnkīm irik gīlkī.

Yesus kim lima ribukam de zi beyam-bya hap tembanena golzimkike:

(Mrk. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yoh. 6:1-14)

²⁻⁴ Herodes Bak kim zēre mo osona Pilipus mo wenya Herodiana Baksa al gulbluka, dekam zep baptis ta gwibin zini Yohanis damnak anakan jalse gwēblaka, “Musa mo tītī tabin ola kon, em sap diki bējen em oso uk mo wenya gon.” Herodes dekam zep hwēna Yohanissi de balk tan hap gubiridaka- tahalen naka de bwīnak se tya irin hip.

⁵ Zen sap dekam de zē hēndep tan hap dwam gwēbla'anaka, hwēna zi beyam-byasa zē mae

hap aäri'birida'anaka, "Zen sa hwëna asa jal nëblal." Sap dekam zi beyam-byana in man Yohanissi enlala në gwebla'ak, "Zen eiwa Alap mo olsa de ayang gul gwizimdin hip de zi."

⁶ Hwëna Herodes kim zënaka de jaha gweblan yaklanak tembane yawala zisyal gwibirki, Herodiana mo wenam seiwiri dekam zep zë Herodes mo nwenak zisyak- hen tüngare zini men zen zë tagal gwek, zëno mae mo nwenak. Herodes zëna man tangan sam gwesibirki,

⁷ zep wenam seiwiri insa anakan gu-guk gwibi'inka, "Men desae ki ena abe gwibi'inka, zen desa asa ki hëndep ebe hap golbir. Ngli naban kama naban mes asa nasablanan."

⁸ Hwëna an zem Herodiana mes hen wenam zem insa hamal hap anakan gu-gubik, "Kire hap abe gwe." Zen in zep anakan ding gulbluk, "Ëe baptis ta gwibin zini Yohanis mo nolakaë abe gwibi'in- angkam de hëndep ap piring niban lonebir anezan hap, dekam de ëe anakan taiblin hap, 'Eiwa mes tangan tili.' "

⁹ Herodes kim kirekam zëno abena salka, enlalana man tangan dowebila hanaka. Hwëna zen mes ki kirekam zi beyam-bya mo inik etan-etankam gu-guk gwibi'inka, zep ki hëndep ein gubiridaka- Yohanis mo nolsa de golbin hip, zëre mo gu-gubinni insa dikim sul sonen hap.

¹⁰ Dekam zep hëndep zëre mo jana nabare zini bwinak Yohanis mo nola nablonblin hanak.

¹¹ Desa zep hëndep piring niban wenam seiwiri in hap nolbirzik. Wenam seiwiri in zep hwëna an zikhip golbirhak.

¹² Yohanis zère hon de ang ta gwen wenya ki zep hwëna tokna lo tasin hip nërhak. Lo tasin hyanak zep Yesus osan dep sek gwëk- in zen ki zè lwak, desa de gublun hapye.

[1b] Hwëna Herodes Bak kim otan Yesus mo owas syal gwe-gwibinni salka, ^[2] dekam zep zère mo taha trï so gweblan zini gubiridaka, “An baptis ta gwibin zini Yohanis Swe mes yap etan ngaya gwëka. Zen hwëna bosena Yesuskum li yul soneka. In zep zëbon owas-owassa dikim syal gwe-gwibin hip de sosonna lwa'an.”

Yesus kim lima ribukam de zi beyam-bya hap tembanena golzimkike:
(Mrk. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yoh. 6:1-14)

¹³ Yesus kim Yohanissi de tan ola insa asa golësalka, dekam zep asa bulkum zi srëm lang san dep golësesekek gwëka- zao de zë-en asa golëlowehen hap. Hwëna zi trana in kim kirekam nasalblak, dekam zep zère mae mo ë-ëna hli dandak- Yesussu dikim eik ora san hles tyablan hap.

¹⁴ Bulu kon kim asa golëatiti gwe'anaka, dekam zebë zi beyam-byana insa hla kulida kinik. Yesus hwëna man tangan zë kwasang gwibiridaka. Sang-sang nabare wenya men zen zè lowe he'ak, dekam zep zë dawem tabirki.

¹⁵ Kim kam-en gwe'ak, dekam zebë enblak, “Bian, angkam man kam-en gwe'an, hen langna an tahalha tanganna. Diki dawemna zini an Emaka enbirida'an- zën de golek de ë-ëna an san te-alakam tembane hap ëhakan hap.”

16 Hwëna man ap ding gulzimki, “Zen ba hap de tembane hap sek gwen hap? Amki em tembanena zëbe mae hap hen olzimk.”

17 Ëe hwëna ama ding ulblik, “Kina ki zini an da-en! Nëno mae mo rutina aha-ere taha-tapkamke. Hen hogwena dan-dan en tolke. Molya sowehek.”

18 Ki zep asa gubiridaka, “An san emki teisya halzan.”

19 Ki zep hwëna zi beyam-byana insa gubiridaka- so trana iwe de teinikin niran hap. Zëna ki zep aha-ere taha-tapkam de rutina insa hogwe darena in han teisyaka, dekam zep ngli san de kara gwesen naban Alap hap dawemna golblaka. Ki zep hwëna rutina insa ahap tabirki, desa zep abe mae hap kap tazimki- ëe de hwëna zi beyam-byana in hap kae gwebla-zimdin hipye.

20 Kim dwenblandak, zen man tangan ëitri gwek. Ki zebë hwëna dua-blaskam de wenya ëe tembane mosrona tagal lasik. Yuna dua-blas enkam zep ësuwek.

21 In zen dekam tembane tak, zëno beyana, zi ensa de aïtbinkim, san ha lima ribu enkam mes yap- we wal walassa de aïtbin srëmkamye.

Yesus kim weya tatek tahan san song gwe'an zakake:

(Mrk. 6:45-52; Yoh. 6:15-21)

22 Kimë tembane tasik, Yesus hëndep dekam zep dua-blaskam de wenya asa bulkum de Zënaka Galilea mo men eihya san dep ngeir gublun hap gubiridaka. Ëe kimë sek gwec, ki

zep hwëna zi beyam-byana insa gubiridaka-
zen de hen sekwak gwen hapye.

²³ Zi beyam-byana in kim hen sekwak gwe'ak,
Yesus Zëna dekam zep zë-en kwatap tek san
hata seka- dekon de Alapsa gu soneblan hap.
Hëndep zao zep zë-erenak kawesiblik.

²⁴ Dekam ëe in zenë bulkum teingir gwe guk,
mesë bulu ban ho gutu ngirinnik olzau'uk.
Hwëna ho ngëpna man bulu insa karekkam
golwale gwe song gwe'ak, sap asesena bulu in
mo ngein nikon tai'inika.

²⁵ Oho-bung gun nuban zep hwëna Yesus
Zëna abon mae onak hata'an zaka- ho gutu
tatek tahanna in san de song gwe zankam.

²⁶ Hwëna ëe kimë hla la guk, ausa zebë ohlo
gubluk- anakan de ëherhen naban, "Hobwem
dowala i!"

²⁷ Hwëna nabakam zep asa gubirida kinzika,
"Em ësëwehen! Bahem ëairin. Ee an Ee."

²⁸ Petrus zep hwëna ding gulbluka, "Bian, sap
Em eiwa Yesus, ki asa em gublu irin- ëe de
emsa duweblazan hap, ho tatek tahan san de
hen song gwe zankam."

²⁹ Yesus ki zep ding gulbluka, "Haen. Emki
song gwezan."

Petrus dekam zep bulu kon ati gweka, ki zep
hëndep Yesus osan dep ho gutu tahan san song
gwe'anka.

³⁰ Hwëna ho gutu yawala insa kim asesena
mamkam ngëp-ngëp ta'anka, desa kim hlaulku,
dekam zep zë airin hip keing gwe'anka. Dekon
zep Yesussu herheblaka, "Bian, asa Em ngaya
tan!"

³¹ Yesus hëndep dekam zep tahakam zer aneka, ki zep zë gubluka, “Eno eini mam naka hom. Em ba habe Asa taiblibla srëm gwera?”

³² Buluk kim zersewe seka, dekam zep hëndep asesena in sëwe heka.

³³ Ëe dekam zebë zë boklena kom lablak, hen anakanë enblak, “Bian, Em an eiwa tangan Alap mo Tane.”

*Yesus kim zi sang-sang beyam-byana Genesaret dawem tabirkike:
(Mrk. 6:53-56)*

³⁴ Ho gutu men eihyanak kimë yaïng gwek, ëna Genesaret zep bulu insa lei kuk.

³⁵ Zëwe de zini kim anakan hla dak, “An Yesus am hatanda,” dekam zep Yesus mo hatan ola insa nol haladak- tïngare ëna in mo golek de ë-ë san dep. Dekam zep tïngare zi sang-sangna Yesus onak dep nolëyaïng gwe-gwe'anzak.

³⁶ Zao zep abe da gwe'ak, “Bian, zi sang-sangna an wëhë baju top en mae nakon Emsa olk ta'anaka?- dekakim tol dawem gweka.” Tïngan men zen olk da gwe'ak, zen dekam zep hëndep ëdawem gwe-gwe'ak. *

15

*Mae hap de ol: Auyan-aza mo tïti ta gwibin ola ban Alap mo ola ban man ilman në gwenan.
(Mrk. 7:1-13)*

* **14:36 14:36** “Baju top,” desa Matius “baju sihi”kam ale gulku, sap Yahudi zini sihilhi nabare baju ensa alala da gwek. Emki pasal 23 mo ayat 5nak de olk kore alesna hen karatda gun.

¹ Aha yaklakam Farisikam de gubirida gwen wenya Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenya ban Yerusalem kon Yesus onak dep yaing gwezak. Zao zep dakensiblizak,

² “Ebon de ang ta gwen wenya ba hap nëno mae mo auyan-aza mo ëpba ola nulmun gwe'an?- tembane dère ta gunnuk de nonol tahasa hokam hlë tazimdin srëmkam de tembane ta gwenkamye.”

³ Ki zep ding gulzimki, “Ki em hen ba habe Alap mo ol tanganna ulmun gwe'an?- hwëna auyan-aza mo ëpba ol en sane ang ta gwe'an. *

⁴ Sap Alap man guku,
‘Ane-biasa em blikip gwesik gwizimdin.’
Hen anakan mas gulku,

‘Men nara an-bi zemka lamang sonna, zen hëndep tok hap em karek tan.’*

⁵ Hwëna em an ema anakan tawa la gwibirin,
‘Ane-bia mo ol san sap esa ang ta srëm gwe-gwer- anakan mae de lwankamye: Ane-bia de tahalha ënnak, em sap esa anakan enbirida gwer, “Angkam ëe molyë emsa mas gwizimk, sap ano te-alana an lamkam de Alap hap kap tablan habë lam ta'an.” ’

⁶ Ebon mae onakon, kirekam de an-bi zemka blikip gwizimdin srëm zini man sam gwesi'ira.

* **15:3 15:3** “Alap mo ol tanganna” mensa Yesus awe enlala gwibirki, zen Musa mo titi tabin ol, sap Musa Bak desa Alap onakon gul inki. Hwëna Yahudi mo auyan-azana man etan dekon titi tabin ola mas-mas nul gwek, hen Yesus man awe anakan tawa tabirki, “Ere mae mo auyan-aza mo titi tabin ol mas-mas gulzimdinni in, ahakon man Alap mo nonol ol tanganna in kon ngip gu'un.” * **15:4 15:4** Kel. 20:12; Ul. 5:16; Kel. 21:17; Im. 20:9

Zep ere mae mo auyan-aza mo ëpba tawa tabinni in, zen hwëna ebe mae hap lwazim'in-
san de Alap mo ol. Hwëna dekam ema Alap mo
ol tanganna insa hli ku'in.

⁷ Em an eiwa ëk enkame ëgu gwenan, 'Ëe an
Alapsa de betek gweblanna.' Eiwa, Yesaya Bak
mo ola man ebe mae hap dakastilzim'in- zen
insa Alap mo ola anakan ayang gulkuye,

⁸ 'Zini in ëk enkam Asa betek në gweblanan,
hwëna zëno mae mo enhona Abon onakon
langa tangannak.

⁹ Zen waba hap Asa boklena kom da gweblanan,
sap zen zi zëre mae mo titi tabin olkam tawa da
gwibirin-

san de ano olkam de tawa tabinni kiye.' **

*Mae hap de ol: Zini an dekon Alap mo nwenak
ëkun gwe-gwenan.*

(Mrk. 7:14-23)

¹⁰ Hwëna ki zep Yesus zi trana tagal gwen hap
gubiridaka. Kim tagal gwek, zao zep
gubiridaka, "Emki ësane gwen ekakim tame uk.

¹¹ Mensa ëk tihï san zini ing nul gwenan,
dekon hom Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan.
Diki men zen zi mo ëk tihï nakon wet so
gwenan, zen diki dekon Alap mo nwenak ëkun
gwe-gwenan."

¹² Ëe zëre hon de ang ta gwen wenya ki zebë
hwëna hyanak lakensiblik, "Bian, em san home
Farisikam de zini insa tame tabiri? Zen man
eno ola insa husus neibirsin- em kim kirekam
srip gulsuzim siraye."

* **15:9 15:9** Yes. 29:13

¹³ Hwëna man ap ding gulzimki, “Tingare nganak de otanena, ngatan zi mo langnak de Bian de eiyas gin srëm wenya, zen kitak tamalsin en hap dena.

¹⁴ Farisikam de gubirida gwen wenya insa nwe enkam emki kara ta gwibin. Zen in nwe dïmïn nik tawa da gwibi'in- nwe dïmïn nik de nwe dïmïn bose zemka irik ta han makan. Zi nwe dïmïn de nwe dïmïn bose zemka irik ta hanna, zen apdekam sa ho dwrak san laman anera.”

¹⁵ Petrus ki zep gubluka, “Bian, kun gwen hap de ola insa gulk sun blaonnara, emki abe mae hap srip gulsuzimdin.”

¹⁶ Ki zep hwëna kitak asa gubiridaka, “Ki san em hen nama home tangan tame u'in?

¹⁷ Em san home tame ul gwenan? Men desa ëk san olgwen gwibirin, zen hëndep ulpnuk hata gwenan. Hwëna ki zebe etan ukum ana gwibirin.

¹⁸ Hwëna men zen ëk tihï nakon wet so gwenan, zen enho nakon hatase gwenan. Zen diki dekon zini Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan.

¹⁹ Sap zen enho nakon anakare enlala karekna hatase gwenda:
Zisi de tan hap dena,
zi nibare nik de kahalo gwen hap dena,
hen seiwirik de kahalo gwen hap dena,
sowë hap dena,
boton olsa de gol hala seran hap dena,
hen ol lamang hap denaye.

²⁰ Kirekam-kirekam enlala karekna in, zen diki dekon zini ëkun gwe-gwenan. Taha hlë

tazimdin srëmkam de tembane gwen nakon hom.”

*Yesus kim Yahudi srëm we mo eini hlaulbirkike:
(Mrk. 7:24-30)*

²¹ Yesus kim langna in kon asa golësek gweka, dekam zep ë darena Tirus hen Sidon mo langnak asa golëyaing gweka.

²² Dekam zep hwëna langna iwe de Yahudi srëm wenya Yesus onak dep hatazak. † Lure nakon zep anakan taken sone gwebla'ak, “Bian, Daud Bak mo Auyan-tane, asa Em kwasang gwibin. Ano wenam tola dowal bi gwibirki. Man tangan karek gul gwe'ara.”

²³ Hwëna Yesus hom mae zëno ola ding gul gwibi'inka. Ëë zëre hon de ang ta gwen wenya ki zebë enblak, “Bian, wenya insa em jalse gwibin- dekakim song gwek. Nëno mae mo lure nakon hwëna ena gwen da'an.”

²⁴ Yesus ki zep wenya insa hëndep aban mae ding gulzimki, “Asa Alap Israel zi en hap zer soneka, sap zen san de bi srëm domba zahona kiye.”

²⁵ Hwëna wenya in dekam tangan zep Yesus mo nwenak utuk gwehen naban boklena kom soblazak, dekon zep etan abe tak, “Bian, asa mas gwibir.”

† **15:22 15:22** Yunani olkam Matius anakan ale gulku, langna “Kanaan we”kam. Zëno dam gulsunnu- zi ausuna men zen orep Israel mo langnak lowehe gwekke. Israel kim nolëeija gwek, dekam zep ahakore Kanaan zini in ëna Tirus hen Sidon mo lang san dep ëheya-hya gwezak. Zep wenya in Yahudi srëm we.

26 Hwëna man ding gulbirki, “Hom sam gwesï’in- walas zikhip de tembanesa de lwa hap yal tazimdin niye.”

27 Wenya in ki zep hwëna ding gulbluk, “Bian, sap eiwa kirekam. Hwëna lwa bi nik mo meja nakon de tembane lau altirinni, desa hen ki am lwana dwenblanda gwenan.”

28 Yesus dekam zep ding gulbirki, “Anyan, eiwa em ema tangan Asa taïblïbla'ara. In kire habe dwam gwe'ara, sap sa kirekam hëndep angkam lwal.”

Dekam zep ki hëndep wenya in mo wenamna in dawem gwek.

Yesus kim zi sang-sang beyam-byana dawem tabirkike:

29 Yesus dekon kim asa golësek gweka, Ho Gutuna Galilea mo alp en san zep asa golëtine gweka. Dekon zebë hwëna kwatap tek tolak yaïng gwesek, zao zebë teinikin'ik.

30 Hwëna ki zep zi beyam-byana zi sang-sangna Zëbon dep nolëyaïng gwe-gwe'anzak- lek-lekna, nwe diminni, taha-tana ësak gwenna, hen ol srëm mae naka. Aha sang-sang nabarena hen beya tanganna. Zen zi sang-sangna insa Yesus mo dang gwën nakon kang nul gwe'anzak. Zao zep Yesus dawem ta gwibi'inka.

31 Zi trana in man tangan ëtenggwan gwe'ak-anakan kim zë hla nulida gwe'akye, “Ol srëm wenya zen mes ola donbirin. Taha-tana ësak gwen wenya, zen mes ëdawem gwenan. Lek-lek wenya zen man ëtë nasen'an. Hen nwe dimin

wenya, zen mes ëkara gwenan.” Dekam zep Israelsa de bi gwibin Zini Alapsa boltere da'ak.

Yesus kim empat ribukam de zi beyam-bya hap tembanena golzimkike:

(Mrk. 8:1-10)

³² Yesus ki zep zëre hon de ang ta gwen wenya asa tagal gulsuku, zao zep asa gubiridaka, “Ëe ama zi trana ansa dawemkam kwasang gwibirida'an, sap zen mes dan-ahare yaklakam awe Asa nërgwëk, hëndep angkam zëno mae mo tembanena mes tangan tap gwizimdi. Ëe homë ki dwam gwe'an- zen de usak naban sek gwen hapye. Ki zen sa hwëna usak hap ora san ëtilsik song gwer.”

³³ Dekam hwëna ama lakensiblik, “Nen endawe esa tembanena kap lal?- kirekam de zi beyam-byana an hapye. Langna an dwan tahalha tangan nakake.”

³⁴ Ki zep hwëna asa takensibiridaka, “Eno mae mo rotina banaka'en?”

Ki zebë ding ulblik, “Tuju enkam. Hogwe tane-nena hen ki tol.”

³⁵ Yesus ki zep zi beyam-byana insa teinikin niran hap gubiridaka.

³⁶ Ki zep tujukam de rotina insa kap taka-hogwe tane-nena in han, ki zep Alap hap dawemna golblaka. Dekam zep rotina insa ahap tabirki, hen hogwena insa kwa-kwak tabirki. Desa zep dua-blaskam de zini abe mae hap etan-etankam kap ta gwizim'inka. Ëe dekam zebë zi beyam-byana in hap kae ëblazimk.

³⁷ Zi trana in kim dwenblandak, kĭtak man tangan ěitri gwĕk. ěe dua-blaskam de wenya ama dekam tembane mosrona insa tagam lak. Yu yawal-yawala tuju enkam zep ěsuwĕk.

³⁸ In zen tembane tak, zi ensa de aĭtbinni, zĕno beyana empat ribu enkam- we wal walassa de aĭtbin srĕmkamye.

³⁹ Hyanak Yesus ki zep hwĕna zi beyam-byana insa sekwak gwen hap gubiridaka. Zĕna ki zep bulkum asa ho gutu men eiha san dep ngeirbiridaka- langna Magadan san dep.

16

Yesussu kim owassa de syal gwibir-zimdin hip abe dakke:

(Mrk. 8:11-13; Luk. 12:54-56; Mrk. 8:14-21)

¹ Dekam zep Farisikam de zi niban Sadukikam de zi niban Yesus onak dep yaĭng gwezak- zao de akasĭblĭn hap. Ki zep zĕ nenblak, "Emki abe mae hap nglĭ nakore owassa syal gwibir-zimdin- ěe akakim emsa anakan dam lasĭk, 'An eiwa Alap onakon hata zaka.' "

² Ki zep ding gulzimki, "Yaklana nikin anennak de kal-kal gwenkam, dekam anakane ěgu gwenan, 'Langna sa sasa gwer.'

³ Hen kirekam, kaknak de okawen kakaksa hla tankam, dekam ema dam ulsuk gwenan, 'Namen sa ona ĭl tĭla.' O de ĭl tĭ gwen hap dena hen sasa gwen hap dena, em desa en ema dam ulsuk gwenan, hwĕna owas-owasna men kirekam angkam jowe gwe'an, desa home dam ulsuk gwe'an.

⁴ Em an eiwa angkam de zini jal-jal tanganna, hen Alapsa mese hli lak, in zebe Asa abe lal-ebe mae hap de owassa syal gwibir-zimdin hipye. Hwëna Ëe molyë owasna ebe mae hap syal gwibir-zimk. Diki ngein sin de yaklanak asa aha-en syal gwibir-zim: Men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini Yunus Bak hon lwakke, kirekam sa etan lwal.”* Kirekam kim gubiridaka, zao zep hli yuludaka.

Yesus kim gubiridakake, “Dawem. Farisi hen Sadukikam de zi mo ragisa ema ulinnink.” (Mrk. 8:14-21)

⁵ Ëe zëre hon de ang ta gwen wenya kimë hen men eihyanak yaïng gwenak, ëe ama hwëna rotisa de lop tanna ëeititi gwëk.

⁶ Hwëna dekam zep asa gubirida'anka, “Dawem. Terya-tyakam lowehëk. Farisi hen Sadukikam de zi mo ragisa ema ing ulink.”*

⁷ Hwëna ëe kimë kirekam asalblak, dekam zebë ënaka lonbirida'ak, “Ragi hap in mae hap ki nësa gubiridala: Rotina insa bitï laza srëm gwerke!”

⁸ Hwëna Yesus mes asa tawa gwibiridaka- ëe insa ëton'akye, ki zep asa gubiridaka, “Em ba habe roti bitï tazan srëm hap enaka

* **16:4 16:4** Mat. 12:39-40; Luk. 11:29-30 * **16:6 16:6** Yahudi zi mo gulk sun de ol blaon gwizimdinkim, zen ragisa anakan enlala nei gwibik, “Zen san de zi mo karek-karekna kiye.” Sap ragina roti mang-mang gunnu man hop gul gwenan. Zep zen san de zi mo karek-karek de aha zi sin dep hlimin song gwe-gwenna kiye. Emki hlaun 1Kor. 5:6-8, hen Gal. 5:9nak.

lonbirida'an? Em an home eiwakam Asa laibli gwebla'an!

⁹ Em ba hap tangane dam ulsuk srēm gwer? Em san home enlala eibi'in?- limakam de rotina mensaë lima ribukam de zi hip ahap tabir-zimkye. Dekam mosrona mensa ena tagal lak, yuna banaka'en esuwek?

¹⁰ Hen kirekam, men dekamë tujukam de rotina empat ribukam de zi hip ahap tabir-zimk, zewe hen tembane mosrona yu yawal-yawala banaka'en esuwek?

¹¹ Diki em emaka dam ulsul, 'Zen roti biti tazan srēm hap hom ki nesa gubiridala.' Hwēna Ēe mae habē ki emsa gubiridal, 'Dawem. Farisi hen Sadukikam de zi mo ragisa ema ing ulink.' "

¹² Dekam zebē anakan dam ulsuk, "Hare Zen ragi tangan hap hom am ki nesa gubiridala-mensa rotisa de syal gwibinnik mas ul gwenanke. Zen diki Farisi hen Sadukikam de zi mo tawa tabin karek san de ang ta gwen srēm hap am ki nesa gubiridala."

Petrus kim Yesussu anakan kira takake, "Em in Zen- Israelsa de ngaya tabin hip de Teipsin niye, Ngaya Zini Alap mo Tane."
(Mrk. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Yesus kim ē bosenā Kaesarea-Pilipi golek denak asa golēyaing gweka, zao zep asa takensibiridaka, "Zi mo dam tasinkim, ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ēe an nara mo weinak debē hatazak?"

¹⁴ Ēe ki zebē ding ulblik, "Ahakon man emsa nen gweblanan, 'In baptis ta gwibin zini

Yohanis Swe tın nikon etan ngaya gweka. In zen hwëna Yesuskum bosena li yul soneka.' Hen ahakon man emsa nen gweblanan, 'In Elia Bak mo weinak Alap mo olsa ayang gul gwizim'ira.' Hen ahakon man emsa nen gweblanan, 'In Yermia Bak mo weinak dep dena.' Hen ahakon man emsa enlala në gweblanan, 'Zen diki ahanik mo weinak dep jowe zaka- orep men zen Alap mo ola ayang nul gwekke.' "

¹⁵ Ki zep etan asa takensibiridaka, "Hwëna ere mae mo Asa de dam tasınkım, Ęe an diki nara mo weinak dep dena?"

¹⁶ Simon Bak, aha bosena Petrus, ki zep ding gulbluka, "Bian, Em in Zen- Israelsa de ngaya tabin hip de Teipsın niye, Ngaya Zini Alap mo Tane."

¹⁷ Dekam zep ding gulbluka, "Simon, Yohanis Bak mo tane, em isrip-sri gwibinnike gwë gwe'ara. Sap em in zi mo dam gulsun nukore naka home kirekam kira gwenda. Hwëna ngatan zi mo langnak de Bian Zën ki emsa enlala soblala- kirekam de dam gulsun hupye.

¹⁸ Zep Ęe ama emsa gublu'an: Em in Petrus- kaso drak-drak makare zini. † Ebon onak sa ano jematna tatem ëzauk gwer- kaso yawalak de golsa tauk anen makan. Ano jematna in sap sa Juwen Zi Bak dri yulsun hup akabiri.

¹⁹ Ęe asa ebe hap Alap mo irık gınnık dep de kuncina zerblal. Em esa Bian Alap mo enlala san ngatan zi mo lang san dep de lılıkınnı

† **16:18 16:18** Petrus mo aha bosena, zëno aukuna man golek de në'an- Yunani olkam de ol-gunnu "petra" naban. Zëno enlalana "kaso.

okamanak de zi hip gulhlusuk gwizimdi hen talusuk gwizimdi.”

²⁰ Ki zep hwëna asa jalse gwibiridaka, “Asa insa kirekam dam lasinïn, aha maesa hwëna bahem anakan gubiridan, ‘In Zen tangan-Israelsa de ngaya tabin hip de Teipsin niye.’ ”

Yesus kim nonol tanganna Zën de kareksa goltowen hap dena hamal hap gu-gubiridakake: (Mrk. 8:31-9:1; Luk. 9:22-27)

²¹ Yaklana in dekam zep Yesus kon gwisibir hanaka- zëre hon de ang ta gwen wenyasa de damnak anakan gubirida gwen naye, “Alap mo dwam gwibin sin de syal gwibin hip, Èe asa Yerusalem san song gwer. Zao Yahudi mo nol-nola, Alap mo golak de mam-mamna, hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin zini sa Asa sërkam karek da gwer. Zen sa hëndep Asa dal. Hwëna yaklana dan-ahan, ki sa Bian tïn nikon etan Asa ngaya tala.” †

²² Petrus ki zep hwëna Yesussu gubluka ora nakon de asyal hehan hap, zao zep anakan jalse gwebla'anka, “Em bap kirekam gulu! Diki Alap Zen langa gulsun- kirekam de Emsa gwëblan hap dena in saye. Bian, diki Ebon bap zen kirekam lwan.”

²³ Yesus hwëna ki zep Petrussu lero gweblaka, zao zep gubluka, “Em in dowal mo kigi! Ki lun em gwën! Em ba habe Asa tru-tru gulblu'ara?

† **16:21 16:21** Yesus Yahudi mo aïtbinkim “yaklana dan-ahan”kam guku. Nëno mae mo aïtbinkim, Zen “zëno ka'an”kam maka guku, ahaksa, “yaklana dan-dan”kam. Sap Yesus Jumatkam tilki, hwëna Minggukam zep ngaya gweka.

Eno kirekam de enlalana in, Alap mo dwam gwibin sin denaka hom. Zen auhu-kama zi mo dena.”

²⁴ Ki zep hwëna tingare zëre hon de ang ta gwen wenya asa gubiridaka, “Men nara Abon de ang gwe-gwen hap dwam gwenna, zen diki zëre mo gwëna zen eititi gwibin- dekam de zëre hap de te-lidak son wë son naban Asa zertronda gwen hapye, anakare enlala naban, ‘Ëe sap asa Yesus hun apdenak lïl.’

²⁵ Sap men zen de zëre mae mo auhu-kamanak de gwëna anakan nolairi gwe'ak, ‘Ëe babë Yesussu de ang gwe-gweblannak karekna goltowe gwen,’ ki zëno mae mo gwëna in sa jek-jak gwer. Diki men zen de zëre mae mo gwëna Asa de ang gwe-gweblan hap sosok nul gwe'ak, hëndep zao mae de tin hip, zen zen sa hëndep denaban ëngaya gwer.

²⁶ San ha dawemna?- em de sërkam te-ala beya gwenkam hëndep kitak de okamana ansa bi gwibinkim, hwëna dekam de ere mo gwënsa tihis gin hip. Kirekam dawem naka hom! Tïnkim san ha emaka Alap hap ba maesa golbla'ara?- dekam de etan ngaya gwen hapye. Kina ki bëjen.

²⁷ Sap molya holo gwëk, ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëe dekam asa apdekam ëre mo dam taha nakore zi niban Bian mo sosonna zigolhatazal. Zen diki dekam asa hwëna tingare zi hip aha-en aha-enkam klis gul gwizim- dekam de zëre mae mo syal eisi golzimdin hip.

²⁸ Ëe eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em an

zene awe lowe he'an, em molye ahakon na-en juwek, ki esa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa hla lase gul- Ëe kimë teipsinkim de irik ginkim kon gwesik hana'akye."

17

*Yesus kim aha nwe-mase gwekake:
(Mrk. 9:2-13; Luk. 9:28-36)*

¹ Yaklana kim enam enkam damank, Yesus dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenyä Petrus, Yakobus, hen zëno osona Yohanis mae en han zë-en kwatap yawal san dep golësek gweka.

² Hwëna dan-ahare zini in mo nwenak zep timni liwe heblak. Zëno nwe-masena yakla ngatan mo kim ngatan gweblaka. Pakeanna man tangan sërkam ngap-ngap nëblak hen man nalilingtilbli'ak.

³ Mumuk ennak zep zë Musa Bak ne Elia Bak ne jo kë zaka, hen Yesus hon de ang tan dan-ahare zini in ki zep nakek- zen kim Yesus hun ëraisil gwe'anka.

⁴ Petrus ki zep hwëna Yesussu gubluka, "Bian, man tangan sam gwesï'in- nen de awe lowehe gwen hapye. Zep Bian, Em de dwam gwenkam, ki ëe asa gol kluksa dan-ahan syal gweblandal-ahana Bian ere hap, ahana Musa Bak hap, hen ahana Elia Bak hap."

⁵ Petrus in kim nama kirekam tonbla'anka, hwëna ngatan nabare butna ki zep ati gwezak, hëndep zao zep wale tabirzik. Hwëna butna iwe zep ola anakan ësak,

“An ano Tane- ëre mo dang tïninak de tanganna. Ama tangan sam gwesik gweblanan. Desa em sal gweblan.”

⁶ Dan-ahare zini in kim ola insa kirekam ësalsek, dekam zep airin hip ëik gwehek.

⁷ Hwëna Yesus kim zë hata zaka, anakare ola ban zep towanbirida ine zaka, “Em ëluk tan. Bahem ëairin.”

⁸ Zen kim nola kap da inek, dekam hwëna Yesus Zëna en naka zep zë hla dak. Aha maena hom zao gwë'anika.

⁹ Kwatapna in kon kim etan golëtinja gwe'anika, zao zep gubiridaka, “In desa ki ena hla kul, etan aha maesa bahem gubiridan-ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëë de nama tïn nikon ngaya gwen srëmnakye.”

¹⁰ Dekam zep hwëna dan-ahare zini in dakensiblik, “Elia Bak mes-am lwa hala. Ëë hwëna ama tim ul, ‘Zen sa Emsa ngeirbli zala.’ Sap Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zini kirekam am ëgu gwenan, ‘Zen diki nonol Elia Bak sa etan lwahal zankam ngeirbli zala, ki sa hwëna nësa de ngaya tabin hip de Zini hata zala.’ ”*

¹¹ Yesus ki zep hwëna ding gulzimki, “In sap eiwa kirekamke. Elia zen sap kirekam-kirekamsa de nonol sul sone gun hup de zini- Israelsa de ngaya tabin hip de Zini Ëë de hwëna kirenak hatazan hap.

¹² Hwëna Ëë ama emsa gubirida'an: Elia zen sap mes eiwa Asa ngeirbli zaka, hwëna zini hom desa tame dak. Zep hwëna zëre mae mo

* 17:10 17:10 Mal. 4:5

dwam gwibin sin kirekam-kirekam karek-karek ensa nol gweblak. Hen molya holo gwek, ki sa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa kirekam hen nëblal.”

¹³ Dan-ahare zini in dekam zep anakan dam nulsuk, “O hare Yohanis Swe am Elia mo weinak syal gweka.”

*Yesus kim dowal mo tülblin wal seiwir tola dawem takake:
(Mrk. 9:14-29; Luk. 9:37-43)*

¹⁴ Yesus kim etan zëre hon de ang ta gwen zi dan-aharena in han zi tranak hëndep abon mae onak golëyaing gwe'an zaka, zini hen ki zep zë hata zaka, zao zep Yesussu boklena kom sobla zaka.

¹⁵ Dekon zep abe ta seka, “Bian, ano walasna kwasang gwebla. Zen karekkam tilsik-tilsik gwe-gwenda, hen sang-sangna sabak tanganna. Zen etan-etankam syauk bla mae san zannara gwenda, hen ho maenak keing gwenda-gwenda.

¹⁶ Ëe mesë sap ere hon de ang ta gwen zi sin dep zersong gwezal. Hwëna man sap nakablal.”

¹⁷ Yesus ki zep gubiridaka, “Eiwa, angkam de zini em ei nibarena hom tangan! Em in nol drak-drak enna. Ëe san ëse nakaë sap emsa golëlowehe gwek! Ëe ama bae- eban mae de holokam golëlowehe gwen naye. An san emki walasna insa zerhalzan.”

¹⁸ Yesus dekam zep dowala insa jala ban zëbon onakon de wet son hap gubluka. Hëndep dowala in dekam zep kon wet soka. Walas tola in dekam zep hëndep dawem gweka.

¹⁹ Ëe zère hon de ang ta gwen wenya ki zebë hwëna zë-erenak du këblazak, zao zebë lakensiblik, “Bian, ëe ba hap tanganë dowala insa ëralsa sone srëm gwer?”

²⁰⁻²¹ Ki zep asa ding gulzimki, “Sap em home dawemkam Asa laïblïbla'an. Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Eno mae mo Asa de taïblïblan de betek mae nik lwa'anam- sap rica dan betek makare nik, dekam eme kwatapsa anakan enbla'anam, ‘Wakin san dep em al gwen,’ zen dekam maka ki hëndep al gwe'ara. Dekam banakare maena hom- em de desa syal gwibin srëm hap denaye.” *

Yesus kim etan Zënaka de karek tan hap dena tawa tabirkike:
(Mrk. 9:30-32; Luk. 9:43-45)

²² Yesus kim zère hon de ang ta gwen wenya asa Galileak golëlowe he'anaka, zao zep etan asa gubiridaka, “Molya holo gwëk ki sa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa jal zi mo tahanak dep tapbla dazim.

²³ Zen sa Asa dal, hwëna yaklana dan-ahan, ki sa Bian Alap etan Asa ngaya tala.” Ëe kimë kirekam asalblak, ano mae mo enlalana man tangan ëdowe hanak.

Yesus kim anakarekam Petrus hup goltrëblakake, “Men zen Yesus zère hon ang ta

* **17:20-21 17:20-21** In kim orep Matius mo alena ansa etan ale nul gwëk, aha zi lun ayat 21na mas gulku. Zen zëwe Markus mo Ol Dawem nakore naka (Mrk. 9:29) anakan mas gulku: “Kirekam de dowala, toton banakare aha maekam bëjen zeralsa sonen. Zen tembane lwan naban de Alapsa abe ta gwen enkam de zeralsa sonen.”

gwenan, zen Alap mo walaskam de enlala gwibiridan.”

²⁴ Yesus kim aban Kapernaumk golëyaing gweka, hwëna Alap mo golak dep de te-ala alal ta gwen zini ki zep Petrus hon yaing gwezak, zao zep dakensiblizak, “Eno mae mo guruna in wëhë Alap mo golak dep de te-alana tahun jamkam gol gwizimmira? San ha hom?” †

²⁵ Petrus ki zep ding gulzimki, “In kike.”

Zen kim etan lwahal zaka- Yesus men zao gola gwë'anka, zen de nama ol toran srëmnak Yesus zep nonol takensiblika, “Simon, eno tame gun nukon banakan? Auhu-kamanak awe de teipsin-teipsin wenya, zen san ha iye zem onakon pajak te-alana alal danda gwenan? San ha aha zi en nakon alal danda gwenan?”

²⁶ Petrus ki zep ding gulbluka, “Zen dwan aha zi en nakon am alal danda gwenan.”

Yesus ki zep ding gulbluka, “Zep Bian Alap mo wasalna, nen sap esa Alap hap dena insa ing ul srëm gwe-gwer.

²⁷ Hwëna nene te-alasa olzim srëm gwe'anka, zen sa nësa husus neizim. Zep emki ho gutu san yal ta nubin hip song gwen. Hogwena mensa nonol gul ine'anka, zëno ëk mwannak esa te-ala kasona sowe henkam hlaulu- nen de desa olzimdin hip denaye. Desa emki zëbe mae hap nère nik mo bose hap golzimdin.”

† **17:24 17:24** Musa man Israel mo zi aususa gubiridaka- te-alana insa de Alap mo golak de syal hap ing gul gwen hap. (Kel. 30:12-16)

18

Walas betek mo kim de ëliwehen hap de ol, hen karek san dep de zertoran srëm hap de ol: (Mrk. 9:33-37; Luk. 9:46-48; Mrk. 9:42-48; Luk. 17:1-7)

¹ Zao kim Yesus asa golëlowe he'anka, ëe dua-blaskam de wenya dekam zebë zë lakensiblizak, “Alap mo irik ginnik, abon mae onakon nara sa teipsili?”

² Yesus dekam zep walas tola haen gweblaka, ki zep ano mae mo nwenak de zaun hup gubluka,

³ ki zep hwëna asa gubiridaka, “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em de ere mae mo gwënsa wet gulsun srëmkam dekam de walas bete-tek mo kim lowehen hap, em molye Alap mo irik ginnik bitë gwek.

⁴ Zini men zen zëre mo enlalana walas betekna an mo kim betek ta'anka, zen zen sa Alap mo irik ginnik teipsili.

⁵ Hen zini men zen de ano bose hap aha zisi mas gwebla'anka- sap anakare walas tol maesa, Ëe asa desa enlala gweblal, ‘Zen Asa mas gwebla'ara.’

⁶ “Men nara Asa de taïblïblan zisi, sap hen anakare walas betek maesa, karek san dep zertoranna, zen dikim hwëna Asa hli tan hap, kire zini Alap sërkam tangan sa karek tala. Diki dawemna, zen maka zertoran srëmnak karekkam de tinsi hlaulku. Kaso dohon-honsa de holenak hule soneblan naban de hi tateknak keing gwen maekam, ki Alap molya karek ta'anam.

⁷ Kareksa de gon hap de enlalana eiwa ki okamanak awe hata gwizimnira, hen zini zep Asa de taïbliþlan nakon äaltil gwenan. Zen zep sa lamkam tïngare zi mo karek-karek hap okamana ansa Alap olo gulu. Hwëna zini men zen zi bose zemka Asa dikim hli tan hap nolëton gwenan, zen zen sa sërkam de karekna noltower.

⁸ “Emsa de ere mo aha taha ahaksa tana anakan tïti da gwe'anam, ‘Haen, karekna ansa nen on,’ diki dawemna em blansïn nïka hiri son. Sap eme dare taha naban ahaksa tana naban zigwë'anka, ki esa hëndep Asa hli tala. Ki hwëna tïnsïn srëm syauknuk dep sa emsa hiri daser. Blansinkim ki emaka sam gwesï'ïra-aha-ere taha naban ahaksa tana naban de Alap onak gwë gwen hapye.

⁹ Hen kirekam, emsa de ere mo aha nwe tïti ta gwenna, ‘Haen, nen karekna wakinsa karatda un,’ ki em nwena insa alsïn nïka hiri son. Sap eme dare nwe naban zigwë'anka, ki esa hëndep Asa hli tala. Ki hwëna tïnsïn srëm syauknuk esa hëndep denaban gwë gwera. Alsinkim emaka sam gwesï'ïra-aha-ere nwe naban de Alap onak gwë gwen hapye.

¹⁰⁻¹¹ “Bahem Asa de taïbliþlan anakare walas bete-tekna anakan enlala gwibirida gwen, ‘Zen aban apdenak hom.’ Emki sap ëenlala gwen: Alap mo dam taha nakore zini man kire walasna aha-en aha-enkam kara da gwibirin, hen walas zem in de kareksa goltowenkam,

dekam man Alapsa dang nītil gweblanan. *

¹² “Zep ansa emki ësane gwen. Em wëhë dam ulsu'uk? Ebon mae onakon, ahanik mo domba zaho de 100 enkam lowe he'anam, hwëna aha tolik de jek-jak gwebla'anam, zen banakan maka gwë'ara? Zen 99kam dena insa kwatapnak maka sonak hli yuluda'ara- dekam de jek-jak gwen zini insa tēblan hap.

¹³ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Zen kim de dombana insa hla ta'anaka, zëno zëbe hap de isrip-srina sa tangan taman kinīl. 99kam de wenyā in hap de isrip-srina sa lwalaher.

¹⁴ Zen hen kirekam- ere mae mo ngatan zi mo langnak de Bian naye. Zen hom dwam gwe'ara- aha mae nik de hëndep de ëgwë gwen san dep de ora nakon syalhen hapye, sap anakare walas betek.”

Wal bose uk de emsa karek tankam de kirekam syal gwibin hip de ol:

(Luk. 17:3)

¹⁵ “Asa de taīblīblan zi bose uk de ebe hap kareksa golblanna, emki zëbon osan song gwen- dekam de zë-erenak anakan gublun hap, ‘Em ema anakan asa karek taka.’ Sowëkam em e-en tap ulsun- aha de emsa tawa gwizimdin srëmkam. Zen de emsa salblankam, anakan de emsa gublun naban, ‘Bahem ano karekna insa

* **18:10-11 18:10-11** Orep tangan, in kim Matius mo ola ansa etan ale nul gwëk, aha zi man Lukas 19:10 nakore naka awe mas gulku. Desa zep lun ayat seblaskam naīt gwibik. Zen anakan: “Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Èe kire zisi de hakałbiridan habë hatazak- men zen ora dawem nakon ësyal hekke, desa dikim ngaya tabin hip.”

enlala gwibin,' ki mese etan umlae ënda- san de ere mo iyena kiye.

¹⁶ Hwëna zen de kirekam emsa salblan srëmna, emki ahanaka kwang tan, ahaksa dan kwang son- deban mae de tap gulsun hup. Sap Alap mo olak man lwak:

'Bahem zini na-en karek tan- aha-ere zi de anakan gublunkamye, "Zen man karek gweka." Diki zini dan, ahaksa dan-ahare zi de kirekam gublunkam, "Zen man eiwa karek gweka," dekam karek gwen zini insa em karek tan.'* Zep aha zisi em kwang son- zen de tap gunnuk ang ën hap hen eno olsa soson un hip.

¹⁷ Hwëna emsa de karek tan zini in de nama eno mae mo olsa san srëmkam, dekam jematnak de tagal gwennak em zëno karekna insa kira gulblun. Hen zini in de etan jemat mo dwam gwibin sin ang gwen srëmkam, dekam tangan tïngare jematna em zini insa langa tasïn- men kirekam Israel zini Alapsa de tame tan srëm zini neibirida gwenanke. Dekam sap esa zini insa langa lasil- men kirekam Israel zini pajak te-ala alal ta gwen zisi neibirida gwenanke.

¹⁸ "Ëe eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em Abon de bitï gwen wenya, em esa ngatan zi mo langnak de Bian mo dwam gwibin sin okamanak de zi hip anakarekam klis ul gwizim, 'Kirekam de ëgwëna zen Alap mo nwenak karek,' hen 'Kirekam de ëgwëna zen Alap mo nwenak kareksa hom.'*

* **18:16 18:16** Ul. 19:15 * **18:18 18:18** Yoh. 20:23

19 “Hen Ëe ama etan emsa gubirida'an: Ebon mae onakon de aha dare nik okamanak awe olsa anakan aha-en u'inam, ‘Nen kirekam esa Alapsa abe la gwera,’ ano Bian sa kirekam de abena dokwak gul gwera, hen sa kirekam syal gwe-gwibir-zimdi.

20 Sap em men zëwe ano bose hap dan-dan, ahaksa dan-ahare zi mae tagal gwenna, Ëe dekam hen asa eno mae mo ngirîn klesnak dum gwehe gwezal.”

Wal bose zik mo kareksa de eititi gwibir-blin srëm hap de gulk sun de ol blaoran:

21 Petrus ki zep Yesussu takensibli zaka, “Bian, ano wal bose de abe hap etan-etankam kareksa gol gwebla'anam, beyana banakare ennak de zaunnuk amaka eititi gwibir-bli zahe'an? San ha tuju ennak amaka golzausu'un? Dekorena molyë eititi gwibir-blik.”

22 Yesus ki zep ding gulbluka, “Tuju ennak bahem. Diki 700 ennak zen hëndep zaun- emsa de karek ta tine gwen naye. †

23 Sap Alap zëre mo irik ginnî zen gulk sun de ol blaoranna an kiye: Teipsin zini man zëre mo te-alana äitblika. Dekam te-alana mensa zëre mo taha tri so gweblan zi hip bohë tazimnira gweka, desa man etan dwam gweblaka. Ki zep gubiridaka, ‘Ap etan kap lablak.’

† 18:22 18:22 Yunani olkam Yesus man anakan ding gulbluka, “70 kali 7kam de eititi gwe-gwibir-blin.” Zëno beyana diki 490 enkam. Hwëna enlalana diki “Bahem äitbir-blin- wal bose uk mo ebe hap de karek gol gweblanna in saye.”

24 Dekam zep jana zi zem ahanaka nër halzak- men zëno bonna miliar-miliarkam lwablakake.

25 Hwëna zen man teipsin zini insa gubluka, 'Ano te-alana hom sowe he'ara- desa de etan sowe henkam ebe hap zerblan hapye.' Dekam zep hwëna teipsin zini in jana zi zemka gubiridaka, 'Dekam balk lak. We wal walas zemka hen lahyok. Te-ala hap zëno mae mo timsi lirak labik. Zen dikire aha zi mo tana iltikinnik ëbabu gwe-gwek. Hen zëno gola hen zëwe de kire-kirena kitak te-ala hap lirak labik. Te-alana desa abe hap kap lablak- zëno bon yala insa dikim ber-ber gun hupye.'

26 "Zini in kim kirekam salblaka, dekam zep teipsin zini in mo nwenak ik gwehe zaka, dekon zep anakan abe ta seka, 'Bian, sap ki asa eissibli. Eë asa kitak hëndep ep golblal.'

27 Teipsin zini in dekam zep dawemkam kwasang gweblaka. Dekam zep jana zi zemka gubiridaka, 'Bahem banakan mae gwëblan.' Hen anakan gubluka, 'Eë mesë kitak eno bon yala insa ep eititi gwibir-blinan.'

28 "Hwëna teipsin zini in mo gola kon kim te soka, zen hwëna dekam zep wal bose zemka zertowe'anka. Zini in hen teipsin zini in hon de syal gwe-gwenna. Zen hwëna mes zëbon 900 ribu enkam bohë taka. Zen hwëna man tol wal bose zem insa balk taka, hen holenak jak tasiki, deban zep gubluka, 'Mensa abon te-alana bohë taka, angkam em hëndep ap zerblan.'

29 Wal bose zem in sap ki zëno nwenak anakare ola ban ik gwe heka, 'Sap ki asa

eissibli. Ëe asa kitak hëndep ep golblal.'

³⁰ Hwëna wal bose zem in man eissinkim dep baes gweka. Zen zep hwëna jana zinik klak taka. Zen zep bwinak tak daink, hen anakan zëno ola ayang nulblik, 'Kim de te-alana etan zëbe hap golbla'anka, yaklana dekam esa wet sola.'

³¹ "Teipsin tangan zini in hon de syal ta gwen bose wal zem kim kirekam ësak, zen man tangan enlalana ëdowe hanak. Dekam zep zen teipsin tangan zini insa anakan nenblak, 'Wal bose zik desa kirekam karek ta'ara.'

³² Teipsin zini in dekam zep gubiridaka- zëre mo taha trï son zi jal-jala insa de etan kwang ta halzan hap, wal bose zem insa klak takake. Kim nër halzak, zao zep gubluka, 'Em an jal-jal tanganna! Em kime eissin hip asa abe taka, ëe ama hwëna eno bon yawal tanganna insa kitak ep ngan gulsubluk.

³³ Ki em san ha bëjen em wal bose omka kirekam kwasang gweblan?- men kirekamë ëe emsa kwasang gweblakye.'

³⁴ Teipsin zini in man tangan jal gweblaka, zep jana zi zemka bwinak de tak ta irin hip anakare ola ban gubiridaka, 'Emki mwin-mwankam lek-lek ta gwen- hëndep de ano te-alana mensa bohë taka ap kitak zerblak.' "

³⁵ Yesus dekam zep aïsili insa anakan ap waulsuzimki: "Ngatan zi mo langnak de ano Bianna hen kirekam sa emsa karek tabiri- em de wal bose wal uk mo kareksa enho nakon eititi gwe-gwibir-zindin srëmkamye."

19

*Yesus kim wesya de baes gwibin srëm hap dena tawa tabirkike:
(Mrk. 10:1-12)*

¹ Yesus kim tawa tabinni insa hya gwesibiridaka, dekam zep asa langna Galilea kon Yerusalem mo aha lang tek san dep golëgwë halka- weyana Yordan mo men eihya san dep.

² Zini hen beya tangan nik ang nëblak, hen zao zep sang-sang nabare wenyaka dawem ta gwibirki.

³ Hwëna Farisikam de zini ki zep zë hen Yesussu de akasiblin hap yaing gwezak. Zen man zë dakensiblizak, “Em banakane Musa mo titi tabin ola dam gulsu'ura? San ha zini sap de we zemka baes gwibinkim?- banakare mae nakonye. San ha bëjen?”

⁴ Yesus ki zep ding gulzimki, “Em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam ulsul?- men zen anakarekam lwakye,

‘Alap nonol tanganna zi niban wenya ban yang sosuku.’*

⁵ Hen Zen dekam anakan guku,

‘Zini an-bi zemka hli sonkam- dekam de we zeban aha-en ën hapye. We-zi darena in dekam Alap mo nwenak san de aha-ere timni kiye.’*

⁶ In zebë emsa gubirida'an: Alap mo nwenak we-zi darena zen dan hom. Zen hwëna aha-en. Zen in zep, Alap mensa aha-en sonna, zi bap zen etan kles son.”

* 19:4 19:4 Kej. 1:27; 5:2 * 19:5 19:5 Kej. 2:24

⁷ Farisikam de zini in ki zep etan dakensiblik, “Ki Musa Bak ba hap anakan titi tabirki?–

‘Zini we zemka sap de baes gwibinkim, hwëna nonol baes gwibin hip de suratsa de anakan ale gunkum, “Ëe mesë kire hap baes gwibik.” ’ ’*’

⁸ Ki zep hwëna ding gulzimki, “Musa Bak in mae hap kirekam ein emsa gubiridaka: Sap em in kitak kwasang enlalana tawa naka hom. Hwëna nonol lonesen nakon, Alap sap hom kirekam dwam gweka.

⁹ Hwëna Ëe ama emsa gubirida'an: Men nara we zemka zen de kahalo gwen srëmnak baes gwibinni, hwëna ahanaka de etan gonkam, ki zini in Alap mo nwenak kahalonak gwë gwe'ara. Kahalo gwennak de baes gwibinni, desa Ëe homë jalse gwibirida'an.”

¹⁰ Hwëna ëe zëre hon de ang ta gwen wenyä dekam zebë hen Yesusu enblak, “Hare orana aha-enke– Alap mo dwam gwibin sin de we zemka baes gwibin hip denaye. Kirekam de lwankam, ki zini bap zen wenyä kap ta gwen.”

¹¹ Yesus ki zep asa ding gulzimki, “Hwëna kirekam de we gon srëmkam lowehe gwen hap dena, kitak de zini molya desa dwam neibik. Diki men zëbe mae en hap Alap golzim'inka, zen en sa desan ang ta gwer.

¹² Sap zini ahakon mae hap we walya kap da srëm gwe-gwenan: Timni mes ki jaha gwen nakon karek gweblak. Ahakon hwëna aha zi zëno mae mo timni eirim karek nul gwizimnin,

* **19:7 19:7** Ul. 24:1; Mat. 5:31

kire nakon kap da srëm gwe-gwenan. * Ahakon hwëna Alap mo dwam gwibin sin de syal gwen hap sa we gon srëmkam lowehe gwer. Zen in zep, men nara anakan eisbinni, 'Alap mes ki kirekam asa gubluka,' zen dikire we gon srëmkam lowehe gwëk."

Yesus kim walas tane-ne hap dawemna golzimkike:

(Mrk. 10:13-16; Luk. 18:15-17)

¹³ Zini ki zep walas tane-nena Yesus onak dep kap nulhal gwe'anzak- Zen de taha tehabirida inen naban Alapsa anakan gu soneblan hap, "Emki walasna an hap dawemsa gol gwizimdin." Hwëna zëre hon de ang tan wenya ëyë anakan jalse eibirida gwe'ak, "Bahem Gurusa blos tablan."

¹⁴ Hwëna Zën zep asa gubiridaka, "Dikire Abon nolëyaing gwe-gwezak. Bahem jalse gwibiridan. Sap walasna an makare wenya, zen zen Alap mo irik gönni bi neibi'in."

¹⁵ Dekam zep hëndep Alapsa de gu sone gweblan naban tahana tehabirida ine gwe'anka. Kim hya gwesibiridaka, ki zep kon etan asa golësek gwëka.

* **19:12 19:12** Mensa Yesus zi mo timsi de eirim karek gulzimdin hip dena ayatnak awe enlala gwibirki, zen men kirekam teipsin zini dekam zëre mo tana iltikinnik de zisi neibirida gwëkke. Dekam teipsin zi de dwam gwenkam, zëre mo tana iltikinnik de zi walasna, desa sap de bol sikni ek sosublun- men kirekam gwe zahona neibirida gwenanke. Kire zini zep wenya kap da srëm gwe-gwëk, hen zep aha-ere enlalakam zi bina insa babu neibirida gwëk.

Te-ala beya nabare zini kim Yesus hon hata zakake:

(Mrk. 10:17-31; Luk. 18:18-30)

¹⁶ Aha yaklakam ki zep zini- zise gwen srëm nik, Yesussu takensibli zaka, “Bian Guru, ëe banakare syal dawemsa asa gol?- dekam de Alap mo nwenak sërkam sam gwesin hip, Zen dekakim hëndep de gwën hap denaka abe hap golblaka.”

¹⁷ Yesus ki zep ding gulbluka, “Em dwan ene maka dam gulsu'ura- Alap mo nwenak dikim 'sam gwesin hip' denaye. Hëndep de ngaya gwen hap de sam gwesin Zini, Zen diki aha-en-Alap Zë-en. Hwëna em de hëndep de ngaya gwen hap dwam gwenna, Musa mo titi tabin ol san em ang gwe-gwen.”

¹⁸ Zini in ki zep etan takensiblika, “Ki banakare wenyak asa ang gwe-gwer?”

Yesus ki zep ding gulbluka, “Zen dwan anakanke,

‘Zini bahem tan.

Bahem kahalo gwen.

Bahem sowë gwen.

Zisi bahem boton hap klak tan hen boton olsa bahem gol hala seran.

¹⁹ Ane-biasa em blikip gwesik gwizimdin.’

Hen,

‘Zi bose omka em kwasang gwibirida gwen- san de enaka de kwasang gweblanna kiye.’ ”*

²⁰ Hwëna zini in ki zep ding gulbluka, “Ëe mesë kitak desan ang gwek. Hwëna aha syala

* **19:19 19:19** Kel. 20:12-16; Im. 19:18; Ul. 5:16-20

san ha ki?– desa de syal gwibinkim de ëe ngaya gwen hap denaye?”

21 Yesus ki zep gubluka, “Em de dwam gwenna dawemkam tangan de Alap mo nwenak sam gwesin hip, em song gwen, ere mo kire-kirena kitak tangan te-ala hap lirak tabir. Te-alana desa tahalha zi hip kae gwebla-zim. Kirekame syal gwibi'inka, ki ngatan zi mo langnake hendep de te-alasa beyakam lam ta'ara. Ena dekam etan hataza– Asa dikim ang gweblan hapye.”

22 Kirekam kim salblaka, dekam zep kon enlala dowe hanan naban song gweka– mae hap: Sap zëno kire-kirena beya tanganna.

23 Ki zep hwëna asa gubiridaka, “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Eiwa, dam-dam naka hom– te-ala beya zi de Alap mo irik ginnik hatan hapye.

24 Ama etan emsa gubirida'an: Te-ala beya zi de Alap mo irik ginnik tin hip dena, zen men kiye– unta yawal de jaron hul betek san tinni. Kire otweran yawala toton bëjen tin.”

25 Eë kimë kirekam asalblak, ëe ama tangan ëtenggwank. Ki zebë eguk, “Hare eiwa kire tangankamke! Ki hwëna endan nik sa engaya gwer? Toton nara molya.”

26 Hwëna Yesus ki zep nwekam de amjanbin niban asa gubiridaka, “Eiwa, auhu-kama zini zëre mae mo sosonkam bëjen zënaka ngaya tabin. Hwëna Alap de zi hip syal gwibir-zimdin srëm hap dena, aha-en mae hom tanganke.”

²⁷ Petrus ki zep gubluka, “Ki hwëna abe mae hap dena bankarekam sa lwal? Sap ëe mesë ëre mae mo tïngare bi gwibinni Emsa de ang gweblanda gwen hap hli kulidak. Zep ëe basa asa lamkam ulin?”

²⁸ Ki zep hwëna ding gulbluka, “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Èe kimë okama ësenak Alap onakore ngatan nabare komal tumnak teipsinkim nikin'ik, em Abon de ang ta gwen wanya dekam esa hen ere mae hap de dua-blaskam de komal tumnak teinikin- dekon de dua-blaskam de Israel Bak onakore zi aususa irik gin hipye.

²⁹ Hen zini men zen Asa de ang gwe-gweblan hap hli nulida gwe'ak- gol zem, aya-wal oso-wal zem, somol wal zem, an-bi zem, wasa zem, ahaksa nga zem- zëbe mae hap hwëna Alap sabak tangankam sa etan kiresa kap gul gwizimdi- sap iyekam de gubirida gwen wanya, gol, hen nga maena. Hen zen hëndep de ëngaya gwen hap denaka sa nulin. †

³⁰ Hwëna beyana men zen sap angkam bose naban lowehe gwe'an, zen zen sa hwëna lamkam lure san ëgwër. Hen men zen angkam bose srëm wanya lowehe gwe'an, zen zen sa hwëna lamkam ngein sin ëgwër.”

20

Anggur nganak de syal tan zi hip de gulk sun de ol blaoran:

† 19:29 19:29 “Sabak tangankam,” zen Yunani olkam “seratus kali lipatkam.”

¹ “Sap lamkam dep dena insa emsa gubiridanan, * Alap kim de kitak irik gi'inka, zen mae makan: Nga yawal mo bi nik de kak tangannak zi hip hakanna kiye- zere mo anggur ngasa de syal gweblan hap.

² Kim ola anakan ziaha-en gulku, ‘Aha-ere yakla blalkam de syal hap, ee asa te-alana aha-ere-ala aha-ere-ala enkam ebe mae hap lop tazim,’ dekam zep syal tan hap sek gwek.

³ Jam sembilangkam zep nga bina in etan song gweka, dekam zep ahakore zini syal srēm naka etan hlauluda'anka. Pasarak ewal-wale gwe'ak.

⁴ Zao zep gubiridaka, ‘Em ano anggur nganak de syal tan hap sek gwen. Ee asa ebe mae hap te-alasa ere mo syal jam enkam golzim.’

⁵ Zen hen dekam zep hendep sek gwek. Yakla bolak denaban hen jam tigakam nga bina in kire enkam ahakore naka hen kwang guluda gwe'anka.

⁶ Jam limakam kim etan song gweka, etan dekam zep zini syal srēm naka hlauluda'anka, nama esa nyaublu'ak. Zao zep takensibiridaka, ‘Em ba habe yakla blala an yaublu tiner- ba maesa de syal gwibin srēmkamye?’

⁷ “Zini in ki zep ding nulblik, ‘Abe mae hap hom am mae zini syal maena nolzim- zao de syal tan hapye.’

“Nga bina in ki zep gubiridaka, ‘Ki ano anggur nganak de syal tan hap em sek gwen.’

* **20:1 20:1** Ol gulk sun de blaoranna an, Yesus dekam man srip gulsuzimki- insa ner hom gubiridaka, Mat. 19:30nak.

⁸ “Nga bina in dapse gwesin niban zep zere mo irgwa tahana kore zini gubluka, ‘Dekam syal zini insa tagam gul. Zao te-alana kae gweb-la-zim. Nonol aumwa hap de syal tan wenya kon kon gwesibir hana, hendep aumwa hap nonol syal tan wenya kip golzim.’

⁹ Dekam zep jam limakam de syal tan wenyik nonol yaing gwezak. Zebe mae hap te-alana aha-ere ala enkam zep kae gweb-la-zimki.

¹⁰ Aumwa hap zep hwena kak tangannak de syal tan wenya yaing gwezak. Zen man ekil gi'ik, ‘Abe mae hap mam tolkam sa kae gweb-la-zimdi,’ hwena zebe mae hap hen kire enkam kae gweb-la-zimki.

¹¹ Kim ki te-alana insa kap daink, dekam zep nga bina insa jala ban donbla'ak,

¹² ‘Aumwanak in zen syal tal, zen aha-ere jam enkam syal tal. Ee hwena yakla langasaë syal ta tiner. Em hwena apde enkam te-alana abe mae hap golzimdi, hwena ee yakla sal-sal yawalakë waba hap syal ta tiner!’

¹³ “Nga bina in ki zep ahanaka ding gulbluka, ‘Ano wal bose, ee homë emsa karek tabir. Ki san ha nen home ola aha-en ul?– te-alana ebe mae hap aha-ere ala enkam de golzimdin hipye, aha-ere yaklakam de syal hapye.

¹⁴ Zep ebe mae hap dena in desa emki kap ta irin, deban sek gwek. Sap emsa ee kirekamë dwam gwibirida'an– aumwanak in zen hen mas tal zebe mae hap hen kire enkam de kap tazimdin hip.

¹⁵ San ha ebon mae onakon ee kirekam babë ere mo enlalakam syal gwen– ere mo

te-alakamye? San ha ëe de aha zi hip kirekam kae-kae gwen hap em ema asa husus ëbla'an?" "

¹⁶ Yesus ki zep etan asa gubiridaka, "Zen lamkam kirekam sa hen lwal: Men zen angkam bose srëm wenya ëgwë'an, zen zen sa hwëna lamkam ngein sin loweher. Hwëna men zen angkam bose naban lowehe gwe'an, zen hwëna lamkam zen sa lure san ëgwër."

Yesus kim etan anakan gubiridakake, "Asa sa dal."

(Mrk. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷ Yesus kim zi beyam-bya naban Yerusalem san asa golësek gwe'anaka, oranak zep dua-blaskam de zini asa en srën tagal gulsuku, zao zep asa gubiridaka,

¹⁸ "Ola ansa emki ësan: Nen an angkam Yerusalemk debe yaïng gwe se'an. Zëwe ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa sa tapbla dazim- Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mam wenya kip, hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenya kip. Zen sa hwëna Asa de tan hap ola aha-en nul,

¹⁹ hëndep Asa sa Yahudi srëm zi mo tahanak dep tapbla dazim. Zen sa hwëna Asa lamang da gwer, hen dangole gwer. Hëndep te-lidak sonnakk sa Asa makan dain. Hwëna yaklana dan-ahan, ki sa etan Alap tïn nikon Asa ngaya tala."

Yakobus ne Yohanis nik mo anena kim Yesussu abe ta zakke:

(Mrk. 10:35-45)

²⁰ Zebedeus Bak mo wenya ki zep walas dare zem Yakobus ne Yohanis neban Yesus onak

zihatazak. Yesus mo nwenak zep boklena kom sozak- dekam de abe tan srëmnak blikip gwesiblin hap.

²¹ Yesus ki zep zë takensibirki, “Em basae dwam gwibi'ira?- desa de ebe hap golbin hipye.”

Wenya in ki zep ding gulbluk, “Ëe mae habë dwam gwe'an: Em kime teipsinkim irik gi'inka, ano walas darena an dikire hen teipsinkim eno alp nakon inikink- ahana eno dam taha nakon, ahana irgwa taha nakon.”

²² Yesus ki zep gubiridaka, “Hwëna ena home tame u'in- in zebe ëabe gwenanye.” Ki zep hwëna walas dare zem insa guzimki, “Karek yawala men desaë goltowe'ak, em wëhë desa de oltowen hap hen hohle ë'ara?”

Ki zep ding ulblika, “Ëe ama hen hohle ë'an.”

²³ Zao zep etan guzimki, “Eiwa, em hen esa tol oltowera- Ëe men kiresaë goltowe'akye. Hwëna men zen de ano irgwa taha nakon hen dam taha nakon inikin'inka, desa Ëe bëjënë dam sosun. Zëwe de inikirin hip dena, zen diki ano Bian Zëna mensa dam sosuku, zen diki zen sa zë inikiri.”

²⁴ Hwëna ëe dare taha-tapkam de ahakore ang ta gwen wenya kimë zëno nik mo abe lan ola insa ësak, ëe dekam zebë mae hap sisngin eizim'ik, “Zen bap zen de mam ën hap abe lala!”

²⁵ Dekam zep Yesus asa kitak tagal gulsuku, zao zep asa gubiridaka, “Ena dwan tawa nakake: Alapsa de tame tan srëm lang-langnak men zen teipsin-teipsinkim teinikin gwenan,

zen man zëre kore naka jap nul sonenda gwenan hen nyaubirida gwenan.

²⁶ Hwëna em zëno mae mo kim bahem. Ebon mae onakon men zen mam gwen hap dwam gwe'ara, zen diki tîngare zi mo babu gwen zi makan zen gwën.

²⁷ Hen ebon mae onakon men zen teipsin hip dwam gwe'ara, zen diki tîngare zi mo tana iltikinnik zen nikiran.

²⁸ Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna, Ëe an zi de Asa babu gweblan hap homë hatazak. Zep em hen ano tana wei san emki Asa zertro gwen. Sap Ëe tîngare zi mo tana iltikinnik de nikiran hibë hatazak- hëndep ère mo angsa de tîngare zisi dikim hil ti sonebin hip sosok tazimdin hip.”

*Yesus kim zi nwe dimin darena dawem sokake:
(Mrk. 10:46-52; Luk. 18:35-43)*

²⁹ Yesus kim ë yala Yerikosa asa zihli ta'anaka, zini beyam-bya tangan nik zep ang nëblak.

³⁰ Hwëna zi nwe dimin darena ora alpnaq inikin'inka. Kim anakan asalka, “In Yesus man-am taman'an zala,” ki zep ahërhe hana gwe'anaka, “Daud Bak mo Auyan-tane, ano nik mo Teipsinni, asa Em kwasang gwizimdin.”

³¹ Zi beyam-byana in zep jalse neizimk, “Balkkam!” Hwëna zen dekam tangan zep mam tangankam ahërhe hana gwe'anaka, “Daud Bak mo Auyan-tane, ano nik mo Teipsinni, asa tol Emki kwasang gwizimdin!”

³² Yesus ki zep zausuku, ki zep takenzimki, “Em basae dwam eibi'ira- Ëe de desa ebe nikip syal gwibir-zimdin hipye?”

³³ Ki zep ding ulblika, “Bian, ëe nwesa de kara ën habë dwam ë'an.”

³⁴ Yesus zao zep dawemkam kwasang gwizimki, ki zep zëno nik mo nwena insa olk sozimki. Hëndep dekam zep ki nwena kara ëka. Dekon hëndep Yesussu zep ang ëblaka.

21

Yesussu kim teipsin zi mo kim Yerusalem kon hut du ane gukke:

(Mrk. 11:1-11; Luk. 19:28-38; Yoh. 12:12-19)

¹ Yesus kim asa Yerusalemk golëgolek de gwe'anka, dekam zebë ëna Betfagek yaing gwek- zaitun tra nabare kwatap teknak. Dekon zep dua-blaskam de zini abon mae onakon dan-dan guzimki- zen de angir gun hup.

² Zao zep aïsïl soka, “Em ëna wakin san song ën. Ë topnak kime li'inka, zao esa keledai wenyä da tabin nika tane zeban akera. Desa abe hap leisyabla halza.

³ Zi de emsa takensizimkim, ‘Em ba habe leisya ha'ara?’- a kirekam ding ulzim, ‘Bian dwam gwizim'ira. Zen sa etan nabakam teisya sone zala.’ ”

⁴ Zen mae hap ki kirekam lwak: Zakaria Bak mensa Alap mo ola orep ayang gulkuke- zëwe dikim zaun hup. Zen man ale gulku,

⁵ “Ëna Yerusalemk de zini enbiridak,

'Eno mae mo teipsinnï man angkam ebon mae
onak dep hata'ara.

Zen enlala sae-sae enna.

Zen in zep keledai tane tahannak nikin

aneha'an zala.' " *

⁶ Zëre hon de ang ta gwen zi darena in ki zep
hëndep song ëka. Hëndep Yesus men kirekam
aïsïl soka, kirekam zep ki hëndep syal ëka.

⁷ Hëndep keledaina insa tane zem in han zep
isong gwe zaka. Kim abon mae ihata zaka,
keledai tanena in mo tahan dannak ëre mae mo
tahan bajusa zebë kang lasek. Yesus zao zep
hwëna sewe seka.

⁸ Zi trana men zen nangirblin da'ak, zëre mae
mo tahan bajusa zep ora san dëre dahal
gwe'ak- desan de keledaina in zersong gwen
hap. Hen ahakon yera ala makare naka nublun
gwe'ak, desa zep hen ora san dëre dahal
gwe'ak.

⁹ Zini beya tangan nik lure nakon nëblan
da'ak, hen beya tangan nik nangirblin da'ak.
Zen zep ëtaken gwe'ak,

"Hë'ho, hë'ho! Are Daud Bak mo Auyan-tane!

An Bian mo bosekam nësa dikim oto gulsun

hup hata se'ara.

Hë'ho! Diki Alap Zen zëbe hap dawemsa

golblan!

* **21:5 21:5** Zakaria man Yerusalem mo aha bosena "Sion" kam
ale gulku. Israel zi mo dam gulsunkum, teipsin zi de keledai
tahannak nikin anehal zankam, zëno enlalana, "Zen umlae
enlala naban hata'ara." Hwëna kuda tahannak de nikin anehal
zankam, zëno dam gulsunnu, "Zen eijan hap hata'ara." (Yes.
62:11; Zak. 9:9)

Hè'ho! Nen kitak teipsin tangan Zini Alapsa
boltere tan!" †

¹⁰ Yerusalemk kim hëndep Yesus hata haka, zi beyam-byana men zen ang nēblazak mam enkam zep ēisrip-sri gwek, hëndep tingare ē yala iwe de zini dekam zep ēsaladak. Ki zep ētakensik gwe'anzak, "Zen nara hata'ara?"

¹¹ In zen ang nēblan da'ak zen zep ding nul gwizim'ik, "An Alap mo ol ayang gul gwen zini Yesus suke- langna Galilea mo ēna Nazaret wal." Kirekam de ēton gwen ol aukuna in zep mam gwek.

Yesus kim pasar zini Alap mo gol tēm nakon golēalsa sonekake:

(Mrk. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Yoh. 2:13-22)

¹² Yesus kim Alap mo golak tīl zīka, dekam zep kon golēalsa soneka- men zen te-ala hap Alap hap de golblan kire-kirena lirak da gwibik. Meja-mejana men zao te-alana lirak da gwibik, hen komal-tum komal-tum maēna men dekon mawa oholana lirak da gwibik, desa man yal tazimki.

¹³ Ki zep hwēna gubiridaka, "Alap mo olak man lwak,

'Ano gola sa nen gwibir, "An Biansa dekon gu sone gweblan hap de gol." '

Em an hwēna

† **21:9 21:9** Mensa awe "Hè'ho" kam li nul sonek, Matius "Hosana" kam ale gulku. Ibrani olkam zēno enlalana, "Emki asa ngaya tabin." Hwēna holo gwennak zēno enlalana man liwehek, zep zēno aha enlalana anakan, "Alapsa nen isrip-sri gweblan." Zēno enlalana zep "hè'ho" naban golek de gwe'an. (Mzm. 118:25-26)

‘sowë zi mo aning gol habe li kul sone
gwe'an.’ ”*

¹⁴ Hwëna ki zep zë hen zi nwe dīmīnni hen
lekna Alap mo gola iwe Yesus onak dep yaing
gwezak. Zao zep dawem tabirki.

¹⁵ Hwëna Alap mo golak de mam-mam wenya
hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de
wenya, zen dekam zep ëjal tak- mae hap: Zen
kim Yesus mo owas syal gwibinni insa hla nuk,
hen walas tane-nena insa anakan Alap mo gola
kon ëtaken gwe'akke, “Hë'ho, hë'ho! Daud Bak
mo Auyan-tane!” ‡

¹⁶ Mam-mam wenya in dekam zep hwëna
Yesussu dakensiblik, “Em wëhë walasna insa
salbirida gwe'ara? Em balk tasin hip
gubiridan.”

Ki zep hwëna ding gulzimki, “Ëe kië salbirida
gwe'an. Hwëna em bawalkam esa Alap mo ola
an mo eini dam ulsul?- Daud Bak kim anakan
Alapsa gublukake:

‘Walas tane-ne hap hen wal baizil hip
Em mese Enaka de boltere tan hap de tërya
zëbe mae hap hamal tazimki.’ ” §

¹⁷ Yesus ki zep zë hli yuludaka. Ë yala in kon
ki zep hëndep dua-blaskam de zini asa golësek
gweka. Ëna Betaniak zep asa golëtruweka.

*Yesus kim tenya arana heip gulkuke:
(Mrk. 11:12-14,20-24)*

* **21:13 21:13** Yes. 56:7; Yer. 7:11 ‡ **21:15 21:15** Yesus de hatan
srëmnak, Yahudi zini kirekam Israelsa de ngaya tabin hip de Zisi
anakan nen guk gweblak, “Daud mo Auyan-tane”kam. § **21:16**
21:16 Yunani olkam de Mzm. 8:3 kirekam lwak.

18 Ka'an kim kak tangannak zëre hon de ang tan wenya asa etan Yerusalem san dep golëlwanda ha'an zaka, oranak zep usak gwe'anaka.

19 Ki zep hwëna tenya arana hlaulku. Ora alpnak zau'uk. Ki zep zëno ei nika de oran hap syal hebirki. Hwëna eini aha-en mae hom hlaulku. Ala enna. Dekam zep arana insa gubirki, "Em molye eini angkam hëndep tëka." Arana in dekam zep ki hëndep boneng gwëk.

20 Èe kimë owasna insa hla kuk, èe ama tangan ètenggwank, hëndep èe ki zebë èguk, "Hare, tenya ara yala an mes-am kitak tangan boneng gwenan!"

21-22 Yesus ki zep asa ding gulzimki, "Èe eiwa denakaë emsa gubirida'an: Eme Alap ensa tüngare enho naban anakan laïbli gwebla'ak, 'Zen sa kirekam abe hap syal gwibir-blira,' ki em hen esa sërkam de owasna syal ei gwibir-an kirekamë tenya arana ansa gweibirinye. Kire enkam denaka molye syal ei gwibik, hwëna em esa ano syala insa kwei kul gwer. Eme dekam Alapsa abe la gwe'ak, 'Kwatap tekna an zen hinak zënaka ter sonen,' zen hëndep kirekam maka Alap ebe mae hap syal gwibir-bli'ara- em de taïblïblankamye. Dekam em de ba mae hap abe tankam, em esa ulin gwer."

Yesussu kim anakan dakensïblikke, "Emsa an nara trï ta se'ara?"
(Mrk. 11:27-33; Luk. 20:1-8)

23 Yesus kim etan Alap mo gol san dep lwahal zaka, kim zë tawa tabi'inka, Alap mo golak de

syal ta gwen zi mo mam-mamna Yahudi mo nol-nola ban ki zep hen yaïng gwezak. Zao zep dakensiblik, “Emsa an nara gubluka, hen nara emsa trî tase gwe'ara?- dekam de kirekam-kirekamna insa syal gwe-gwibin hipye.”

²⁴⁻²⁵ Ki zep ding gulzimki, “Ki Ëe asa hen nonol emsa takensibiridal. Baptis ta gwibin zini Yohanis Swesa san ha Alap trî ta seka? San ha zen zëre en mo sasonkam ki syal gwe-gweka? Eme nonol ap ding ulbli'ak, ki Ëe asa hen emsa gubiridal, ‘Asa Zen trî ta se'ara, zebë kirekam syal gwe-gwe'an.’ ”

Dekam zep zë-en anakan donbi'ik, “Bëjen nen anakan ding gulblun, ‘Alap trî ta seka,’ ki hwëna zen sa nësa gubiridala, ‘Ki em ba habe desa laïblibla srëm gwek?’

²⁶ Hwëna anakane ding ulbli'ak, ‘Yohanis zen zëre en mo sasonkam syal gweka,’ ki hwëna zi trana an sa nësa karek dabir, sap zen Yohanissi mes-am anakan daïblihlak, ‘Zen eiwa Alap mo olsa ayang gul gwizimki.’ ”

²⁷ Anakan zep hëndep ding nulblik, “Ëe homë dam ulsu'un, ‘Yohanissi zen trî tase gweka.’ ”

Ki zep hwëna ding gulzimki, “Ki Ëe hen molyë emsa gubiridak, ‘Ëe an zëno syalsaë gol gwe'an, hen Zen Asa trî tase gwe'ara.’ ”

Yesus kim Yahudi mo mam-mam wenya kip ola gulk sun anakan blaonzimkike “Em in walas de bi zik mo ol san ang gwen srëmna kiye.”

²⁸ Yesus ki zep etan Yahudi mo mam-mamna in hap ayang gulzimki, “Hwëna ena banakan

wëhë ola ansa dam ulsu'uk? Zini ki, zëno zi walasna dan-dan. Bi zem in ki zep oso zemka gublu zaka, 'Ano walas, em namen anggur nga syal gweblan hap em song gwen.'

²⁹ Hwëna tane zem in man ding gulbluka, 'Ëe ama baes gwe'an.' Hwëna hyanak zep enlalana wet tyasiki, ki zep hëndep anggur ngana iwe de syal gwen hap song gweka.

³⁰ Hwëna bi zem in dekam zep hen aya zebon dep song gweka. Desa hen zëwe de syal hap gulbluka. Zen hwëna man sap ding gulbluka, 'Ëe asa.' Hwëna zen hom song gweka.

³¹ "Zep eno mae mo dam gulsunkum, walas dare zem in, nara bi zik mo ol san ang gweka?"

Mam-mam wenya in ki zep ding nulblik, "oso zik."

Yesus ki zep hwëna gubiridaka, "Zep eiwa denakaë emsa gubirida'an: Anakare karek gol gwen wenya- sap pajak te-ala alal tanda gwen wenya, hen swi golak de lowehe gwen we walya, zen en hwëna man Alap mo irik ginnik angkam bitï gwe-gwe'an. Em hwëna home. Lilikin en nakone aha ensa bitï gwennak kara la sone gwibi'in.

³² Sap baptis ta gwibin zini Yohanis in zen nonol hata zaka, zen sap Bian mo dwam gwibin sin de lowehen hap denaka ebe mae hap goltrei gwizimki. Hwëna em home zëno ol san ang tak. Hwëna karek gol gwen wenya in, zen en man owas hap Yohanis mo ol san ang tak, hëndep ehalek. Hwëna em kime kirekam hla kulidak, em dekam home mae enlalana wet yasik-

dekam mae de hen Yohanis osan ang tan hapye.”

Yesus kim ola gulk sun blaonzimkike- Zënaka de Yahudi zi baes gweblan hap dena:
(Mrk. 12:1-12; Luk. 20:9-19)

³³ “Gulk sun de ol blaoranna ansa emki ahana etan ësane gwen: Zini kama bina, zen anggur ngasa eiyas tablaka. Alp san kolkam wale tablaka. Zao zep hen kasona hul gulku- anggur danna insa de zë tanakam it ta sone gwen hap. Hen gut de gola zao zep hen tauku- dekon de ngana insa kara ta ine gwen hap. Ki zep hwëna ngana insa te-alakam nga syal gwe-gweblan zi hip bohë ta guzim halka. Zëna dekam zep aha lang san holokam de zë gwën hap song gweka.

³⁴ Anggur dan bïl gwen tamlenak kim zauk, dekam zep nga bina in zëre hon de babu gwen zini dan-ahan lup gul soneka- in zen nga zem insa te-alakam bohë dak, zëbon mae osan dep, ngana in kore te-ala hliksa de zëre hap zer soneblan hap.

³⁵ Hwëna zini in zen ngana insa bohë dak, zen hwëna man nga bi nik mo zi lup gul sonenna insa dahyok. Ahana man dangolek, ahana man tol dak, hen ahana kasokam tok hap nirïblak.

³⁶ Nga bina in ki zep ahakore babu gwen zini beyakam etan kap gul soneka. Nonol lup gul sonen nakon man taman kinik. Hwëna desa kirekam tol hen neibiridak.

³⁷ Nga bina in dekam zep enlala gweka, ‘Ère mo walas tangansa anik ki zer sonek. Desa sa blikip neisiblil.’

³⁸ Hwëna nga bohë tan zini in kim hla da guk, dekam zep anakan ëguk, 'Wakin angkam zëre mo walas tangan hata'ara. Bi zik de tinkim, an zen sa hwëna ngana ansa bi gweblala. Nen tan, ekakim nën bi ëblak!'

³⁹ Dekam zep hen tane zem insa balk dak. Ngana in kon ë san zep hiri dak, zao zep tol hëndep dak."

⁴⁰ Yesus ki zep takensibiridaka, "Zep anggur nga bina in de lwahal zankam, zen banakan sa gweibirida zala- nga bohë tan zini in saye?"

⁴¹ Zi trana in ki zep Yahudi mo mam-mamna in han ding nulblik, "Zen sa zi jal-jala insa timbwas tabir zira. Ki sa hwëna zëre mo taiblibiridan wenya kip anggur ngana insa bohë tazimdi- zen de bil gwen tamlenak ngana in kore te-ala hliksa zëre hap zer gweblan hap."

⁴²⁻⁴³ Yesus ki zep hwëna ding gulzimki, "In sap eiwa. Zen in zebë hwëna emsa gubirida'an: Hé'ho gwibin langna men zëwe dep sap Alap nonol emsa kalang gwibiridaka, hwëna zëre mo taiblibiridan zi hip sa li yul sonezimdi- men zen diki zëre mo syal eini nol gweblananke. Hwëna em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam ulsul?-
'Gol tauk gweblan wenya mensa gol tenya baes neibik,

hwëna Bian Alap zep desa bolak ik gilkï.
Zen diki Bian zëre mo syal,
hen nëno mae mo nwenak zen owas tangan.

[
⁴⁴ Zep zini men zen de gol tenya iwe ëtisik gwe'anzak,

zao sa hëndep ëtimbwas gwe-gwer.
Hen gol tenya in men zëbon mae de zan ine'ak,
zen sa hëndep ëils gwer.]’ ” *

⁴⁵ Alap mo golak de syal ta gwen zi mo
mam-mamna hen Farisikam de wenya in kim
kirekam Yesus mo gulk sun de ol blaoranna
insa ësane gwe'ak, dekam zep anakan dam
nulsuk, “O zëno ola an nëbon mae am ti'in.”

⁴⁶ Dekam zep sap balk tan hap dwam
nëbla'ak, hwëna zi beyam-byana in
nairibiridak. Sap zi beyam-byana in Yesussu
man enlala në gwebla'ak, “An Alap mo ol ayang
gul gwen zi sike.”

22

*Gulk sun de ol blaoranna an, Alap mo irik gin
kon gwesibir hanannak de tembane yawalak de
yaing gwen hap dena:
(Luk. 14:15-24)*

¹ Yesus ki zep etan Yahudi mo mam-mam zini
insa gulk sun de ol blaonzimdinkim aïsïl
gwibiridaka,

² “Alap zëre mo irik ginni, zen gulk sun de ol
blaonzimdinni an kiye: Zen san de teipsin zi de

* **21:44 21:44** Yahudi zini kasokam gola dauk gweblak, zep mensa Yesus awe buku Mazmuru kon guku (Mzm. 118:22-23), zen nonol lonen kaso hap dena. Hwëna Orya ol zi hip, ngirin gol tenya ban enlalana anakan apde në'an, “Bol-zaun tangan wenya,” zep kirekam li nul sonek. Tingare Alap mo ol tatakna awe, anakare kurungsu de hlaunnu [], zëno dam gulsunnu anakan, “Orep kim Alap mo ola ansa etan ale nul gwëk, ahakon hom ayatna ansa ale nul gwëk.”

tane zikhip de we oto gulblunnak tembane yawalsa syal gwibinni.

³ Teipsin zini in hamal hap mes nonol gubirida guku- men desa zëna dwam gwibiridakaye, tembane yawala iwe de ang tan hap. Tembanena kim sowe heka, ki zep zère hon de ëbabu gwe-gwen zini lup gul sonen daka- zen de zini insa kwang guluda naseran hap. Hwëna hamal hap de gubiridan wenya in man yaing gwen hap baes tak.

⁴ Teipsin zini in ki zep ahakore naka etan lup gul soneka. Zen man gubiridaka, ‘Zini insa anakan enbiridak, “Tebanena mes dë danan. Sapi zirya hen tane-nena hanapna tangan naka mes beyakam taïblin dabir. Kitak mes hohle danan. Angkam dekam de tembane yala awe dep yaing gwezak.” ’

⁵ Hwëna men desa sap kwang nulidak, zen man nasalsibiridak. Zen hwëna zère mae mo syal san dep sekwak gwendak- ahakon nga san, ahakon hen zère mae mo syal bete-tek san.

⁶ Hen ahakorena teipsin zini in hon de ëbabu gwe-gwen zini insa dahyok, zao zep ol lamang naban dangolebik, hëndep damerak.

⁷ Teipsin zini in kim kirekam salka, zen man tangan jal gweka. Dekam zep zère mo jana nabare zini lup gul soneka- zen de hwëna desa tameran hap, in zen damerakke, hen zëno mae mo ësa de ang tan hap.

⁸ “Dekam zep etan ëbabu gwe-gwen zini insa tagal gulsuku, zao zep gubiridaka, ‘We oto gublun tembane yawala an mes hohle danan. Hwëna mensa sap gu sonebiridak, zen hom ang

tan hap ëdakastik.

⁹ Zep emki angkam sek gwen- ora bol yawal-yawal san. Mensa ki olëtowe gwek, zen desa kitak tembane yawala awe dep kwang ulidahal gwezak.'

¹⁰ Babu zem in ki zep hëndep sek gwek- ora-bol ora-bol san. Zini men desa ki nolëtowe gwe'ak, desa zep tingan kwang nulida halzak. Ahakon dawem-dawem naka, ahakon karek-karek naka. Hëndep tembane yawal hap de teksonna in dekam zep zikim sowehek.

¹¹ "Hwëna teipsin zini in ki zep til zika- in zen yaing gwek, desa de hlaludan hap. Hwëna dekam zep ahana hla taka. Zen hom tembane yawala iwe dikim ang gwen hap de bajuna ala so'anka, hwëna totore bajusa ala soka.*

¹² Zao zep takensiblika, 'Wal bosyan, em banakan tangane awe til zila?- tembane yawala awe dikim ang tan hap de baju ala son srëmkamye.' Zini in hwëna hom mae banakan mae ding gulbluka.

¹³ Teipsin zini in dekam zep zëre mo irgwa taha nakore zini gubiridaka, 'Dekam taha-tana tahalebir-blin naka kawesin sin dep hiri lak-men dekon zi mo angna yusyustin niban gona ta gwenanke, hen sang-sang hap ëkna ngalk-ngalk da gwibirinke.' "

¹⁴ Zao zep Yesus gulk sun de ol blaonzimdinni insa anakare ola ban golzausuku, "Sap eiwa, kitak de kwang gulu dankam, hwëna eiwakam de hlil irin wenya kitak hom."

* 22:11 22:11 Why. 19:7-8

Yesus hon kim anakan de u siweblan hap yaïng gwe zakke, "Roma mo irik gönni wëhë ol lamangkam gubi'inka?"

(Mrk. 12:13-17; Luk. 20:18-26)

¹⁵ Dekam zep Farisikam de gubirida gwen zini zë-en nonol ola anakan aha-en nuk, "Nen banakare u siwen olkam esa taken-taken ëblal?– dekam de zëno karekkam de ding gun nukon karek tan hapye."

¹⁶ Ki zep zëre mae hon de ang ta gwen zisi hen teipsin zini Herodes mo hliknak de bitï gwen zi niban Yesus osan dep lup nul sonok. Zen zep Yesussu nenblak, "Bian Guru, ëe mesë emsa tawa ëblak: Em in dam-dam enkame gwë gwenda. Alap mo dwam gwibinni dam-dam enkame tawa ta gwibirida, sap zi mo husus gwibin maena damnake gollëwen srëmkam tonbirida gwenda. Sap em zi mo boresa home kara gul gwizimnira.

¹⁷ Zen in zebë emsa lakensibli'an: Em banakane Musa mo titï tabin ola dam gulsu'ura? San ha nen sap esa Roma mo irik gönnik dep pajak te-alana ol gwizim? San ha bap nen?"

¹⁸ Hwëna Yesus mes zëno mae mo enlala jal-jal aning tanna insa tame tazimki. Zep gubiridaka, "Em in eiwa de ora nakon mese tangan syan nahlak, zebe u siweblan hap de enlala naban kirekam Asa lakensiblinanzal.

¹⁹ Abe hap emki pajak hap de te-ala kasona insa ahanaka goltrëblan." Dekam zep ahanaka nolblak.

²⁰ Ki zep zë takensibiridaka, "Te-ala kasonak, an nara mo nwe-masesa zë yang dasik? Hen nara mo boresa zë ale nuk?"

21 Ki zep ding nulblik, “Roma mo teipsin zi mo denakake.”

Ki zep hwëna ding gulzimki, “Ki Roma mo teipsin zini in mo bi gwibin kire-kirena amki zëbe hap etan lop la gweblak. Hen kirekam, Alap mo bi gwibin kire-kirena, amki Alap hap lop la gweblak.”

22 Kirekam de srip gulsizimdinnik kim sane da'ak, zen man tangan dengguanblak, ki zep hëndep hli dak.

*Sadukikam de gubirida gwen zini kim Yesussu tïn nïkon de etan ëngaya gwen hap dena dakensïblikke:
(Mrk. 12:18-27; Luk. 20:27-40)*

23 Yaklana dekam zep Sadukikam de gubirida gwen zini u siwen ola ban hen Yesus onak dep yaing gwezak. Zen Yahudi mo aha hlikna- men zen anakan tawa da gwibirinke, “Zini bëjen tïn nïkon etan ngaya gwen.”

24 Zen ki zep hen dakensïblik, “Bian Guru, Musa Bak mo titi tabin olak a kirekam mo lwakye,

‘Zi de we zemka walas wë lan srëmnak tïnkim hli yunnu, zen oso zik de etan gonkam-zen de zë walassa aya zik mo weinak dep wë tan hap. Hen kirekam, oso zik de tïnkim, aya zik de hwëna we semna insa gonkam.’*

25 Orep awe zini ki, beyana tuju enkam, aha-ere ane-bianna. Zëna zi nik zep nonol wenya golka, hwëna walas wë lan srëmnak zep tïlki. We nal zem insa hwëna oso zik zep etan golka.

* 22:24 22:24 Ul. 25:5-6

26 Zen hen walas wë lan srëmnak zep tïlkï. Zao hen etan dan-ahan nik etan golka. Zen hen walas wë lan srëmnak tïlkï. Hëndep tujukam de aya-wal oso-walya in kire enkam zep sap nol gwëk, hwëna walas ën srëm ennak zep juwe gwëk.

27 Wenya in hwëna aumwa hap zep tïk.

28 Zep zen de etan ëngaya gwe'anam, men kirekam ahakon tawa da gwibirin, wenya insa nara mo wekam maka nenbi'in? Sap tujukam de zini in mes desa kitak nol gwëk."

29 Yesus ki zep ding gulzimki, "Em in ema ëbute gwe'an, sap em home Alap mo ola ban zëno sosen naban tame oso'an.

30 Sap tïn nïkon de etan ëngaya gwenkam, dekam molya etan zënaka kap da gwëk- men kirekam hen Alap mo dam taha nakore zini zënaka de kap tan srëmkam lowehe gwenanke.

31 Hwëna em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam ulsul?- tïn nïkon de ngaya gwen hap dena mensa gukuye. Zen man-am Yahudi zini emsa gubiridaka,

32 'Ëe an eno auyan wal mo Alap- Abraham, Isak, hen Yakob Bak mo.'*
Zep Zen tïn zi mo Alapsa hom. Zen ngaya wenyik mo Alap."

33 Zi trana in kim Yesussu kirekam de srip gulsuzimdinnik sane da'ak, zen man tangan dengganblak.

* 22:32 22:32 Kel. 3:6

Yesus kim Alap mo titi tabin ola, bol-zaun tangan wanya, gubiridakake:

(Mrk. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴ Farisikam de gubirida gwen zini kim anakan ësak, “Sadukikam de gubirida gwen zini etan banakarekam dep?- Yesus mo olsa de ding gulblun naye,” dekam zep hen yaing gwezak.

³⁵ Zëno mae mo ahana, zen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibinni. Zen zep Yesussu de akasiblin hap takensiblika,

³⁶ “Bian Guru, nëno mae mo titi tabin ola kon, bol-zaun tanganna enda zen moye?- desan de nen dawemkam ang ta gwen hapye.”

³⁷ Ki zep ding gulbluka, “Zen a zen moye: ‘Bian Alapsa em ensa lwa gweblan-tingare enho naban, enlala naban, hen tim niban.’* ”

³⁸ Zen zen- nonol wanya hen bol-zaun tangan wenyaye.

³⁹ Ahana hen ki- depan de apde nën makare naye. Zen a kirekam moye:

‘Zi bose omka em kwasang gwibirida gwen- san de enaka de kwasang gweblanna kiye.’*

⁴⁰ Tingare titi tabin ola mensa Musa Bak ayang gul gwizimki, hen Alap mo ola mensa aha zi ayang nul gwizimk, zen ausuna kitak dare titi tabin ola in zëwe.”

Yesus kim Zënaka dikim sap dam tasin hip dena goltreizimkike:

(Mrk. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

* 22:37 22:37 Ul. 6:5 * 22:39 22:39 Im. 19:18

⁴¹ Farisikam de zini in kim zë nama lowe he'ak, Yesus ki zep takensibiridaka,

⁴² “Eno mae mo tame gun nukon, Israelsa de ngaya tabin hip de Zi hip dena banakan? Zen nara mo auyan-tanekam sa hata zala?”

Ki zep ding nulblik, “Zen Daud Bak mo auyan-tanekam sa hata zala.”

⁴³ Ki zep hwëna ding gulzimki, “Ki hwëna Daud Bak zëna ba hap Israelsa de ngaya tabin hip de Zini insa ‘Teipsin Zi’kim gubluka?– Alap mo Enhona kim bi gweblakaye. Sap zen dekam anakan am guku,

⁴⁴ ‘Bian Alap man ano Teipsinnï gubluka, “Ère mo dam taha nakon emki nikirin– dekon de hen teipsinkim irik gin hip.

Ki asa hwëna ebe hap de jal zini ere mo tana ìltikinnik sisik gulin.” ’*

⁴⁵ Zep Daud insa Israelsa de ngaya tabin hip de Zini insa ‘Teipsin Zi’kim gubluka, ki Zen banakan sa zëno auyan-tanekam hata zala?”

⁴⁶ Hwëna Yesussu de ding gulblun hap man topse nëblak. Dekam etan hom mae Yesus hon takensiblin mae hap yaing gwek. Saher hap baes tak.

23

Yesus kim jalse gwibiridakake– men zen ëk enkam Alap hap de syalsa nol gwekke:

(Mrk. 12:38-40; Luk. 11:37-52; Luk. 20:45-47)

¹ Yesus ki zep zi beyam-byana in han zëre hon de ang ta gwen wenyä aban mae gubiridaka,

* 22:44 22:44 Mzm. 110:1

² “Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zi niban Farisikam de gubirida gwen zi niban, zen sap Musa mo weinak zëno ol san de lowehen hap emsa titi da gwibirin.

³ Zen in zep zëno mae mo ola in san emki ang ta gwen. Hwëna zëno mae mo lowehen san bahem ang ta gwen. Sap zen in dekam tawa da gwibirin, depan hom apde në gwenan.

⁴ Zep zëno mae mo emsa de titi ta gwibinni man nwe-mase gwe-gwenan- san de zi de aha zi hon nihin dohon-honsa mam enkam wëwek ta sone gwizimdinni kiye. Sap zen in dekam tawa da gwibirin, zen hwëna Musa mo titi tabin olak etan zën aha titi tabinsi mas-mas nul gwenan, zep tangan hëndep dohon-hon gwe-gwenan. Hwëna zëna hom desan ang ta gwenan.

⁵ “Zëno mae mo Alap hap de syala, zen hwëna kitak zi dikim hlauludan en hap syal ta gwenan. Zen in zep hen Alap mo ola bare kertas dak-dakna zëre mae mo mirenak hen tahanak bubuk dasik gwenan, hen bajuna zep blal-blalkam sihilhi da gwibirin- desa de alala ta gwen hapye. *

* **23:5 23:5** Yahudi zini dekam Musa mo ol san ale nabare mire sigi makare naka mirenak hen tahanak bubuk dasik gwëk- Musa mo titi tabin ola bare naka. (Kel. 13:9; Ul. 6:6-9; 11:18) Zen hen Musa mo ol san bajuna sihilhi da gwibik. (Bil. 15:37-40; Ul. 22:12) Yesus hen kirekam de bajusa ala so gwëka. (Mat. 9:20; 14:36) Hwëna Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zini hen Farisikam de zini sërkam tangan sihilhi da gwibik, hen kertasna insa dak-dak naka alala da gwëk- dekam de anakan zënaka boltere ta gwibin hip, “Èe an sërkamë Musa mo ol san ang ta gwenan.” Hwëna kirekam karek. (Mat. 6:1)

⁶ Zen zep tembane yawal-yawalak hen but srëm gol-golak ngeinnik de komal tum dawemnak de teinikirin hip ëdwam gwe-gwenan.

⁷ Zen hen zi de tagal gwen maenak anakan de gubiridan hap ëdwam gwe-gwenan, 'Dawem, bian guru.'

⁸ "Hwëna emsa bap zen gubirida gwen 'bian guru'kam. Sap eno mae mo Guru tanganna, Zen sap diki aha-en. Hen em diki aya-wal oso-wal makane lowehe gwenan.

⁹ Bahem auhu-kamanak awe zini 'bian'kam gubirida gwen. Sap eno mae mo Bianna aha-en-in Zen ngatan zi mo langnak gwë gwendaye.

¹⁰ Hen bap zen emsa 'teipsin zi'kim gubirida gwen. Sap eno mae mo Teipsinnï Zen aha-en. Israelsa de ngaya tabin hip de Zini Eë an Zen.

¹¹ Hen zini men zen ebon mae onakon mam gwenna, zen diki zen gwë gwen- san de eno mae mo tana iltikinnik de babu gwe-gwen zi.

¹² Sap tingare zini men zen mam gwen hap ëdwam gwe-gwenan, Alap sa hwëna otde tangannak kang gulu. Hwëna men zen otde tangannak lowehe gwenan, desa hwëna gut de tangannak sa kang gul sera.

¹³⁻¹⁴ "Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de gubirida gwen wenya, em ëngalap gwen! Em karekna mam naka esa hla kul. Em in ëk enkame Bian Alapsa ang ë gweblanan. Men zen sap Alap mo nwenak dikim ësam gwesin hip ëalp gwe-gwenan, hwëna eme zëbe mae hap orana layalsik gwizimnin- ere mae mo aha titi tabin

olsa de mas-mas gul gwizimdinkim. Ena mese sap orana dam lasik, hwëna desan home ang ta gwenan. Hen men zen sap ang tan hap ëhohle gwe-gwe'an, eme hwëna zëbe mae hap layalsik gwizimnin. †

¹⁵ Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de wenya, em ëngalap gwen! Em in ëk enkame Alapsa ang ë gweblanan. Em ema anakan ëgwë gwenan: Ere mae mo hliknak dep de zisi kwang guludan hap em ema men-san an-sankam ëhakalada gwenan- sap hi san, hen eik sin. Sap ebon mae osan de ang tan hap man sap baes ta gwenan. Hwëna zao de langanak aha-en aha-enkam hlauluda gwenkam, desa zebe hwëna dowal mo kigï mo walas hap li la sone gwibirin. Zen zep hëndep zëno mae mo jal-jala ere mae onakon sërkam tangan taman kinï gwenan.

¹⁶⁻²² “Kwasang tol, em in zene Musa mo ola tawa la gwibirinke, em ëngalap gwen! Em karekna mam naka esa hla kul. Em in nwe

† **23:13-14 23:13-14** In kim orep Matius mo ola ansa etan ale nul gwëk, dekam aha zi Markus 12:40 nakore naka awe mas gulku. Desa zep ayat 14kam lun naït gwibik. Zen anakan: “Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de wenya! Em in ëk enkame Bian Alapsa ang ë gweblanan. Em ema hen we sem-semna boton la gwibirin, ‘Ëe asa tol eno zi swe mo kire-kire hli tandanna ebe hap tagal tasibir.’ Hwëna dekam zebe zëno mae mo kire-kirena sowëkam hli la-in gwenan, hëndep ema tap lasik gwizimnin. Hwëna karekna insa dikim ber-ber gun hup, em ema Alapsa but srëm gola kon mam blalkam en sone gweblanan- dekam de emsa zi kil tïbin hip, ‘Zini an airis.’ Hwëna zen zep esa lamkam karekna mam tangan wenya Alap onakon hla kul.”

dīmīnnī, hwēna ema tim ul gwenan, ‘Ēe asa aha zisi dawem san dep olēsek gwe-gwer.’‡ Em in zebe zisi anakan tītī la gwibirin, ‘Nen sap esa nēre mae mo ol gu-gunsu anakan sosen ul gwer, “Nglī, mese ki asa salblanda.” ’ Hwēna Ēe ama emsa gubirida'an: Bahem nglīsa, ahaksa ngatan zi mo langsa de gublun naban ere mae mo ola sosen gul gwen. Sap Alap Zen dekon nēsa kītak irīk gī'ira. Hen kirekam de gunkum, zen apdenak- anakan de gun nubanye, ‘Alap, mese ki asa salblanda.’ Zep em de Alap mo bosesa de gollēwen hap nglī maesa kirekam gublunna, Alap dekon sa lamkam emsa anakare hap karek tala, ‘Em dekam ba habe Asa blikip gwesībli srēm gweka.’ 21 Hen anakan bahem ēgu gwen, ‘Alap mo gol, mese ki asa salblanda,’ sap zen apdenak- anakan de gun nubanye, ‘Alap, mese ki asa salblanda.’ Sap zēre mo gola, Zen zao Zēna gwē gwenda. 16b Em zebe hen karekkam tawa la gwibirin, ‘Nēre mae mo olsa de sosen gul gwen hap, bap nen anakan ēgu gwen, “Alap mo golak de emas, mese ki asa salblanda,” hwēna sap esa Alap mo gol ensa kirekam en gwibir.’ 17 Em in enlala joblo-topna hen nwe dīmīnnī! Em emaka dam ulsuk: Alap zēre mo nwenak bol-zaun tangan wenya diki zēre mo gol. Sap zini kim emassa Alap mo golak nonne gwenan, dekam man nwe-mase gwe-gwenan, ‘An Alap zēre en hap dena.’ 18 Anakan hen ema tawa la gwibirin, ‘Bap nen anakan ēgu gwen,

‡ 23:16-22 23:16-22 Ayat 16-22na ansa de dawemkam tame gun hup, emki nonol Mat 5:33-37 naka baca gun.

“Alap hap de tweran nin ang gulsublun, mese ki asa salblanda,” hwëna sap esa Bian mo golak de kals ensa kirekam en gwibir.’ 19 Em in eiwa nwe ðimîn tanganna! Em emaka dam ulsuk: Bian zëre mo nwenak bol-zaun tangan wenya diki zëbe hap de kals. Sap tweran ninni insa de kalsnak iwe tru tasîn hip kang ta senkam, zen dekam zep nwe-mase gwe-gwenan, ‘An Alap zëre en hap dena.’ 20 Zen in zep, zi de anakan zëre mo olsa sosen gunnu, ‘Alap mo golak de kals, mese ki asa salblanda,’ zen apdenak-anakan de gun nubanye, ‘Alap mo kalsnak de tweran nin, mese ki asa salblanda.’ Hen zen apdenak-anakan de gun nubanye, ‘Alap, mese ki asa salblanda.’ Alap dekon sa lamkam emsa anakare hap karek tala, ‘Em dekam ba habe Asa blikip gwesibli srêm gweka.’

23 “Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de wenya, em ëngalap gwen! Em karekna mam naka esa hla kul. Em in ëk enkame Bian Alapsa ang ë gweblanan. Alap mo olak men zen tangan bol-zaun gwëk, desa de syal gwibin hip em ema baes ta gwenan. Hwëna banakare Alap hap de syal bete-tek enna, desa en ema syal ei gwibirin. Zep em anakane ëgwë gwenan: Banakare nganak de obwaga betek maesa de gola danna-sap kumli ala maesa, em desa sap ema Bian

Alap hap de hlikna ol gweblanan. § Hwëna Alap mo olak men zen tangan bol-zaun gwek, desa home syal ei gwibirin- anakare saye: Zisi bahem totoresa karek tan.

Wal bosyansa em kwasang gwibirida gwen. Hen mensa anakan zi bosyansa gu-gublunna, 'Ëe asa kirekam syal gwibir,' desa em hëndep sul sonen.

Zen diki bol-zaun tangan wenya zen- desa de nonol syal gwe-gwibin hip denaye. Hwëna syal bete-tekna insa lun em mas gul gwen.

²⁴ Em an nwe häina, hwëna ema tim ul gwenan, 'Ëe asa aha zisi dawem san dep olësek gwe-gwer.' Eno mae mo syala in man nwe-mase gwe-gwenan- san de mok honak de älsikan tok ing gwe henna kiye. Desa em ema eirsik gwenan. Hwëna wanya yawal de zë ing gwe henkam, deban hwëna ema otde gwibirin. *

²⁵ "Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de wenya,

§ **23:23 23:23** Yahudi zini man Musa mo tütü tabinni Imamat 27:30nak ang ta gwek. Zen zep Alap hap "sepersepu" kam nol gweblak. Zep 10 ribusa de gul irinni, seribu ensa de Alap hap golblan. 100 ribusa de gul irinni, dekam 10 ribusa de Alap hap golblan. Aha kire-kirena hen man Alap hap aha hlikna nol gweblak- sap nga nakore kire-kire betek. * **23:24 23:24** Wanya hap dena, Yesus "unta" kam anakan gubiridaka, "Em unta mo tim niban otde gwibirin." Untana hen sap wanyana bëjen ala gwibin, hen kire otweran nabare hona bëjen otdebin. Zep Yesus mo enlalana, "Em Alap mo bol-zaunkum de olsae eititi ei gwibirin- san de unta yawalsa de hla tan srëmna kiye. Hwëna ol bete-tek ensae syal ei gwibirin- men kiye, kumli alasa de Alap hap golblanna." Zep ayat 24 mo enlalana man ayat 23 naban apde në'an.

em ëngalap gwen! Em in ëk enkame Alapsa ang ë gweblanan. Eno mae mo lowe henna a kirekam mo nwe-mase gwe'anye: San de zi de piring-moksa ë-en nakon ngan tasik gwibinni, hwëna olk san bëjen. Ere mae mo timni hen kirekam: Em sap ema tahan sopna ngan lasik gwibirin, hwëna olk kon eno mae mo enhona mes beya gweka- kire-kire beya gwen hap de enlalakam, hen ere mae en mo timsi de ngalap gwe-gwibin hip de enlalakam. Em ema desa de hen ngan tasin hip baes ta'an!

²⁶ Farisi zi nwe hai! Em nonol ere mae mo enhosa em olk san ngan tasibin. Dekam esa tangan tim niban enho naban ëngan gweher.

²⁷ “Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de wenya, em ëngalap gwen! Em in ëk enkame Bian Alapsa ang ë gweblanan. Em in san de zi tok drë nwanun golsa de nwe awes tangankam taunnu kiye. Hwëna olk kon zi tok hanan ase nabarena zëwe.

²⁸ Zep em in hen kirena. Zi de emsa hlauludankam, em dawem-dawem tanganna. Hwëna enhonak kirekam-kirekam karek enlolasae ënne gwenan, zen in zebe zi tok ase karek makan ëju gwe'an.

²⁹⁻³¹ “Kwasang tol, Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Farisikam de wenya, em ëngalap gwen! Em in ëk enkame Alapsa ang ë gweblanan. Em in zi tamera gwen zi mo wei-wik gun walas! Eno auyan-azana Alap mo olsa de ayang gul gwizimdin hip de zini man damera gwek. Em hwëna angkam desa de lo

tasik gwibin golsae sam-sam la gwibir-zim'in, hen ek enkame anakan egu gwe'an, 'Kwasang tol! Eyë dekam hen lowe henanam, ee molyë ere mae mo auyan-azana insa mas eibiridananam- zen kim zi dawem-dawemna insa damera gwekye.' Hwëna kirekam de egunkum, ema kim anakan ekira gwe-gwe'an, 'Ee an zen- zi tamera gwen zini in mo walas naye.'

³² Kirekam de lwankam, ki amki ere mae mo auyan-aza mo zi tamera gwen syala insa ayang uk!

³³ Em jal-jal tanganna, zi tamera gwen zi mo wei-wik gun walas! Zep em toton banakan molye Alap mo jal hil gin nikon easendak.

³⁴ "Zep emki esane gwen: Sap em kirekame ere mo olsa de ayang gul gwen zisi lamera gwenan, Ee in zep asa ebon mae osan dep etan ahakorena lup gul sone gwer. Enlala blal wenyä hen ere mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenyä, desa asa hen ebon mae osan dep lup gul sone gwer. Hwëna em esa hen desa lamera gwer, hen ahakorena esa te-lidak sonnäk makan labirin gwer, hen ahakorena esa but srëm gol-golak langole gwibir, hen ahakorena ë-ë san esa olëgwa halada gwer.

³⁵ Zen in zep sa Alap angkam de zini ebe mae hap karekna sërkam golzimdi- kitak de zëno ol ayang gul gwen zisi de tamera gwen hap de karekna, nonol lonesen nakon hëndep angkam dena. Nonol lonesen nakon kim Kaen Bak Habelsa karek gon srëmnäk taka, dekon hëndep eno auyan-azana Alap mo ol ayang gul

gwen hap de zini damera gwek, hëndep aumwa hap kim Berekia Bak mo tanena Zakaria Baksa dak. Zen Alapsa de aäriblan srëmkam Alap hap de tweran nin ang gulsuk gweblan kals alpnak dak.†

³⁶ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Kitak de zi tamera gwen karekna insa Alap mes lam gulku- dekam de otan ere mae hap ngëro gulzimdin hip!

³⁷ “Yerusalemk de zi, em mese Alap mo ol ayang gul gwen zini beyakam lamera gwek, hen Alap mo lup gul sonen zini kasokame tok hap i libirida gwek. Ëe ama sap emsa kwasang gwibirida gwek, zebë sap emsa Ëre osan dep de tagal gulsun hup akabirida gwek- san de we ayang de tane-ne zemka si alakam obon gun makan de gweibiridan hap. Hwëna em ema baes ta gwek.

³⁸ Yerusalemk de zi, zen in zep Alap angkam emsa da tasibi'ira.

³⁹ Zep angkam em molye etan Asa hla la gwek. Hwëna em kime lamkam Asa hut lu ane gu'uk, zen dekam en esa Asa hla lal. Dekam hwëna anakare ola ban esa Asa hut lu ane gul, 'Hë'ho! An Bian mo bosekam nësa dikim oto gulsun hup hata se'ara.

† **23:35 23:35** Zakaria mensa Yesus awe enlala gweblaka, zen baptis ta gwibin zini Yohanis mo biasa hom. Zen apde bose zemka- men zen Alap mo ola de ayang gul gwizimkike. Zen diki desa orep Alap mo golak de kals alpnak dak. Yahudi zi mo Ibrani olkam de Alkitabnak, nonol tangan Habelsa aya zik taka (Kej. 4:8), hwëna zëno mae mo aumwa hap de bukunak Zakaria in desa dak. (2Taw. 24:20-22)

Diki Alap Zen zëbe hap dawemsa golblan!' ”*

24

*Yesus kim anakan hamil hap gubiridakake,
“Aumwa hap denak, a kirekam sa lwa song
gwer.”*

(Mrk. 13:1-27; Luk. 21:5-28)

¹ Yesus kim Alap mo gola kon wet soka, ëe zëre hon de ang ta gwen wenya ki zebë ërtro kinik. Zao zebë enblaonk, “Alap mo gol yala an wehasa hom dawem tangankam dauk! Man tangan kwa nuk.”

² Ki zep asa ding gulzimki, “Eiwa, emki gol yala ansa kara gun. Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Zëno kaso kong ta zahenna aha-en mae molya lwak. Zen tïngan tangan sa dri nulsul.”

³ Yerusalem kon kim wet soka, zaitun tra nabare kwatap teknak zep nikin'inka. Ëe zëre hon de ang ta gwen wenya ki zebë zë du këblahak- zao de ë-erenak anakan takensiblin hap, “Asa en emki gubiridan: Alap mo gola insa dri yulsun hup gubiri, zen bawalkam sa ki lwal? Hen banakare owassa asa hla kul gwer?- dekam de anakan dam gulsun hupye, ‘Aumwa hap de yaklana, Em de lwa halzan hap dena, angkam man tangan golek de gwe'an.’ ”

⁴ Yesus ki zep asa ding gulzimki, “Salok-salokkam lowehe gwek. Emsa mana yasik da gwibirink.

* 23:39 23:39 Mzm. 118:26

⁵ Sap zini beya nik sa ebon mae onak anakan ëboton gwe-gwezal, 'Ëe an Zen- Yesusye, emsa de ngaya tabin hip de Zi niye.' Hëndep zen sa zini beya tangankam yasik da gwibir.

⁶ Em anakare olsa esa ësane gwe-gwer, 'Zëwe man ëeija'an,' hen anakan, 'Awe hen sa ëeijazal,' hwëna em dekam bahem ëairi gwen. Sap zen nonol kirekam sa Alap mo dwam gwibin sin lwa gwer. Hwëna dekam bahem ëkil gil gwen, 'An aumwa hap denak mes zaul, zep ki lwa'an.'

⁷ Aha zi ausu nakorena aha zi ausu naban sa ëeija gwer, hen aha irik ginni aha irik gin niban sa ëeija gwer. Lang yala an san usak yala sa hatanda gwer, hen jingili mam enkam sa tailida gwer.

⁸ Zen kirekam sa karekna nonol lone sennak lwa gwer. Zen men kiye: We de jaha gwen hap eisbir anensa sëwehe kininna. Zen dekon sa ki hëndep sang-sangna dohonse gwe song gwer.

⁹ "Emsa sa ahakon dahyo gwer, hëndep emsa sa karek da gwibir, hëndep emsa hen sa damera gwer. Tingare langnak de zini sa emsa husus neibirida gwer, sap em an Asa de ang gwe-gweblan weny.

¹⁰ Dekam Asa de taibliblan nakon beya nik sa etan lwan dahal gwer, hen zen sa hwëna nama de taibliblan wenyaka husus neibirida gwer, hëndep tameran hap sa nolëgu gwer.

¹¹ Dekam yasik ta gwibin hip zini beya nik sa anakare ola ban yaing gwe-gwezal, 'Ëe an Alap mo olsaë ebe mae hap ayang gulzim'in.' Hen zen zen sa boton san dep zini beyakam sil

dibirhal gwer.

¹² Dekam jal-jal enkam sa lowehe gwer, hëndep beya nik sa kwasang enlalana eititi neibir.

¹³ Hwëna men zen de Asa de taïbli-blannak tatem ëzauk gwe'ak, hëndep aumwa hap de yaklanak de zau'uk, zen zen sa ëngaya gwer.

¹⁴ Hwëna Alap Zën de irik gin hip de ol dawemna insa kim de tïngare lang san nolhala da'ak, tïngare zi ausu dikim ësane gwen hap, zen dekam tangan sa aumwa hap denak zaul.

¹⁵ “Ëe ol tan-tanna ansaë ebe mae hap golzim'in: Em esa teipsin zisi hla lal- Alapsa de lamang tan hap de karek yawalsa de Alap mo golak goltïl zinnak, men kirekam orep Alap mo ol ayang gul gwen zini Daniel Bak gubiridakake. Zen dekam esa anakan tame ul, ‘Angkam aumwa hap de yaklanak man zau'un.’ ”*

Hwëna ëe, Matius, ama Yesus mo ola in hap emsa gubirida'an: Em in zen bukuna ansa aha zi hip baca ul gwizimk, dawem enkam srip ulsuk gwizimk. Yesus dekon anakan ayang gulku,

¹⁶ “Dekam Yerusalem mo langnak de zini em kwatap san dep ëheya-hya gwek.

¹⁷ Dekam zini men zen de gol homan nakon lowe he'ak, zen bap zen etan gol mwa san ba maesa de gon hap bitï gwehan.

¹⁸ Hen nganak de syal tandan wenya, zen bap zen etan gol san dep lwan dahan- baju sal-sal maesa de teisyan hapye.

* **24:15 24:15** Dan. 9:27; 11:31; 12:11

¹⁹ Kwasang tol, we walya u nubare wenya, hen nama de walassa momkam taizī gwibin wenya. Zen tol banakan molya äasendak.

²⁰ Zep Alapsa emki anakan abe ta gwen, 'Karek yala in bap zen o dīl gwennak ahaksa Hari Sabatnak jowen.'

²¹ Kirekam abe la gwek, sap Alap kim lang yawala ansa syal gwibirki, hēndep sērkam de karek yala an de jowenkam, kirekam de lang dohon-hon gwenna hom mae jowek. Hen zēno hyanak etan molya kirekam okamanak jowek.*

²² Hwēna sap Alap man zēre mo hlīl irin zisi kwasang gwibiridaka, Zen zep anakan hamal hap guku, 'Karek yawala in bap zen tangan holo gwen. Ki hwēna zini kītak tangan sa juwer.'

²³ "Dekam zi de anakan emsa gubiridanna, 'Nēsa de ngaya tabin hip de Zini men angkam awe gwē'ara,' ahaksa, 'Zēwe gwē'ara,' em bahem taīblībirida gwen.

²⁴ Sap dekam yasik ta gwibin hip de zini beyakam sa yaīng gwe-gwer, hen zen owas-owasna sērkam de tenggwanbin tangan naka sa syal nei gwibir- anakan dikim emsa boton ta gwibin hip, 'Ēe an Zen- emsa de ngaya tabin hip de Zi niye.' Ahaksa anakan de emsa boton ta gwibin hip, 'Ēe an Alap mo olsaē ep ayang gulzim'in.' Zep hēndep Alap mo hlīl irin zini hen desa de taīblībiridan hap sa hen ēalp gwesil.

²⁵ Zen in zebē kirekam de lwan srēmnak hamal hap emsa tawa ta gubirin- em de desa

* 24:21 24:21 Dan. 12:1

enlala gwe-gwibin hip.

²⁶ Zep emsa de zi anakan gubirida gwenkam, 'Nen ki hla tan. Zen zi ol srēm langna zēwe gwè'ara,' em bahem dekam desan sek gwe-gwen. Ahaksa anakan de emsa gubiridankam, 'Zen awe aning gwe'ara,' em bahem taïblibirida gwen.

²⁷ Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna, ano hata zanna, kitak ngatansa sa hla nulsermen kirekam ngli ang yala hla nulse gwenanke.

²⁸ Zep ano hatan hap dena, kitak de zini sa dam nulsulmen kirekam hen hi agohe de ewale gwezan hap dena dam nulsuk gwenanke." *

Ngatan zi mo lang nakore Zi Tangan de etan lwa halzan hap de ol:

(Luk. 21:25-28; Mrk. 13:24-27)

²⁹ "Lang dohon-honna in kim de hya gwesii'ik, zen hēndep dekam sa 'yakla nwena kawesili.

Benna hen molya ngatan gwek.

Hen keisni sa ngli nakon elan nahlala.

Hen nglinak de teipsin-teipsin dowla-dowala sērkam sa eilman gwe nasen gwer.'*

* **24:28 24:28** Hi agohesa de aha-erenak de wale gwe-gwennak hla tanna, zen dekam zini dam nulsuk gwenan, "Tweran tokna man zē lwa'ara. Desa de twenblan hap zē wale gwe'ara." Zep Yesus gulk sun de ol blaorankam hi agohesa gubluka- dekam de anakan dam gulsun hup, "Yesus mo hatazan hap dena, zen hen aningkim molya lwak. Hwēna kitak sa zēno ngatanna hla nulser"- men kirekam ayat 27nak lwakke. (Luk. 17:37) * **24:29 24:29** Yes. 13:10; 34:4; Yl. 2:10

³⁰ Hëndep dekam zep sa tîngare langnak de zini nglînak de owasna hla nulser- ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ēnaka de enlala gweblan hap de tan-tanna. Dekam tîngare zi ausuna ngalap gosa sa tal- zen kim butnak Asa hla dase gu'ukye, Ēre mo soson naban ngatan yawala ban de ziati gwe zannak.*

³¹ Zen dekam sa sramin auku yawalsa nasalbir- Ēe kimë ěre mo dam taha nakore zini lup gul sone'ak, zen de ěre mo hlil irin zisi tîngan en tangan de tagal gulsun hupye, sap yakla hata sezan nakorena, hëndep nikin anen nakorena, hëndep eiha-lip eiha-lip nakorena.”

Aumwa hap de yaklasa de kirekam dam gulsun hup de ol:

(Mrk. 13:28-31; Luk. 21:29-33)

³² “Zep aumwa hap de yaklasa de dam gulsunnu, zen tenya děren nakon de langsa dam gulsun makan. Em kime tenya děrenna anakan hla kul gwenan, ‘Man alsik, hen angkam man etan ala gwe'an,’ zen dekame anakan tame ul gwenan, ‘Angkam sasa gwen hap ki lwa'an.’

³³ Zen hen kirekam: Tîngare kirekam-kirekam karek yala insa kime hla kul gwe'ak, zen dekam esa anakan dam ulsuk gwer, ‘Angkam Alap Zěn de kitak irik gilzěn hap denak man zau'un!’

* **24:30 24:30** Dan. 7:13; Zak. 12:10-14; Why. 1:7

³⁴ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em an zene angkam okamanak lowe he'an, molye kitak juwek, zen dekam sa ki tingan lwal. †

³⁵ Nglï naban kama naban sa jek-jak nër. Hwëna ano ola, zen hëndep denaban sa lwa gwer.”

Mae hap de ol: Ngatan zi mo lang nakore Zi Tangan mo lwa halzan hap de yaklana, zen sowë zi mo kim sa lwal.

(Mrk. 13:32-37; Luk. 17:26-30,34-36; 12:35-48)

³⁶⁻³⁷ “Hwëna zini molya ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna ano lwa halzan hap dena anakan tame nuk, ‘Yaklana’ ahaksa ‘Jamna dekam sa hata zala.’ Alap mo dam taha nakore zini hen molya. Tane zem Aena hen homë tame gu'un. Zen diki tawana Bian Zë-en. Sap ano lwa halzan hap dena, zen men kirekam orep lwak, Nuh Bak kim golëlowehe gwekake, zen kirekam sa etan lwal.

³⁸ Sap dekam ho namwa yawala in kim hata srëm gwe'ak, zini dekam tembanekam ëmen-man gwenda gwek, hen we wal zi zënaka kap da gwek. Zen kire enkam ki mumukkum lowe henda gwek, hëndep yaklana in dekam Nuh Bak bul yawala iwe we wal walas zeban golësesek gwe seka.

† **24:34 24:34** Yesus mo ola an, san ha mae hap?– Zënaka de taïbliBlan wenyaka de karek ta gwibin hip dena hen Yerusalem sa de dre tan hap dena. (Mat. 24:4-22; Mrk. 13:5-20; Luk. 21:5-24) Yerusalem sa tahunna tuju-pulukam dre dak. Dekam men zen Yesussu sane da'ak, hom ahakon juwe'ak. Zep zëno ola an, Zën de etan lwa halzan hap hom.

³⁹ Hwëna ho namwa yala in kim mumuk ennak lup gulsuk künzi'ak, dekam zep auna ëhlok, 'Eiyë, an kirekam am lwa'an!' Ëe de etan lwahal zannak zen kirekam sa hen auna ëhlol.

⁴⁰ Dekam zi dare de nganak syal ë'anka, aha-en naka sa ëre mo dam taha nakore zini neir inehal. Hwëna aha tola zëwe sa hli dal.

⁴¹ Hen we dare de lënisa ale'ak, aha-en naka sa nul inehal, hwëna aha tola zëwe sa hli nul.

⁴² Zep salok-salokkam Asa kara ë gweblak. Sap em molye anakan Asa tawa ëblak, 'Ano mae mo Teipsinni dekam sa etan lwahal zala.'

⁴³ "Emki sap ëenlala gwen: Gol bi nik de anakan tawa gwe'anam, 'Ano golak sowë zini namen mo kam sa til zila,' zen dekam molya nini ta'anam. Sowë zini in de tülzïn srëm hap maka sale'ara.

⁴⁴ Zen in zep, em hen kirekam salok-salokkam lowehe gwek, sap em home tame u'in- ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëe de lwa halzan hap denaye.

⁴⁵ "Ano lwa halzan hap dena, zen mae makan: Teipsin nik de holokam langa san song gwe'anam. Zëre hon de babu gwe-gwen zini men zen de enlala blalkam gwë'anam hen taïbliëlan nik, zen zëbe hap maka syala anakan wei yul sone gublu ha'ara, 'Ano tim bwanak babu gwe-gwen bose omka em irik gïl gwe. Zëbe mae hap tembanena hen sowe henkam gol gwizim.'

⁴⁶ Teipsin zini in de mumuk ennak lwahal zankam- zen de anakan hla ta'an zanam, 'Zen

dawemkam ano tim bwanak irik gil gweka,' ki zen sa zëbe hap isrip-sri gwibin nika golblala.

⁴⁷ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Teipsin zini in dekam sa zëno bosena esek gul seblala, hen zëre mo kire-kiresa de kitak kara ta gwibin hip sa gublula.

⁴⁸ "Hwëna zini in de enlala nik karek gwe'anam, zen maka enlala gwe'ara, 'Ano teipsinni in na-en molya lwahal zaka.'

⁴⁹ Zen sa hwëna ahakore babu gwen bose zemka tangole gwibiri, hen teipsin zini in mo te-alakam sa ho mamaksa otde gwibin sosen zi bose zeban ziotdeblanda gwera hen golëtembane ta gwera.

⁵⁰ Ki sa hwëna mumuk ennak babu gwe-gwen zi karekna in mo tame gun srëmnak teipsin zini in hata zala.

⁵¹ Dekam sa tok hap zip so zala. Hen zëno angna dekam sa syauk blanak tak ta sera- men dekon ëk enkam de Biansa ang gwe-gweblan zi mo angna yusyustin niban gona ta gwenanke, hen sang-sang hap ëkna ngalk-ngalk da gwibirinke."

25

Gulk sun de ol blaoranna an, sepulukam de kwalbasa hap dena:

¹ "Zep Èe kimë Alap Zën de irik gin hip denaban golhata'anzak, zen gulk sun de ol blaoranna an kirekam sa lwal: San de sepulukam de kwalbasa de we oto gulblun hap de zisi pelita ngatan naban hut tu ane gun hup

de ëhohle gwenna. Zen pelitana srën-srënkam deirensik.

² Hwëna sepulukam de kwalbasana in, aha-ere taha-tapakam enlala joblo-topna, hen aha-ere taha-tapakam enlala blala.

³ Sap enlala joblo-top wenya in, zen pelita dang ennak dena kim sek gwëk. Tap gwënnak de etan yuren hap dena hom kap dak.

⁴ Enlala blal wenya in zen en man minyakna hen kap dak- pelita dangnak dinik de tap gwënnak de etan yuren hap denaye.

⁵ Hwëna we oto gulblun hap de zini in na-en hom hata zaka. Kwalbasana in zen nësblak zep hëndep nwe-alk hap truwek.

⁶ Hwëna ngirîn tatem zep takeranna te sok, 'Angkam man hata'ara- we oto gulblun hap de zi niye! Haen, nen angkam hut tu ane gun.'

⁷ "Sepulukam de kwalbasana in ki zep luk tak, hëndep pelita-pelita zemka ki zep ototo dabi'ik, hen ki zep tom-tom dak.

⁸ Hwëna enlala joblo-top wenya in ki zep enlala blal wenya insa nenbiridak, 'Abe mae hap em tol minyaksa betek enkam hlë-hle tazimdin, sap ano mae mo pelita-pelitana tinsin hip ëalp gwesi'in.'

⁹ "Zen hwëna man ding nulzimk, 'Bëjënë, ki hwëna ëre mae mo hen molya ësowehek. Amki toko san sek gwëk- te-alam de zë teyisîn hip.'

¹⁰ "Hwëna enlala joblo-top wenya in kim toko san minyak teyisîn hip sek gwe'ak, we oto gulblun hap de zini in ki zep hata zaka. Enlala blal wenya in zen ëhohle gwëk, desa en dekam zep we oto gulblun hap de zini in tembane

yawala iwe dep golëbiti gweka. Lilikinni hen dekam zep nayalsikink.

¹¹ Enlala joblo-top wenya in kim etan yaing gwezak, dekam zep sap ëtaken gwe'ak, 'Bian, bian, abe mae hap em lilikinsi talusuzimdin.'

¹² "Hwëna zen man ding gulzimki, 'Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Eë homë emsa tame tabi'in.'

¹³ "Eë in zebë hwëna emsa gubirida'an: Salok-salokkam em lowehe gwen. Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna ano etan de lwa halzan hap de yaklana em molye tawa ëblak."

Dan-ahare babu gwen zi hip de gulk sun de ol blaoran:
(Luk. 19:11-27)

¹⁴ "Zep ano lwa halzan hap dena, zen hen gulk sun de ol blaoranna an kirekam sa lwal: Te-ala beya zini man aha lang san dep holokam de zë gwën hap song gweka. Nonol zëre hon de babu gwen zisi zep gu sonebiridaka- zëbe mae hap de zëre mo kire-kiresa hli tanda guzimhan hap, zen de dekam zëre mo timbwanak te-alasa mam tablan hap syal tan hap.

¹⁵ Te-ala beya zini in hon men zen ëbabu gwëk, zëbon mae onakon dan-ahan en anakan dam tasibirki, 'An syal-syal tanganna zen,' ahaksa, 'An hen kire tola.' Zen zep srën-srënkam zëbe mae hap kap ta guzim halka. Ahana kip emaskam de te-ala yuna aha-ere taha-tap enkam kap tablaka. Ahana kip yuna dan-dan teisyablaka. Hen ahana kip

aha-ere yukam zerblaka. Zëna ki zep song gweka.

¹⁶ “In zëbe hap emaskam de te-alana aha-ere taha-tapkam de yukam kap tablaka, zen hëndep dekam zep te-alana inkam kire-kiresa lirak ta gwibirki, hëndep dekam aha-ere taha-tap yukam zep etan mas soka.

¹⁷ In zëbe hap dare yukam hen teisyablaka, zen hen kirekam kim syal gweka, dekam etan dare yukam zep mas soka.

¹⁸ Hwëna in zëbe hap aha-ere yukam zerblaka, zen kamasu hul gulku, zao zep te-alana insa aning taka.

¹⁹ “Lamkam kim zi yala in etan lwahal zaka, dekam zep etan te-alana insa de apdenak ziaïtblin hap gu sonebiridaka.

²⁰ Aha-ere taha-tapkam de yukam men zëbe hap hli tablaka, zen ki zep sepulukam de yukam kap tabla zaka. Zao zep gubluka, ‘Bian, em sap aha-ere taha-tap yukame abe hap hli tablaka. Hwëna emki hla tan. Ëe kimë dekam syal gwe-gwek, etan yuna aha-ere taha-tapkamë mas sok.’

²¹ Zi yala in ki zep ding gulbluka, ‘In airis tangan! Em an abon de babu gwen zini dawem tanganna hen taïbliblanna. Em mese betekkam de zerblanna insa dawemkam irik taka, zep ëe asa etan ebe hap mam tangankam zerblal. Zep ano irik gilzin hap de tembane yawalak awe emki tilzin- ano alp nakon de hen isrip-sri gwe-gwen hap.’

²² “Ki zep hen in zëbe hap dare yukam teisyablaka hen hata zaka. Ki zep gubluka,

‘Bian, em sap abe hap dare yukame hli soblaka. Hwëna emki sap aken. Ëë hwëna dekam dare yukamë etan mas sok.’

²³ Zi yala in dekam zep ding gulbluka, ‘In äiris tangan! Em an abon de babu gwen zini dawem tanganna hen taïbliblanna. Em mese betekkam de zerblanna insa dawemkam irik taka, zep ëë asa etan ebe hap mam tangankam zerblal. Zep ano irik gïlzïn hap de tembane yawalak awe emki tïlzïn- ano alp nakon de hen isrip-sri gwe-gwen hap.’

²⁴ “Ki zep hen men zëbe hap aha-ere yukam hli tablaka hen hata zaka. Ki zep gubluka, ‘Bian, ëë mesë emsa tame tak. Em in jal-jal enkame irik gïl gwenda. Sap em in ere en mo eiyas gïn nikore ei nika home tan gwenda, hwëna hen ebon de syal ta gwen wenyik mo irse gwen nakore nakae mamkam ere hap gulin gwenda.

²⁵ Ëë zebë emsa äiri gweblak, zebë eno te-alana kamanak lo tasik. Te-alana in an dë.’

²⁶ “Ki zep ding gulbluka, ‘Em in abon de babu gwen zini jal-jal tanganna hen asang tamna! Ema eiwakam asa anakan tame taka: Ëë homë ëre en mo eiyas gïn nukore ei nika tan gwenan, hwëna aha mo irse gwen nakore ei nikaë gulin gwenan.

²⁷ Em de kirekam asa tame tankam, ki emaka ano te-alana insa te-ala lam ta gwen golak drë neka- aen de etan lwahal zankam de dekon ap engka en mas gulblun hapye.’

²⁸ Dekam zep ahakore babu zemka gubiridaka, ‘Emki zëbon onak de te-alana insa

al tablan. Hwëna men zëno yuna dare taha-tapakam lwa'ara, zëbe hap hwëna ërblak.

²⁹ Sap zini men zen ano kap tablanna kim syal-syal gwenna, zëbe hap etan beya en tangankam asa kap ta gweblal- dekam de hëndep taha-taha gweblan hap. Hwëna men zen ano kap tablan naka asang gweblanna, men zen betek en maekam nama lwabla'anka, desa asa etan al tablal.

³⁰ Babu gwen zi karekna insa em lang kawesin sin dep hiri tan- zini men dekon yusyustin niban gona ta gwenanke, hen sang-sang hap ëkna ngalk-ngalk da gwibirinke.' ”

Aumwa hap de zisi klis gun hup de ol:

³¹ “Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëe de teipsinkim hata zankam, ëre mo dam taha nakore zini sa tingan Asa ngirin da halzal, hëndep dekam Alap onakore ngatan nabare komal tumnak asa nikinzir.

³² Ëre mo dam taha nakore zini dekam sa tingingare langnak de zini ëre onak dep tagal nulsul. Ëe dekam asa hlil- san de otweran zaho ta gwibin zi de zaho zemka hlinni kiye, kamingni srën de kang gun, dombana hen srën.

³³ Dekam dombakam de wenya asa ëre mo dam taha san de ëzaun hup gubiridal. Kamingkim de wenya, desa irgwa taha san de ëzaun hup asa gubiridal.

³⁴ Ki asa hwëna dam taha san dekam de ëzaun wenya insa gubiridal, 'Haen, nëre mae mo Bian dekakim zë dawemsa ebe mae hap

golzimki. Dekam bitī gwezak- ere mae hap de ēhamal tazimdinni awe dep, mensa orep okamana ansa de yang gulsun srēm nakon Bian ebe mae hap hamal tazimkike.

³⁵ Sap Ēe kimē usak naban gwē gwek, eme tembanena ap ol gweblak. Kimē ho-hole gwe-gwek, eme ap hona ol gweblak. Ēe kimē aha lang nakon hata gwezak, eme Asa gola kon eirin gwek.

³⁶ Ēe kimē irkan gwē gwek, eme abe hap pakeanna kap la gweblak. Hen Ēe kimē sang-sang gwe-gwek, eme Asa sam lasik gwek. Hen bwinak kim Asa se dyain gwek, eme zē Asa du kē gweblak.'

³⁷ "Hwēna enlala dam-damkam de lowehē gwen zini in sa anakan Asa ding nulblir, 'Bian, ēe bawalkamē usak naban Emsa hla lak?- in dekamē tembanena ebe hap olblakye. Hen bawalkamē ho-hole gwennak Emsa hla lak?- in dekamē hona ebe hap olblakye.

³⁸ Hen ēe bawalkamē Emsa aha langna kore zi mo kim hla lak?- in dekamē gola kon Emsa eirinkye. Hen Bian, ēe bawalkamē irkan Emsa hla lak?- in dekamē pakeanna ebe hap kap lablakye.

³⁹ Hen ēe bawalkamē Emsa sang-sang naban hla lak?- hen bwinak de se tya irinnikye, in dekamē Emsa du kēblakye.'

⁴⁰ "Ēe dekam asa hwēna ding gulzim, 'Eiwa denakaē emsa gubirida'an: Em kime kirekam syal ei gwibik, sap Asa de taibliblan was kwasap mae hap, zen dekam Asae mas ē

gweblak.'

41 "Ëe dekam hwëna irgwa taha san dekam de ëzaun wenyaka asa gubiridal, 'An kon em sek gwen. Em an zen- Alap onakore jalsa de hlaun hup de wenyä. Tinsin srëm syauk bla yala wakuwe em bitï gwen- mensa Alap dowal mo kigi hap zëre mo taha trï so gweblan wenyä ban dep hamal tazimkike.

42 Sap Ëe kimë usak naban gwë gwëk, em home abe hap tembanena olblak. Hen Ëe kimë ho-hole naban gwë gwëk, em home hona abe hap olblak.

43 Ëe kimë aha lang nakon hata gwezak, em home gola kon Asa eirink. Ëe kimë irkan gwë gwëk, em home abe hap pakeanna kap lablak. Hen Ëe kimë sang-sang gwe-gwëk, hen bwinak kim Asa se dyain gwëk, em home dekam Asa mas ëblak.'

44 "Zen sa hwëna Asa ding nulblir, 'Bian, ëe bawalkamë usak naban emsa hla lak?- hen ho-hole gwënnakye, hen aha lang nakon de hata zannak, hen irkan de gwënnak, hen sang-sang gwënnak, ahaksa bwinak de gwënnakye, in dekamë Emsa mas ëbla srëm gwëkye.'

45 "Hwëna Ëe dekam asa ding gulzim, 'Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Asa de taïbliëblan walas kwasap maena men desae mas eibirida srëm gwe-gwëk, zen dekam Asae mas ëbla srëm gwëk.'

46 Zini in dekam sa syauk bla hi-hitinnik bitï gwer- hëndep denaban de zë lowehe gwen hapye. Hwëna enlala dam-dam enkam men zen

lowehe gwek, zen zen sa hëndep de ëngaya gwen hap dena hla nul.”

26

*Yesussu de balk tan hap kim ëkalang gwekke:
(Mrk. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Yoh. 11:45-53)*

¹ Yesus kim kirekam tawa tasibirki, ki zep zëre hon de ang ta gwen wenya insa gubiridaka,

² “Em tawana: Angkam yaklana dan- yakla yala Paskanak depye. Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa dekam sa nërgul- te-lidak sonnak dikim Asa makan ta irin hipye.” *

³ Hwëna Yesus in kim kirekam gubiridaka, dekam Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Yahudi mo nol-nola Alap mo golak de teipsin tangan zini Kayafas Bak mo golak tagal gwe'ak.

⁴ Zen Yesussu de sowëkam balk tan hap de olsa zë aha-en nu'ik- dekam de tan hap.

⁵ Hwëna zen man ëgu gwe'ak, “Yakla yalak awe bap nen balk tan, sap zini beya tangan nik dwam nëbla'an. Ki deban mae esa zë hwëna mamkam ëilman gwer.”

*Yesussu kim wenya minyak irase dawemkam
nola kon hlë tablakke:
(Mrk. 14:3-9; Yoh. 12:1-8)*

⁶⁻⁷ Yesus dekam zep Betaniak tembane tan hap Simon Bak mo golak asa golëbiti gweka. Simon Bak in, men zen orep kusta gwekake. Hwëna wenya dekam Yesus hup de kwasangsa

* **26:2 26:2** Yakla yala Paska hap de ola, emki ayat 17 mo olk kore alenak hlaun.

goltrëblan hap hatazak. Zep te-ala mamkam de gon minyak, sërkam de irase dawem nabarena, golhatazak. Yesus kim zë asa golëtembane ta'anka, wenyä in dekam zep minyakna inkam Yesusu nola kon hlë tablazak. †

⁸ Èe zëre hon de ang ta gwen wenyä kimë kirekam wenyä insa hla kuk, èe dekam zebë jakal eibik, hen anakanë zë lonsubi'ik, “Asya, zen ba hap kirekam tingan tangan hlei yul soneblanan?!”

⁹ Dawemna diki minyakna in te-ala hap de lirak gulunam, te-alana mam tangan naka maka nöp zertzimnin. Desa emaka tahalha zi hip kae ë gwebla-zim'in.”

¹⁰ Yesus hwëna mes ano mae mo ola insa salka, dekam zep asa gubiridaka, “Em ba habe wenyä ansa lonsubi'in? Zen man tangan sam gwesil- kirekam de Asa gwëblankamyë.

¹¹ Sap tahalha wenyä em desa nama esa olëlowehe tine gwer. Hwëna Asa em molye dakal hap ërgwë gwëk.

¹² Insa minyak irase dawemkam Asa hlë tablanan, zen hamal hap ki Asa gwëblanan-deban de kaso hulak Asa drë nwanun hap.

¹³ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Tïngare lang san kim Alap onakore ol dawemna nol halada gwe'ak, wenyä ansa kirekam abe hap syal gwibir-blinan, desa hen sa aïsïl nei gwibir. Hëndep wenyä ansa zep sa eititi neibir srëm gwer.”

† **26:6-7 26:6-7** Minyak nabare botola mensa golhatazak, zen hen kaso nwe-aweskam de syal gwibinni. (Mrk. 14:3)

*Yudas kim Yesussu zergukuke:
(Mrk. 14:10-11; Luk. 22:3-6)*

¹⁴ Dua-blaskam de wenya ano mae mo ahana, ëna Kariot walya Yudas Bak dekam zep Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mam san dep song gweka,

¹⁵ zao zep gubiridaka, “Ëe de ebe mae hap zerguzimdinkim, em te-alana banaka'en esa abe hap ërblal?” Dekam zep te-ala kasona tiga-pulu enkam nërblak.*

¹⁶ Dekam zep hëndep Yudas Bak in orana tëbla'anaka- Yesussu dikim sowëkam balk tan hap denaye.

*Yesus kim Paskanak dep de tembanena zëre hon
de ang ta gwen wenya ban golëtembane takake:
(Mrk. 14:12-21; Luk. 22:7-14,21-23; Yoh.
13:21-30)*

¹⁷ Dekam yakla yala Paskanak dep man golek de gwe'ak- Alap men dekam Mesir kon Israelsa gwis gwe sonekake. Paska yaklanak kim zauk, zen dekam zep hen ëkon gwesik hanak-aha-ere minggukam de ragi srëmkam rotisa tru ta gwen naye. Dekam Yesus hon de ang ta gwen wenya ëe ki zebë anakan lakensïblizak, “Bian, endawe esa Paskanak dep de tembanena aban

* 26:15 26:15 Zak. 11:12

mae zitwenblala?– ëe akakim zao hamal uk.” ‡

¹⁸ Ki zep asa ding gulzimki, “Yerusalem walya, zëbon osan dep em sek gwen. Zao anakan enblak, ‘Bian Guru man emsa gublula, “Ano tïn hip de yaklanak mes zaul. Ëe zebë dwam gwe'an– eno golak de ëre hon de ang ta gwen wenyä ban Paskanak dep de tembanesa zitwenblan hap.” ’ ’ ”

¹⁹ Ëe dekam zebë hëndep zëwe hamal ul guk.

²⁰⁻²¹ Kim kawesik, dekam kim Yesus asa golëtembane ta'anka, zao zep asa gubiridaka, “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Ebon mae onakon ahanik sa Asa zertrëra– zao de Asa balk tan hapye.”

²² Kirekam kimë asalblak, dekam zebë tangan enlalana ëdowe hanak. Ëe dekam zebë aha-en aha-enkam lakensik gwebla'ak, “Bian, san ha asa tol home yap ki gublunda?”

²³ Ki zep ap ding gulzimki, “Nen an zene apdenak roti apna kolho honak os-os la ine gwe'an, ahana sa Asa zertrëra– zao de Asa balk tan hapye.

²⁴ Men kirekam Alap mo olak ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna abe hap dena lwak,

‡ **26:17 26:17** Paskana zen Yahudi mo olkam enlalana “tamaran.” Zen dekam de enlala gwibin hip– in kim Alap mo dam taha nakore zini Israel mo gol-gola tamankake, Mesir mo gol-gol san de tïlidan hap. Mesir mo nonol wasna dekam zep juwek. Owasna insa de hlaukum, dekam zep Mesir mo teipsinnï Israel mo zi ausu nakore zini insa gubiridaka, “Dikire sek gwëk.” (Kel. 12:1-51) Ragina zen rotisa de syal gwibinnik mas nul gwenan– dekam de hop gwen hap. Musa man Yahudi zisi gubiridaka, “Paska yaklanak hen zao de minggunak, rotina dekam ragi srëmkam tru la gwëk.” (Ul. 16:1-8)

zen hëndep kirekam asa til. Hwëna kwasang tol, zini men zen Asa dikim zë balk tan hap zertrë'ara, zen karekna mam tangan wenyaka sa Alap onakon hlaulu. Zen an zik de jaha gweblan srëmkam maka sam gwesikï, sap dekam zen molya karekna mam tangan wenyansa insa goltowe'anam."

²⁵ Kariot walya Yudas in zen zertreizimdin hip ola ziaha-en gulku ki zep gubluka, "Guru, san ha asa tol home yap ki gublula?"

Ki zep ding gulbluka, "Eno ola sap eiwa kirekam."

*Yesus kim zëre mo timsi de enlala gwe-gwibin hip de tembanena nonola golzimkike:
(Mrk. 14:22-26; Luk. 22:14-23; 1Kor. 11:23-25)*

²⁶ Kimë tembane ta'ak, Yesus ki zep rotina ahanaka gul ineka, dekam zep dawemsa Alap hap rotina in hap golblaka, ki zep ahap gul guku. Desa zep abe mae hap anakare ola ban kap tazimki, "Em twenblandan. An ano timni."

²⁷ Ki zep hwëna anggur ho nabare mokna zer ineka, dekam zep etan Alap hap dawemna golblaka, ki zep hwëna abe mae hap anakare ola ban zerzimki, "Emki kitak otdebin.

²⁸ Sap an ano kala zen. Zen sa ano tim nikon wet sol- Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun ësesa dikim sul sonen hapye. Zep zini beya tangankam sa ano kala kon Alap mo nwenak ëdakastil gwer.

²⁹ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Ëe molyë na-en etan anakare anggur hona otdek. Hwëna

ano Bian mo irik ginnik kim de hata'ak, zen diki dekam asa etan eban mae apdenak ziotdebir.”

³⁰ Ki zebë hwëna Alap hap de terya apdekam lak. Kimë lasik, ki zep asa zaitun tra nabare kwatap tek san dep golësek gweka.

Petrussu kim damnak gublukake, “Em esa Asa zabeblala.”

(Mrk. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Yoh. 13:36-38)

³¹ Zao zep zëre hon de ang ta gwen wenya asa gubiridaka, “Em namen Asa de karek tannak hla tankam kitak esa airin hip Asa hli la gukhal. Sap Alap mo olak man lwak, 'Ëe asa zaho ta gwibin zini insa karek tal. Zaho zem dekam sa men-san an-sankam heya-hya gwer.’* ”

³² Hwëna Bian kim de etan Asa ngaya ta'anka, Ëe asa dekam emsa Galilea san dep ngeirbiridal.”

³³ Hwëna Petrus ki zep ding gulbluka, “Bian, ahakore wenya an sap sa Emsa hli dasil. Aena tangan molyë Emsa hli tak!”

³⁴ Yesus ki zep ding gulbluka, “Eiwa denakaë emsa gublu'an: Namen nonol ayang de gun srëmnak, em dekam esa anakan de Asa zabeblanna dan-ahan soblala, ‘Zini in ëe homë tame ta'an.’ ”

³⁵ Petrus ki zep etan ding gulbluka, “Bian, ëe apdenak asa Eban lil. Ëe molyë tangan Emsa zabeblak.” Ëe kitak kirekam zebë sap ëgu anek.

Yesus kim Getsemani kon Alapsa gu soneblakake: (Mrk. 14:32-42; Luk. 22:39-46)

* 26:31 26:31 Zak. 13:7

³⁶ Yesus kim asa Getsemanik golëyaing gweka, zao zep asa gubiridaka, “An zao teinikin guk. Ëe Alapsa ë-ere nakon gu sonebla'an.”

³⁷ Hwëna Petrus hen Zebedeus mo walas darena, desa en zep gubiridaka- zen de ang gweblan hap. Hwëna zao zep enlalana dowebla hanaka, hëndep hlik gwebla hanan hap alp gwesiblika.

³⁸ Dekam zep zëre hon de dan-ahare ang ta gwen wenyä insa gubiridaka, “Ano enlalana sërkam tangan dowe hananda, hëndep tïn hibë alp gwesï'in. Em awe Asa ërgwëk, hen enlala naban esa loweher- Alapsa de abe ta tinen naban.”

³⁹ Zëbon mae onakon kim engka en langa gwe halka, zao zep kamanak ik gwe heka, dekon zep Alapsa gu soneblaka, “Bian, karek yawala ansa Ëe goltowe'an, diki Em Abon onakon langa gulsun. Hwëna ano dwam gwibin sin bap zen lwan. Diki ere mo dwam gwibin sin zen lwan.”

⁴⁰ Kim Alapsa de abe ta gwenna hya gwesikï, dekam zep etan dan-ahare zini in osan dep lwahal zaka. Hwëna ni truwennak zep hlauluda'an zaka. Petrussu zep zë gublu zaka, “Em san bëjen-em engka en mae Asa zersalen!

⁴¹ Enlalakam lowehék. Alapsa e-en e-enkam abe la tinek. Kareknak ema altilink. Sap eno mae mo enho enna dawemsa de sap syal gwibin hip dwam gwe-gwenda, hwëna eno mae mo timni in tatete naka hom.”

⁴² Etan ki zep song gweka- dekon de etan Alapsa abe tan hap. Ki zep kon gu soneblaka, “Bian, Em san ha home ki dwam gwe'ara-

karek yala ansa de Abon onakon langa gulsun hupye? Ki sap asa goltower. Hwëna diki ere mo dwam gwibin en san zen lwan.”

⁴³ Kim hya gwesiki, dekam etan ni truwennak zep hlauluda'an zaka. Sap zëno mae mo nwena man tangan nwe-alk hap ëdohon-hon gwek.

⁴⁴ Dekam hen ki zep etan dan-ahan naka hli yuludaka. Etan ki zep kire enkam Alapsa gu soneblaka.

⁴⁵ Etan kim lwahal zaka, dekam zep gubirida zaka, “Em san namae ni truwen hap ëdwam gwe tine'an? Emki sap ëkara gwen. Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa angkam man karek-karek gol gwen zi mo tahanak dep tapbla dazim'in.

⁴⁶ Dekam luk tak. Nen sek gwen. Emki hla tan. Asa de zergun hup de zini angkam man hata'ara.”

*Yesussu kim balk dakke:
(Mrk. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Yoh. 18:3-12)*

⁴⁷ Yesus in kim nama ton'anaka, dua-blaskam de zëre hon ang ta gwen wenya ano mae mo ahana Yudas Bak dekam zep zi beyam-bya naban golëyaing gwe'anaka- nëbok te tek teiredan naban, mensa Alap mo golak de mam-mamna hen Yahudi mo nol-nola nenbiridakke, Yesussu de balk tan hap.

⁴⁸ Zen mes anakan ola ziaha-en gulku, “Ëe kirekam asa ebe mae hap zertreizim: Men desaë babang ta'ak, zen zen- zini inye. Zen dekam zë hëndep balk lak.”

49 Yudas kim golëyaing gwe'an zaka, ki zep hëndep Yesussu babang tan naban gublu zaka, “Dawem, bian guru.”

50 Yesus ki zep ding gulbluka, “Wal bosyan, men kire hap hatanan zala, angkam dekam syal gwibir.” §

Zi beyam-byana in hëndep dekam zep balk dazak.

51 Hwëna ano mae mo wal bosena, men zenë ang ë gweblak, dekam zep nëbokna mol ineka. Dekam zep Alap mo golak de teipsin tangan zi nik de babu gwe-gwen zini sap zip soka. Hwëna ing ala en naka zep blansibli kinika.

52 Hwëna Yesus ki zep zëre hon de ang gwe-gwen zini insa jalse gweblaka, “Nëbokna insa em etan lil sonen. Sap men nara nëboksa darak hap gwire danna, desa nëbokkam sa damera gwer.

53 Emki ëenlala gwen: Ëe ëre mo Biansa abe ta'anam, Zen maka zëre mo dam taha nakore jana zisi dua-blas batalyonkam lup gul sone'ara.

54 Hwëna kirekam de lwa'anam, ki hwëna mensa Alap mo olsa de ayang gul gwen zini abe hap dena ale nul gwek molya kirekam lwa'anam.”

55 Ki zep hwëna Yesus zi beyam-byana insa gubiridaka, “Em san Asa jal zisie hla lal?– zebe Asa de balk tan hap nëbok te tek teiredan naban yaing gwenan zalye! Ëe men yakla

§ 26:50 26:50 Yunani olkam, mensa Yesus Yudassa gubluka, aha dam gulsunnu hen anakarekam: “Wal bosyan, em ba habe awe hatanan zala?”

jamkam Alap mo golak emsa tawa ta gwibik!
Dekam ba habe zë Asa balk la srëm gwek?

⁵⁶ Hwëna an desae angkam syal eibi'in, zen men desa orep Alap mo ol ayang gul gwen zini abe hap dena ale nukke. Zao dikim zaun hube kirekam syal eibi'in. Ena hwëna home tame u'in."

Ëe zëre hon de ang ta gwen wenya dekam zebë kitak heya-hya gwenkam hli lak.

*Yahudi mo teipsin sinodenak kim nërtrëkke:
(Mrk. 14:53-65; Luk. 22:54-55,63-71; Yoh.
18:13-14,19-24)*

⁵⁷ Yesussu in zen balk dak, ki zep nërhak- Alap mo golak de teipsin tangan zini Kayafas Bak mo golak dep. Zëwe Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenya hen Yahudi mo nol-nola mes tagal gwesik gik.

⁵⁸ Petrus zen lun sap-sap gwen dankam Yesussu ang gwebla song gweka, hëndep zen hen hata zaka- teipsin tangan zini in mo gol tëmna. Kol sonna iwe kim til zika, zao zep teipsin zini insa de kara ta gwen hap de jana nabare zini hlauluda'anka. Zao zep hen nikin'in zaka. Zen man anakan de tawa gweblan hap dwam gwe'anka, "Banakan wëhë nëbla'ak?"

⁵⁹ Alap mo golak de mam-mam wenya hen tingare teipsin sinodenak de wenya zen orasa dëbla'ak- dekam de Yesus hup boton ol blo-blosa mam gulblun hap, dekam de tan hap.

⁶⁰ Beya nik blo-blo tan ola ban sap nolluwe gwe'ak, hwëna zëno mae mo ola in hom mae

apde nek, zep bejen dekon karek tan. Aumwa hap zep etan zi darena anakan olluweka,

61 “Zini an man guku, ‘Ee asa Alap mo gol yawala ansa dri yulsul, hwena yaklana dan-ahan ki asa hwena owas hap etan syal gwibinkim sul soner.’ ”

62 Alap mo golak de teipsin tangan zini in ki zep luweka, ki zep Yesusu gubluka, “Em san ha molye mae ding gulzimki?- insa eno karekna kira nul gwe'an zalye.”

63 Yesus hwena balk enkam salsiblika. Ki zep etan gubluka, “Ngaya Zini Alap mo bose gubin niban emki asa gubiridan: Em san ha eiwa Zen tangan?- Alap mo Tanena, Israelsa de ngaya tabin hip de Zi niye.”

64 Yesus ki zep ding gulbluka, “In kirekame gunda, zen kirekamke. Hwena Ee hen ama emsa gubirida'an: Em esa nabakam ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa hla laser-Teipsin Zini Alap mo dam taha nakon de nikirinnik. Hen dekon kimë etan lwa ha'anzak butnak esa Asa hla laser.”*

65 Alap mo golak de teipsin tangan zini in, kirekam de gunnuk kim salblaka, dekam zep baju ala son zemka Yesus hup de u sisngin hip kalk-kalk soka, deban zep guku, “Zen Alapsa lamang tanda. Nen ba hap de etan zëno kareksa de kira gulblun hap zini teibiridan hap? Nën mes em-am kitak Alapsa de lamang tannak asalblanan!

* 26:64 26:64 Mzm. 110:1; Dan. 7:13; Mat. 24:30

66 Zep angkam ebon mae onakon banakan?" *

Ki zep ding nubluk, "An tok hap de karek tan hap man sam gwesī'ira!"

67 Dekam zep oltepkam nwe-masenak hol-hol da gwe'ak, hen deban zep dangole gwe'ak. Ahakon taha dak-dakkam itranak lek dya gwe'ak,

68 deban dakensik gwebla'ak, "Em wēhē tame tanda? Nara emsa lek tyanda? Eme eiwa Alap mo zer sonen zi gwē'anam- Israelsa de ngaya tabin hip, ki emaka asa gubirida gwe'ara, 'Zi bosena zen asa lek tyanda.' "

Petrus kim Yesussu zabekakake:
(Mrk. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Yoh. 18:15-18,25-27)

69 In kim kirekam lwa se'ak, Petrus dekam gol tēmnak nikin'inka. Zēwe de babu gwe-gwen wenyā ki zep zē hata'anzak, zao zep Petrusu gubluzak, "Ēm an hen zenke- men zen Galilea walya Yesus mae han apdenak ētē gwekye."

70 Petrus hwēna man zabeka- in zen zē lowe he'ak, zēno mae mo inik. Zep wenyā insa anakan ding gulbirki, "Ēe homē tame gu'un-insa em gundaye."

71 Dekon hwēna kol son līlikin alpna zep zau'un naka. Zēwe zep etan ahanik zēwe de babu gwe-gwen wenyā hla tazak. Dekam zep zēwe in zen lowe he'ak desa gubiridak, "Zini an hen menkam Nazaret walya Yesus hun apdekam ē gweka."

* **26:66 26:66** Musa mo tītī tabin ola kon, Alapsa de lamang tan zini desa tankam. Emki Im. 24:16nak hlaun.

⁷² Petrus ki zep etan ding gulbirki, “Ëe eiwa hom tanganë zini insa tame ta'an. Nglinak de Zini, mese asa salblanda.”

⁷³ Zëwe hom holo gwe'ak, dekam zep zini men zen zë ëzau'uk etan Petrussu nenblazak, “Em an hen zëno mae mo ahanakake, sap eno ola in Galilea wal mo ol hanu.”

⁷⁴ Petrus dekam zep ol drakkam gu ane gwe'anika, “Ëe hom tangan am zini insa tame tak. Nglinak de Zini Alap, mese ki asa salblanda!”

Kirekam kim gu gwe'anika, ayangna ahana hen dekam zep gu aneka.

⁷⁵ Hwëna Petrus dekam zep enlala gwibirki-Yesus mo ola mensa anakan gu-gublukaye, “Ayang de gun srëmnak, em dan-ahan sonkam esa Asa zabeblala.” Dekam zep hëndep wet soka. Gosa zep kon yusyustin niban gwë song gweka.

27

*Pilatus Bak hap kim nërtrëblakke:
(Mrk. 15:1; Luk. 23:1-2; Yoh. 18:28-32)*

¹ Kak tangannak zep tïngare Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Yahudi mo nol-nola ban etan tagal gwesik, hen dekam zep ola Yesussu de tan hap dena zim-zim nik.

² Dekam zep tahalen naka Roma mo bosekam de gubernor gwen zini Pilatus Bak osan dep nërhak.

*Yudas kim zënaka tok hap buk tusuk sonekake:
(Kis. 1:18-19)*

³ Yudas in zen zerguku, kim anakan sane gweka, “Hare ano zergun nukon sa dal,” dekam zep tangan enlalana dowebla hanaka. Dekam zep 30kam de te-ala kasona men dekam zerguzimki, desa Alap mo golak de mam-mam wenyä kip hen Yahudi mo nol-nola kip etan zerzim halka.

⁴ Zao zep gubiridaka, “Ëe mesë karek gwek-karek gon srëm zini insa zergukye. Zep hëndep da'an.”

Hwëna zen man ding nulblik, “Asa ba habe desa etan gubiridala? Zen ere en mo syal sake.”

⁵ Yudas dekam zep te-alana insa Alap mo gol mwa san dep hiri ta inki. Zëna ki zep song gweka, dekam zep zënaka tenya kon holenak buk tusuk soneka.

⁶ Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna in ki zep te-alana insa tagal dasik, ki zep ëguk, “Te-alana an, zisi de tan hap zergun te-ala, zep bëjen Alap hap ing tablan. Sap Musa mo titi tabin olak man anakan lwak, ‘Kire te-alasa bëjen Alap hap zerblan.’ ”

⁷ Zen kim te-alana in hap ola aha-en nuk, dekam zep te-alana inkam kama ngatdarak syal gwe-gwibin zi mo ngana nëk- aha lang nakon de yaing gwe-gwezan zi tok-toksa de zë kang gulne gwen hap.

⁸ In zep hëndep angkam kamana insa nen gwibirin, “Zi Kal Kama.” *

* **27:8 27:8** Zen mae hap “Zi Kal Kama”kam kamana insa bose nuk: Insa “zergun te-ala”na Yudas onakon neirink (ayat 6), zëre mae mo olkam man kirekam de te-alana nen gweblak “zi kal te-ala.” Zen zep kamana insa bose nuk “Zi Kal Kama”kamyë.

⁹ Zen dekam zep zauk- mensa orep Yermia Bak hamal hap Alap mo ola anakan ayang gulkuye,

“Zen sa 30kam de te-ala kasosa nulin- Israel zi zëre mae mo ol aha-en gun sun de zergun te-alana in saye.

¹⁰ Dekam sa hwëna kama ngatdarak syal gwe-gwibin zi mo ngasa nër- men kirekam Alap hamal hap asa gublukake.”*

*Pilatus Bak hap kim tapbla dablakke:
(Mrk. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Yoh. 18:33-38)*

¹¹ Roma mo bosekam de gubernor gwen zini Pilatus Bak onak kim nërhatagak, zao zep takensïblika, “Em an san ha eiwa zen- Yahudi mo teipsin niye?”

Ki zep ding gulbluka, “In kirekame gunda, zen kirekamke.”

¹² Hwëna Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Yahudi mo nol-nola in dekam zep Yesus mo karekna Pilatus hup kira nul gwebla'ak, hwëna Yesus hom mae ding gul gwizim'inka.

¹³ Dekam zep Pilatus takensïblika, “Em san ini hom?- zebe ding gul gwizim srëm gwe'araye. Zëno mae mo eno kareksa de kira gul gweblanna mes-am beya gwenan.”

¹⁴ Hwëna Yesus man tangan ding gulzimdin hip baes gweka. Hëndep Pilatus man tangan tenggwanblaka.

* 27:10 27:10 Zak. 11:12-13

Anakan kim äsas gwekke, “Te-lidak sonnäk makan laink!”

(Mrk. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Yoh. 18:39-19:16)

¹⁵ Yakla yala Paska jamkam kim Israelk de zini ätagal gwe-gwek, dekam man zëno mae mo gubernora bwinak de zini aha-en aha-enkam nëser sone gwizimk- tîngare zi tra mo anakan de gun sun, “Desa ap zeser sonezim.”

¹⁶ Dekam zëwe bwinak zini ki, bose teipsiblinna, Roma mo irîk gîn nîkon dikim wet so gwen hap de asas gwe-gwen zi, bosena Barabas Bak. Zëno aha bosena hen ki Yesus mo bose naban apdenak.

¹⁷ Zep zi beyam-byana in kim Pilatus mo gol homannak tagal gwesizîk, dekam zep Pilatus takensibiridaka, “Em narasae namen dwam ëbla'an?- desa de ëe ebe mae hap tapbla tazimdin hipye. San ha Barabas Baksa? San ha Yesussu?- mensa hen nen gweblananke, Israelsa de ngaya tabin hip de Zini.”

¹⁸ Zen mae hap ki kirekam takensibiridaka: Sap zen mes anakan tame gulku, “Zi beyam-byana man Yesussu menkam ang në gweblak, zep Yahudi mo mam-mamna husus në gweblak, hëndep zep angkam tan hap asas nëbla'an.”

¹⁹ Pilatus dekam teipsin zi hip de komal tum yalak nikin'inika- zisi dekon klis gul gwen hap de komal tumnak. Zi beyana insa kim kirekam takensibiridaka, hwëna dekam zep we zik mo ola nolhatablazak. We zem man anakan gu soneblak, “Em bahem mas gwen- karek gon srëm zini insa de karek tannakye, sap ëe eisiri

namen husus gwibin tangan nakaë tal- zëbe hap denaye.”

²⁰ Hwëna Pilatus kim we zik mo ola insa sane gwe'anka, hwëna dekam Alap mo golak de mam-mam wenya hen Yahudi mo nol-nola in zi beyam-byana insa nolëton gwe'ak- zen de anakan abe ta gwen hap, “Barabassa ap hül tü sonezim. Yesussu lak.”

²¹ Zep kim Pilatus etan takensibiridaka, “Zi darena an kon, em narasae dwam ëbla'an?- desa de ebe mae hap zeser sonezimdin hipye.”

Dekam zep ding nulblik, “Barabassa.”

²² Hwëna dekam zep etan takensibiridaka, “Ki hwëna ëe banakan asa Yesussu gwëblal?- insa ahakon ena en gweblananye, 'Israelsa de ngaya tabin hip de Zi'kim.”

Ki zep ding nulblik, “Desa te-lidak sonnak makan laink.”

²³ Dekam zep hwëna takensibiridaka, “Hwëna zen banakan karek gweka?”

Hwëna dekam tangan zep mam en tangankam ëgu ane gwe'ak, “Desa te-lidak sonnak makan laink!”

²⁴ Pilatus dekam zep enlalana anakan topse gwibirida'anka, “Ëe an etan banakan asa zi trana ansa gweibiridal?” Hen anakan tame tabirki, “Zen ëilman gwen hap ëalp gwesï'in.” Dekam zep zëre hon de ëbabu gwe-gwen zisi gubiridaka- hosa de golbla halzan hap. Zao zep zi beyam-byana in mo nwenak tahana ngan sosu'unka. Dekon zep gubiridaka, “Ëe homë zini ansa de tan hap de ola mas gu'un. Alap

molya zëno kala abe hap ngëro gulbluka. Sap an e-ene la'an."

²⁵ Dekam zep tîngare zi beyam-byana in ding nulblik, "Zëno kala zen sap sa abon mae onak ngëro gwer- hen ano mae mo auyan-aza onakye."

²⁶ Dekam zep Pilatus Barabassa zeser sonezimki. Hwëna Yesussu zep jana nabare zi hip tapbla tazimki- zen de hwëna tangolen naka te-lidak sonnâk makan ta irin hip.

Pilatus mo jana nabare zini kim Yesussu lamang da gwe'akke:

(Mrk. 15:16-21; Luk. 23:26-43; Yoh. 19:2-3)

²⁷ Dekam zep Pilatus mo jana nabare zini Yesussu nêrtîlzîk- zëre mae mo batalyonnâk de gol yalak. Zen zëre mae mo ahakorena kitak de tagal gulsun hup nenbiridak, hêndep Yesussu man dot dasîzîk.

²⁸ Ki zep hêndep irkare dak, hwëna teipsîn zi hip de baju kwang kal-kalsa zep ala nosoblak-teipsîn zi makan zau de swrë tan hap.

²⁹ Hen nolak de ala gulblun hap, dokot të ngî-ngîsa mlin-mlin nuk- teipsîn zi hip de emaskam weir gulsublun makan. Ki zep hen dutena dam tahanak nolblak. † Zëna dekam zep botonkam zëno nwenak boklena kom da gwebla'anzak- anakan dikim zë lamang tan hap, "Dawem, bian. Em in zen- Yahudi mo teipsîn niye."

† **27:29 27:29** Teipsîn tangan zini dekam emaskam de mlin makare naka nolak ala nul gwëk, hen teipsîn zi hip de dutesa nurensîk gwëk. Zen zep jana nabare zini in kiresa etan botonkam syal neizimk- dekam de Yesussu swrë tan hap.

³⁰ Zao zep oltepkam hol-hol da gwe'ak, hen dutena insa zëno tahanak etan nulink, dekam zep nolak lek dya gwe'ak.

³¹ Lamang tanna kim hya neisiblik, dekam zep etan baju kal-kala insa nalsiblik, dekam zep etan zëre mo bajuna ala nosoblak. Ki zep hwëna nërwet sok- dekam de te-lidak sonnak makan ta irin hip.

*Te-lidak sonnak kim makan da inkke:
(Mrk. 15:22-32; Luk. 23:26-43; Yoh. 19:17-27)*

³² In kim Yesussu te-lidak sonnak de makan ta irin hip nërsong gwe'ak, oranak Kirene walya Simonsa zep nërtowe'ak. Zao zep Yesus hup de te-lidak soblanna insa de wë soblahan hap tik-tik dak.

³³ Ki zep hëndep kwatap tek bosena Golgotak yaing gwesek. Bosena in mo enlalana, “zi nol swra.”

³⁴ Zëwe zep Yesus hup anggur ho enenna nolblak- desa de otden hap. Hwëna kim sap akasibirki, dekam zep baes gwibirki.*

³⁵ Te-lidak sonnak kim makan daink, dekam zep zëno pakeanna zëre mae hap dobe abu mo kim de zënaka dam tasik gwibinkim kae nëblandak.*

³⁶ Zëna zao zep teinikin'ik- dekon de kara tan hap.

³⁷ Nol bol tahan nakon ol alesa zë makan nulink- dekam de tïngare zi anakan tame gun hup, “Zen kire jal hap da'an.” Zep anakan ale nuk, “An Yesus- Yahudi mo teipsinnï.”

* 27:34 27:34 Mzm. 69:22 * 27:35 27:35 Mzm. 22:19

38 Zen sowë zi dare naban Yesus mae han apdekam te-lidak sonnâk makan dabirink-ahana Yesus mo dam taha san dekam, ahana irgwa taha san dekam.

39 Zini men zen desan taman gwe-gwe'anzak, zen nol ëwak gun nuban ol mamkam anakan lamang da kinî nasen gwe'ak,*

40 "Em an zen eme guku, 'Alap mo gola asa dri yulsul, hwëna dan-ahare yaklakam asa etan syal gwibin kim sul soner.' Ki em san Alap mo Tanesa hom?! Te-lidak sonna in kon em enaka de ngaya tan hap ati gwezan."*

41 Hen Alap mo golak de syal ta gwen zi mo mam-mam wenya hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya hen Yahudi mo nol-nolkam de wenya, zen hen man Yesussu anakan lamang da gwe'ak,

42 "Zen aha zi ensa man ngaya ta gwibirki, hwëna zënaka hom tol ngaya ta'ara! Zen de eiwa Israel mo teipsinkim gwë'anam, dikire te-lidak sonna in kon ati gwezak. Ki amaka laïbli'bla'an.

43 Zen Alapsa taïbli'blaka hen man zënaka gu gweblaka, 'Ëe an Alap mo Tane.' Ki Alap de eiwa dwam gweblankam, dikire ngaya tak."*

44 Sowë zi darena insa Yesus mae han makan dabirink, zen hen kirekam lamang laka.

*Yesus kim tilsikike:
(Mrk. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Yoh. 19:28-30)*

* 27:39 27:39 Mzm. 22:8; 109:25 * 27:40 27:40 Mat. 26:61; Yoh. 2:19 * 27:43 27:43 Mzm. 22:9

⁴⁵ Yaklana kim bolak zauku, dekam zep t̄ngare langna owas hap kawesik. H̄ndep yakla nwena kim dan-ahannak zauku, dekam zep etan hleng gwek.

⁴⁶ Yesus dekam zep Ibrani olkam ol mamkam h̄rheka, “Eli, Eli, lama sabakhtani?” N̄re mae mo olkam Zen anakan h̄rheka, “Are ano Alap, ano Alap, Em ba habe Asa da tasi'ira?”*

⁴⁷ Hw̄ena in zen z̄e kara da'ak, ahakon hom dawemkam nasalblak, zep z̄enaka nenbiridak, “In Elia Baksa h̄rheblanda.”

⁴⁸ Dekam zep ahanik nabalba enkam hluweka, yera jaubum makare naka zep gol hanaka, desa zep anggur ho enennak os gul ineka. Desa zep te tek gw̄ennak de kyaon sonen naka mipnak goltr̄e seblaka- desa de kwlem gun hup.*

⁴⁹ Hw̄ena ahakon man nenblak, “Dikire gw̄ek. Elia Bak w̄h̄e yap ngaya ta'an zaka?”

⁵⁰ Yesus ki zep etan ol mamkam h̄rhe hanaka. Dekam zep h̄ndep t̄lsik̄i.

⁵¹ Alap mo gol mwanak de kaen lilik̄in glāng-gl̄ng yawala dekam zep owas hap kalk neisik sonek. J̄nḡil yawala hen dekam zep gw̄eka. Hen z̄ewe de kaso nabare kwatap-tek kwatap-tekna ahakon h̄ndep man ehlang-hlang gwek.

⁵² Zi tok-tok kang gulne gwen kaso lilik̄inni man etalusundak, hen Alap mo hl̄il irin wanya men zen orep juwe gwek man beyakam engaya gwendak.

* 27:46 27:46 Mzm. 22:2 * 27:48 27:48 Mzm. 69:22

⁵³ Yesus kim tîn nîkon ngaya gweka, dekam zep zen hen zi lo tasibin kamana in kon sek gwek, hêndep dekam zep Yerusalemk bitî gwezak. Zêwe zini beya nik nolêtowe gwe'ak.

⁵⁴ Jana nabare zi mo mamna in zen apdenak zêre mo ahakore naban zikara ta'anka, dekam tangan zep sêrkam goläairî'anka- jîngîl yala in kim gwêka, hen tingare owas-owasna insa kim hla nukke. Dekam zep êguk, "Zini an eiwa Alap mo Tane!"

⁵⁵ We walya hen beya nik langa nakon kara da'ak. Zen men zen hêndep Galilea kon mas gwe-gweblan hap ang nêbla song gwe zakke.

⁵⁶ Ahana Yakobus ne Yusup nik mo anena Maria- men zen hen zêno nik mo ayana Yesussu wê takke, ahana bose apde zem Magdala kore wenyâ Maria, hen ahana Zebedeus Bak mo we.*

Yesussu kim lo dasîkke:

(Mrk. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Yoh. 19:38-42)

⁵⁷ Kim kam-en gwe'ak, dekam zep te-ala beya zini Arimatea walya Yusup hata zaka. Zen hen Yesussu de ang gwe-gweblanna.

⁵⁸ Zen dekam zep Pilatus Bak osan dep song gweka- Yesus mo tok naka dikim lo tasîn hîp de abe tan hap. Pilatus dekam zep jana nabare zisi gubiridaka- Yesus mo tok naka de Yusup hup zergublun hap.

⁵⁹ Yusup dekam zep hêndep Yesus mo tokna insa zizeryahe halka. Kaen êse ngap-ngapkam zep zitahaleka.

* **27:56 27:56** Mat. 13:55; Yoh. 19:25

⁶⁰ Dekam zep Yusup zëre hap de hamal gulblun kaso hulak Yesus mo tokna insa zidre neka. Lilikinni kaso yawalkam zep nulhlusukink. Zëna ki zep sek gwëk.

⁶¹ In kim Yusup golësyal ta'anka, Magdala kore wenyä Maria apde bose zem Maria han dekam zao hen inikin'ik. Dangna kim kaso hula in san ëk.

Pilatus Baksa kim Yesussu de drënen kaso hulsa de jana nabare zi kara gun hup abe dakke:

⁶² Zao de yaklana dekam Hari Sabat yawal-Paska hap de yakla tangannak. Dekam zep Alap mo golak de syal ta gwen zi mo mam-mamna hen Farisikam de zi niban apdekam Pilatus osan dep sek gwëk.

⁶³ Zao zep nenblak, “Bian, ëe ama ëenlala gwer, zisi de yasik ta gwibin zini Yesus in kim nama gwë'anka, zen man anakan gu gwëka, ‘Yaklana kim de dan-ahannak zau'uk, dekam asa etan tin nikon ngaya gwer.’

⁶⁴ Zen in zebë emsa abe la'an: Emki ere mo jana nabare zisi gubiridan- zen deka dawem enkam kara nuk, in zao ir lo dasikke. Zëre hon de ang ta gwen wenyik mana zëno tok naka sowëkam nër halank. Hwëna zen dekam sa zisi ahap da gwibir, ‘Zen mes etan ngaya gwëka.’ Hwëna kirekam de ëboton gwenkam, zen dekam tangan sa botonna mam nulsuk song gwer.”

⁶⁵ Pilatus ki zep ding gulzimki, “Jana nabare zini ansa ama ebe mae hap lup gulzim'in. Emki desan dep zon guludan- dawem en tangankam deka kara nuk.”

⁶⁶ Desan kim sek gwek, dawemkam zep Yesussu de dränen kaso lilikinnī insa sip dabik. Jana zini in zēwe zep kara nul gwe'ak- zi de zēwe mae ēgolek de gwezan srēm hap.

28

Yesus kim ngaya gwekake:

(Mrk. 16:1-8; Luk. 24:1-12; Yoh. 20:1-10)

¹ Hari Sabat hyanak, kak tangannak zep we darena song ēk- Magdala kore wenya Maria bose apde zem Maria han, Yesussu de dränen kaso hula insa de etan hla kun hip.

² Hwēna Alap mo dam taha nakore zini kim ngatan zi mo lang nakon ati gwe zaka, jingil yala dekam zep hēndep gwēka. Hwēna dam taha nakore zini in zep dränen kaso lilikinnī insa irhi gul zuka. Zēna hwēna zao zep nikin ane'anka.

³ Zēno nwe-masena san de nglī angna kiye, hen zēno bajuna ngap-ngap tanganna- but ngap-ngapna kiye.

⁴ Jana nabare zini in zen kaso hula insa kara nu'ik, karekkam aīrīn hip ēyal-yal gwek, hēndep tok-tok makan zep zē altīnk.

⁵ Hwēna Alap mo dam taha nakore zini in ki zep wenya insa guzimki, “Bahem aīrīn. Em an Yesussue lēbla'an zala- te-lidak sonnak insa makan da inkke.

⁶ Zen awe hom. Bian Alap mes tīn nīkon ngaya tala- men kirekam Yesus Zēna hamal hap emsa gubirida guk gwekake. Haen, emki sap hla kulzin- men zao sap nēn nekke.

⁷ Nabakam emki olahan. Zëbon de ang ta gwen wenya anakan enbirida, 'Zen mes ngaya gwera. Angkam Zen mes emsa Galilea san dep ngeirbiridala. Em zao esa ërtower.' In sya. Asa Alap zer sone zala- ebe mae hap de kirekam ayang gulzimdin hip."

⁸ Dekam zep we darena in nabalba enkam olahak. Zen man sap aïri'ak, hwëna dawemkam hen isrip-sri ë'ak. Hlu kënkam zep song ë'ak- dekam de nabakam Yesus zëre hon de ang ta gwen wenya insa enbiridan hap.

⁹ Hwëna kim song ë'ak, zao zep mumuk ennak Yesus Zënaka zertreizimki. Zen kim anakan guzimki, "Dawem," dekam zep hëndep golek de lazak. Zao zep hëndep bokle kom osoblan naban tanana babang osoblazak, deban isrip-sri ëbla'ak.

¹⁰ Hwëna man guzimki, "Bahem aïrin. Hwëna ano oso walkam de gubirida gwen wenyaka em anakan enbiridan- zen deka Galilea san sek gwëk. Zen zao sa Asa nërtower."

Jana nabare zini in kim Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna insa anakan nenbiridakke, "Jesus mes ngaya gwera."

¹¹ We darena in kim song ë'ak, hwëna jana nabare zini in zen drënen kaso hula insa kara nu'ik, zëbon mae onakon ahakore nik zep lwan dahak- zen de Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna insa gubiridan hap, kitak in zen ki zë jowekke.

¹² Alap mo golak de mam-mam wenya in dekam zep Yahudi mo nol-nola ban ola aha-en

nuk- dekam de jana nabare zini in hap te-alasa mam enkam zerzimdin hip.

¹³ Zao zep nenbiridak, “Em anakan ëgu gwek: ‘Zen zère hon de ang ta gwen wenyik Yesus mo tokna sowëkam nërhak- ëe kimë truwe guk hakke.’

¹⁴ Hwëna gubernor de emsa ni truwenkam salbirdankam, zen ëe asa deban dawem enkam ëraisëil gwer- emsa de kire hap karek tabin srëm hapye.”

¹⁵ Hëndep jana nabare zini in zep Yesus mo ngaya gwen ola insa dikim ber-ber gun hup de te-alana insa neirink. Hëndep Yahudi zini anakare olsa zep nol halasenk, “Zen eiwa zère hon de ang ta gwen wenyik kam sowëkam nërhak.” Hëndep angkam mae kirekam zep ëgu gwenan.

*Yesus kim zère hon de ang ta gwen wenya kip Zënaka zertreizimkike:
(Mrk. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Yoh. 20:19-23; Kis. 1:6-8)*

¹⁶ Seblaskam de zère hon de ang ta gwen wenya ëe dekam zebë Galileak de kwatapna in san dep sek gwék- men kirekam Yesus Zëna asa gubirida gwékake.

¹⁷ Zao kimë Yesussu hla la'ak, zao zebë bokle kom tablan naban isrip-sri ëblak. Hwëna abon mae onakon aha korenak anakare enlala hatazimki, “An san ha auna?”

¹⁸ Hwëna Yesus dekam zep asa golek de tabir zika, zao zep asa gubiridaka, “Tingare sosonna ngatan zi mo langnak dena hen auhu-kamanak dena, Bian mes abe hap kitak tapbla gulbluka.

¹⁹ Zen in zep tîngare lang san em sek gwen, zêwe kîtak de zi ausuna Asa de ang gweblan hap tîti labir song gwek, deban baptis la gwibik- ère mo Bian mo bosekam, Tane zem ano bosekam, hen Alap mo Enho mo bosekam.

²⁰ Men desaë emsa desan de ang tan hap tîti ta gwibik, em hen desan de kîtak ang tan hap tawa la gwibik. Hen emki ansa enlala gwe-gwibin: Aena asa emsa yakla jamkam kara tabirida gwer- hêndep aumwa hap de yaklanak de zau'uk."

cxviii

Orya
The New Testament in the Orya language of
Indonesia: Alap mo Ol Ěse, zěre mo zi niban de ol
ziaha-en gu hup dena

copyright © 2005, 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Orya

Contributor: Pioneer Bible Translators

All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source
files dated 9 Jul 2025

c93f518f-565f-570c-87e7-50d54e5ff0f6